

ŽELEZAR

TEDNIK - GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SZ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 28. AVGUSTA 1980

ŠTEVILKA: 34 • LETO: XXIX

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarja začel izhajati 26. januarja 1937. Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Naslov: Uredništvo Železarja, SZ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 483, administracija 484 in 726. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

POTRJEN INVESTICIJSKI PROGRAM JEKLARNE 2

Na sedmi seji delavskega sveta Železarne 20. avgusta so obravnavali predlog investicijskega programa za gradnjo jeklarne 2 in ga potrdili. Ob tem so naročili, da strokovna grupa, ki dela na investicijskem programu, tega dopolni z usklajenimi pripombami strokovnih komisij in institucij ter stališči poslovnega odbora in samoupravnih organov Železarne. Sklenili so tudi, da naj se takoj prične akcija združevanja dinarskih in deviznih sredstev po potrjeni finančni konstrukciji, ki skupaj znaša 7.500.000.000 dinarjev.

Te sklepe je delavski svet sprejel na osnovi pisne informacije, ki je poleg kratkih povzetkov investicijskega programa vsebovala tudi zaključke in mnenja komisije za oceno investicijskega programa delovne organizacije Železarna, SOZD Slovenske železarne in instituta za ekonomiko Ljubljanske banke. Vsa tri mnenja in zaključki so enotni v tem, da je naložba v novo jeklarno potrebna in nujna ter da je izbrana tehnologija optimalna. Pripombe komisije se nanašajo le na zaključenost oziroma celovitost naložbe, energetsko problematiko, finančna vprašanja in lokacijo oziroma stroške za odkup zemljišča.

Na vsa postavljena vprašanja je poslovni odbor Železarne delega-

tom delavskega sveta posredoval naslednje odgovore oziroma razlage: Izhodišča in motivi za izgradnjo jeklarne 2, navedeni v investicijskem programu (mi smo o tem v Železarju že poročali, pripis ur.), se v praksi vsakodnevno potrjujejo. Občutno pomanjkanje polizdelkov in surovin za izdelavo surovega jekla v SM jeklarni narekujejo takojšen pričetek

Nadaljevanje na 7. strani

STROŠKI V JULIJU VIŠJI OD NAČRTOVANIH

V mesecu juliju smo delali z 11,8 milijona dinarjev višjimi stroški, kot smo načrtovali. Največje odstopanje je nastalo v temeljnih organizacijah Jeklarna, Hladna valjarna Bela in Valjarna bluming štekel. Z višjimi proizvodnimi stroški pa so delali še v temeljnih organizacijah Valjarna debele pločevine, Žičarna, Profilarna, Vratni podboji, Jeklovlek, Strojne in Remontne delavnice ter Vzdrževanje.

V temeljni organizaciji Jeklarna so dejanski stroški presegli načrtovane za 10,5 milijona dinarjev. V SM

jeklarni so proizvodne stroške prekoračili za 11,8 milijona dinarjev; pri tem so bili stroški vložka višji za 8,2 milijona dinarjev, predelavni stroški pa za 2,4 milijona dinarjev. Zaradi spremenjenega asortimenta proizvodnje so stroški porasli še za 1,2 milijona dinarjev. Zvišanje stroškov vložnega materiala je nastalo predvsem zaradi spremenjene strukture vložka. Poleg tega, da niso imeli tujega (cenejšega) grodja, so pri kovinskem vložku porabili tudi več dodatkov.

V elektrojeklarni so stroške znižali za 3,5 milijona dinarjev in to predvsem na račun manjše porabe pri kovinskem vložku, sicer pa je slabši asortiment proizvodnje stroške znatno povečal.

Poleg omenjenega zvišanja stroškov v SM jeklarni pa je na celotno prekoračitev stroškov v temeljni organizaciji Jeklarna vplivala tudi višja interna cena storitev. Načrtovana proizvodnja je bila tako v SM jeklarni kot tudi v elektrojeklarni dosežena. Izpleni v elektrojeklarni so bili višji od planiranih, v SM jeklarni pa nekoliko nižji.

(Nadaljevanje na 2. strani)

V PLANSKIH USMERITVAH ZA NASLEDNJE SREDNJEROČNO OBDOBJE BO POTREBNO ŠE MARIKAJ DOPOLNITI

Čeprav se razprave v TOZD in delovnih skupnostih o osnutku samoupravnega sporazuma o temeljnih srednjeročnega plana delovne organizacije Železarna Jesenice za obdobje 1981-1985 in o osnutkih temeljev planov TOZD in delovnih skupnosti za isto obdobje bližajo sklepni fazi, je potrebno opozoriti na nekatere stvari, ki jih osnutki ne vsebujejo, čeprav je o njih govora tako v zakonu o združenem delu, kakor v zakonu o planiranju SR Slovenije.

V 24. členu zakona o združenem delu je v prvem odstavku poudarjeno:

»Delavci v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, samoupravnih interesnih skupnostih in drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih imajo pravico in dolžnost, da planirajo družbeni in materialni razvoj svojih organizacij oziroma skupnosti. S planiranjem usklajujejo odnose v družbeni reprodukciji, zlasti pa odnose pri pridobivanju dohodka, razpolaganju z do-

hodkom in uporabi sredstev ter določajo pogoje za razvoj materialne osnove dela ter za zadovoljevanje svojih osebnih, skupnih in splošnih družbenih potreb.«

Se bolj konkretno pa vsebino planov opredeljuje 75. člen zakona o planiranju SR Slovenije:

(Nadaljevanje na 3. strani)

GOSPODARSKI REZULTATI V OBČINI JESENICE IN NA GORENJSKEM V PRVEM POLLETJU

Po podatkih periodičnih obračunov so organizacije združenega dela jeseniškega gospodarstva v prvem polletju letos dosegle 8.814 milijonov din celotnega prihodka. V primerjavi z doseženim celotnim prihodkom v prvem polletju lani se je povečal za 23 %.

V gospodarstvu Gorenjske so gospodarstva posameznih občin dosegla tako udeležbo in porast celotnega prihodka (v 000 din; I. polletje 1979 = 100)

prvo polletje					
	1979 znesek	%	1980 znesek	%	ind.
- Kranj	12.724.616	40,9	16.927.220	41,9	133
- Jesenice	7.191.905	23,1	8.814.348	21,8	123
- Radovljica	3.329.902	10,7	4.298.134	10,6	129
- Škofja Loka	5.647.492	18,1	7.479.327	18,5	132
- Trzin	2.239.006	7,2	2.879.394	7,2	129
GORENJSKA	31.132.921	100,0	40.398.423	100,0	130

Kot vidimo iz pregleda, so stopnje porasta celotnega prihodka, z izjemo Jesenic, po občinah precej izenačene. Manjša odstopanja so pred-

vsem posledica različnega sestava gospodarske dejavnosti. V vseh go-

Nadaljevanje na 12. strani

PLAMEN IN VERIGA ORGANIZATORJA VIII. SREČANJA ŽELEZARJEV - BORCEV NOV

V soboto, 23. avgusta, je bilo v Ribnem pri Bledu VIII. srečanje železarjev - borcev NOV delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne. Na prijetnem prireditvenem prostoru zahodno od naselja Ribno se je zbralo nad tisoč nekdanjih borcev NOV, njihovih svojcev in gostov iz vseh delovnih organizacij, metalurškega inštituta in skupnih služb SOZD Slovenske železarne. Med njimi so bili številni prvoborci iz radovljanske in jeseniške občine, predstavniki mladine in drugih družbenopolitičnih organizacij.

Nadaljevanje na 7. strani

Tudi danes se od komunista terja, da je v vsem zgleden borec revolucije, neločljivo povezan z množicami...

Komunistom je nujno potreben vsakodnevni dialog in dogovor z drugimi delovnimi ljudmi neposredno na delovnem mestu, na zboru, sindikalnem sestanku, delavskem svetu in podobno. Tukaj, ne pa za zaprtimi vrati, je treba odkrivati bistvene probleme svoje okolja, odgovorno sprejemati stališča in najti najboljše rešitve. V vsej svoji dejavnosti morajo biti komunisti v ospredju po načelnosti, dobrem poznavanju stvari in visoki stopnji politične kulture, ki pomeni strpnost in tudi upoštevanje drugačnih mnenj. Komunisti morajo imeti zaostren posluš za vse tisto, kar se dogaja v njihovem okolju, in za tisto, kar so resnična hotenja delovnih ljudi.

Zveza komunistov mora biti vedno tam, kjer se razvija samoupravna in politična dejavnost delovnih množic in občanov in mora biti odprta za njihove pobude in težnje na tem graditvi svoje sklepe in voditi politično akcijo. Tako bo zveza komunistov v še večji meri tisto, kar se od nje vedno terja — revolucionarna partija delovnih množic, njihovo najmočnejše orožje.

Predsednik Tito na XI. kongresu ZKJ

Sodelavci v remontni delavnici (Foto S. Kokalj)

URESNIČEVANJE POLITIKE GOSPODARSKE STABILIZACIJE ZAHTEVA TUDI MAKSIMALNO ANGAŽIRANOST VSEH SOCIALISTIČNIH IN DEMOKRATIČNIH USTVARJALNIH SIL DRUŽBE

Ob dokaj razgibanem samoupravnem delovanju v temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnosti naše železarne, ki ga narekuje uresničevanje politike gospodarske stabilizacije in ob tem zaostrena gospodarska situacija v Železarni nasploh, pa bi to težje trdili za aktivnost vseh družbenopolitičnih organizacij oziroma vseh socialističnih in demokratičnih ustvarjalnih sil v TOZD in delovnih skupnostih oziroma v Železarni. Če se ob tem mnenju ozremo le nekaj let nazaj, na primer, na izredno vlogo vseh družbenopolitičnih organizacij z zvezo komunistov na čelu v martinarni, ko so jurišali na 500.000 ton surovega jekla in to tudi dosegli, kljub veliki fluktuaciji delavcev, in na številne druge uspele akcije, potem nam sedanja nedovoljna angažiranost družbenopolitičnih organizacij v TOZD in delovnih skupnostih in v Železarni še toliko bolj pade v oči.

Sedanja aktivnost družbenopolitičnih organizacij v Železarni je le preveč omejena na stike tovarniškega vodstva sindikata s predsedniki osnovnih organizacij zveze sindikatov, oziroma občinskega komiteja s sekretarji osnovnih organizacij zveze komunistov, medtem ko v osnovnih organizacijah ni potrebne aktivnosti, ki jo sedanjí trenutek zahteva. Še manj pa je čutili idejno in politično delovanje med delavci v pogledu osveščanja in krepitve družbene zavesti in njihovega položaja kot temeljnega subjekta revolucije. Pri tem velja še posebej poudariti, da se vodilna idejna in politična vloga zveze komunistov ne uresničuje z besedami, ampak predvsem s intenzivnim delovanjem komunistov v demokratičnem sodelovanju z vsemi delavci, kakor je dejal Edvard Kardelj.

S temi ugotovitvami nimamo namena zmanjševati prizadevanj temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti pri uresničevanju postavljenih stabilizacijskih nalog in ciljev, temveč predvsem poudariti, da bi bili v mnogih sredinah rezultati teh prizadevanj še večji in boljši, če bi se ob tem dovolj zavestno, politično zrelo, pa tudi dosti strokovno angažirale vse socialistične in demokratične ustvarjalne sile v konkretnih sredinah. Mnoge stvari se namreč v nekaterih sredinah rešujejo preveč praktičistično, ne načelno in nenačrtno ter preveč izhajajo iz trenutnih potreb in interesov. Mnoge stvari se rešujejo le preveč na pamet.

V mnoga odprta vprašanja se premalo poglobljamo, premalo iščemo znanstvene in strokovne rešitve in opredelitve. Mnogo preveč je še leporečja in poudarjanja načelnih nalog pri uresničevanju politike gospodarske stabilizacije, preveč je še razhajanj med besedami in dejanji. Mnoge politične fraze ponavljamo že leta in leta, ne da bi dosegli večji napredek, ker niso bile povezane z vsakodnevno akcijo in konkretno družbenopolitično situacijo v posameznih sredinah. Vsekakor je to tudi posledica podcenjevanja znanja, stalnega širjenja obzorja in kulturnega nivoja akterjev družbenopolitičnega delovanja. Sedanjí razvoj namreč zahteva od vseh mnovo več znanja, širša obzorja in bogatejšo kulturo, ki pa se seveda mora še stopnjevati, čim bolj odgovorno dolžnost človek opravlja v družbenopolitičnih organizacijah. Uresničevanje nalog gospodarske stabilizacije in doseganje željenih ciljev zahteva od vseh nas globlje razumevanje družbenega razvoja, ker le tako bomo lahko sposobni analizirati stanje in poiskati najbolj perspektivne rešitve.

Dosledno uresničevanje politike gospodarske stabilizacije neusmiljeno zahteva popolno angažiranost vseh subjektivnih sil in mnogo znanja. Nezanjanje je nemalokrat tudi vzrok za parcialne in praktičistične rešitve, pa tudi za neaktivnost. Zato bi morali maksimalno angažirati vse socialistične in demokratične ter ustvarjalne sile v TOZD in delovnih skupnostih in mnogo več pozornosti namenjati dviganju znanja, obzorja in kulture.

STROŠKI V JULIJU VIŠJI OD NAČRTOVANIH

(Nadaljevanje s 1. strani)

Temeljna organizacija Valjarna bluming štel je delala z 7,6 milijona dinarjev večjimi stroški, kot jih je načrtovala. Razlog za tako zvišanje je še vedno v stroških polproizvodov, ki so bili v mesecu juliju kar za 5,8 milijona dinarjev višji od predvidenih in to predvsem zaradi nizkih izplenov. Doseženi izplen je bil na blumingu za 2,7 % nižji od planiranega, na štelu pa za 5,1 %.

Proizvodnja je bila za 6.000 ton nižja od predvidene mesečne količine, tako da so bili tudi predelavni stroški višji od načrtovanih.

V juliju so stroške prekoračili tudi v temeljni organizaciji Valjarna debele pločevine in to za 2,2 milijona dinarjev. Višji od načrtovanih so bili predelavni stroški (za 2,1 milijona dinarjev). Dosežena proizvodnja je bila nižja od načrtovane za 2.180 ton, kar je posledica obratovanja na dve izmeni. Stroške električne energije in zemeljskega plina so z racionalno porabo znižali, sicer bi bili predelovalni stroški v tej temeljni organizaciji še višji.

V temeljni organizaciji Hladna valjarna Bela so v mesecu juliju dosegli le 60 % načrtovane proizvodnje, kar je vplivalo na zelo visoke proizvodne stroške, ki so bili kar za 9,8 milijona dinarjev višji od planiranih. Predelavni stroški so presegli načrtovane za 16,2 milijona dinarjev, največji delež pri tem zavzemajo fiksni stroški (9,0 milijona dinarjev). Stroški polproizvoda so bili zaradi nižje cene tujega polproizvoda nižji od planiranih.

Tudi v temeljni organizaciji Žičarna so v tem mesecu delali dosti slabše, kot so načrtovali. Dosegli so le 73,6 % planirane proizvodnje, stroški pa so bili višji za 3,2 milijona dinarjev. Stroški vložnega materiala so bili sicer nižji od načrtovanih, stroški predelave pa so bili višji za 4,2 milijona dinarjev.

Z višjimi stroški, kot so bili načrtovani, so delali tudi v temeljni organizaciji Profilarna, kjer so dosegli 73 % planirane proizvodnje. V temeljni organizaciji Vratni podboji so predvideno proizvodnjo presegli, nižji od načrtovanih pa so bili izpleni, kar je vplivalo na nekoliko višje stroške vložka.

V temeljni organizaciji Jeklovlek je znašalo zvišanje stroškov 0,356 milijona dinarjev. Dosegli so slabše izplene in s tem povečali stroške vložnega materiala, stroške predelave pa so znižali.

Z nižjimi stroški, kot so bili načrtovani, so delali v temeljnih organizacijah: Plavž, Livarna, Valjarna žice in profilov, Hladna valjarna Jesenice, Elektrode in Želblarna. V temeljni organizaciji Plavž so znižali stroške tako na plavžu kot v aglomeraciji. Na Plavžu so izdelali več, kot so načrtovali, stroške so znižali za 0,602 milijona dinarjev. Tudi v aglomeraciji so planirano proizvodnjo presegli, delali so s 4 milijona dinarjev nižjimi stroški. Skupno so bili v tej temeljni organizaciji stroški nižji od načrtovanih za 3,7 milijona dinarjev.

V temeljni organizaciji Livarna so poslovali z 0,550 milijona dinarjev nižjimi stroški od predvidenih. Načrtovano proizvodnjo so povečali v jeklovilarni in v kovinilarni, dosegli so tudi boljše izplene. V jeklovilarni so bili stroški vložka sicer višji zaradi spremembe asortimenta, dosti nižji pa so bili predelavni stroški. V kovinilarni pa so znižali tako stroške vložka kot tudi predelave.

Temeljna organizacija Valjarna žice in profilov je v juliju poslovala z 0,379 milijona dinarji nižjimi stroški. Z boljšimi izpleni so znižali stroške polproizvodov, zmanjšali pa so tudi predelavne stroške. Porabili so manj materiala za popravila in vzdrževanje, varčevali pa so tudi z energijo.

V temeljni organizaciji Hladna valjarna Jesenice so na račun nižjih cen nabavljenih TVT imeli za 7,7 milijona dinarjev nižje stroške vložka. Predelavni stroški, pa bili višji kot so načrtovali, tako da je znižanje, upoštevajoč vse stroške proizvodnje, znašalo 6,9 milijona dinarjev.

Znižanje stroškov v temeljni organizaciji Elektrode je znašalo 5,1 milijona dinarjev. Z boljšim izplenom so znižali stroške vložka, manjša pa je bila tudi poraba vseh vrst materiala, kar je znatno znižalo stroške predelave.

V temeljni organizaciji Želblarna so bili dejanski proizvodni stroški 0,774 milijona dinarjev pod načrtovanimi. Nižji so bili stroški vložka

(boljši izplen) in predelave (manjša poraba).

Od temeljnih organizacij, ki v Železarni opravljajo storitve, je v mesecu juliju poslovala z nižjimi stroški, kot so bili načrtovani, le temeljna organizacija Energetika.

Znižanje stroškov (7,9 milijona dinarjev) je nastalo predvsem zaradi nižje sezonske cene kupljene električne energije (planska cena: 780,90 din/MWh, dejanska cena: 499,24 din/MWh).

N. Pesjak

ZVIŠANJE – ZNIŽANJE STROŠKOV V JULIJU

	julij	jan. – julij	poprečno
Plavž	- 3.687.668	+ 884.325	126.332
Jeklarna	10.949.308	3.452.813	493.259
Razlika v c. kvalitet	- 441.425	7.697.342	1.099.620
Jeklarna – skupaj	10.507.883	11.150.155	1.592.879
Livarna	- 550.261	- 4.129.809	- 589.973
Valj. blum.-štel	7.578.391	63.998.920	9.142.703
Valj. žice in prof.	- 378.727	- 18.622.760	- 2.660.394
Valj. debele pločevine	2.157.776	- 2.225.239	- 317.891
HV Bela	9.764.422	60.990.023	8.712.860
HV Jesenice	- 6.898.013	- 36.607.518	- 5.229.645
Žičarna	3.163.451	6.077.476	868.210
Profilarna	345.383	1.311.093	187.299
Vratni podboji	86.026	- 517.601	- 73.943
Jeklovlek	355.750	- 11.202.052	- 1.600.293
Elektrode	- 5.097.782	- 18.256.425	- 2.608.061
Želblarna	- 773.928	504.630	72.090
Strojne delavnice	649.393	- 3.351.951	- 478.850
Remontne delavnice	823.080	- 11.943.053	- 1.706.150
Vzdrževanje	144.931	- 5.014.791	- 716.399
Energetika	- 7.901.388	- 21.170.560	- 3.024.366
Transport	+ 1.509.177	- 2.647.041	- 378.149
Skupaj	11.797.896	- 112.752.224	- 16.107.461

NAVODILO O POSTOPKU ZA IZLOČITEV OSNOVNIH SREDSTEV

V interesu dobrega gospodarja je, da se pripravi ustrezen organizacijski predpis o postopku za izločitev osnovnih sredstev. Osnutek tega navodila so pripravili v oddelku za organizacijo dela na sektorju za ekonomiko in organizacijo in ga sredi julija dali v razpravo s temi nalagami ter opravili.

V osnutku je najprej razložen pojem osnovnih sredstev. To so stvari, ki jih sestavljajo sredstva za delo in poslovanje, katerih uporabna doba je daljša od enega leta in katerih vrednost se deloma prenaša na proizvodno združenega dela in nadomešča iz ustvarjenih prihodkov v obliki amortizacije.

V drugem poglavju osnutek navodila določa postopek za izločitev osnovnih sredstev. V njem je rečeno, da je izločitev osnovnega sredstva lahko predvidena ali redna in nepredvidena ali izredna. Pri redni izločitvi ločimo dva pojma, in sicer prodajo ali fizično uničenje izločenega osnovnega sredstva. V nadaljevanju tega poglavja je naveden način izločanja osnovnih sredstev. Izločitev namreč obravnava tričlanska komisija, ki jo imenuje delavski svet TOZD oziroma delovne skupnosti. Komisija mora natančno pregledati vsako za izločitev predlagano osnovno sredstvo in pri tem ugotoviti, ali je predlog utemeljen ali ni.

Če ugotovi, da je osnovno sredstvo, ki je glede na rok trajanja zrelo za izločitev, še uporabno, se mora oceniti njegova ekonomičnost oz. rentabilnost nadaljnje uporabe. Takšno sredstvo se lahko še pusti v rabi, če stroški popravil ne bodo presegali 60 % vrednosti takšnega novega predmeta.

Osnovna sredstva, ki so namenjena za izločitev, pripravi gospodar TOZD oziroma delovne skupnosti na ustreznem mestu. Pred začetkom postopka se mora prepričati, ali je osnovno sredstvo vrednostno odpisano. V nasprotnem primeru mora, če se kljub temu zaradi neuporabnosti predlaga izločitev, o tem obvestiti računovodjo TOZD oz. delovne skupnosti, da ta predlaga pristojnemu delavskemu svetu odobritev kritja neodpisane vrednosti v breme rezervnega sklada oz. celotnega dohodka, če v tem skladu ni dovolj sredstev.

Za redno izločitev se smatrata prodaja in likvidacija osnovnih sredstev. TOZD oz. delovna skupnost, ki namerava osnovno sredstvo prenesti na druga proti plačilu, mora sredstvo najprej ponuditi drugim TOZD oz. delovnim skupnostim v Železarni in sporočiti ceno ter ostale pogoje. Če TOZD ali delovne skupnosti ne izjavijo, da ponudbo sprejemajo, sme lastnik osnovno sredstvo prodati pod pogoji, ki za zunanega kupca ne smejo biti ugodnejši, kot se je glasila ponudba v okviru Železarne. Prodajo nato odobri pristojni delavski svet. Tako pridobljena finančna sredstva se knjižijo pod izreden dohodek.

Osnovna sredstva, ki so predlagana za likvidacijo oz. rastavitev na njihove sestavne dele, pregleda komisija za likvidacijo. Tudi to komisijo imenuje pristojni delavski svet. Njena naloga je, da pregleda in pripravi seznam osnovnih sredstev, ki so predvidena za likvidacijo ter pripravi ustrezno obrazložitev. Nato o likvidaciji osnovnih sredstev odloči pristojni delavski svet. Po odobritvi predloga mora gospodar poskrbeti, da se sredstva fizično uničijo, in sicer tako, da se razstavijo na posamezne dele. Na primer: posebej les,

železo, jeklo, baker, medenina in podobno. Pri tem mora sestaviti zapisnik o opravljeni fizični likvidaciji. Če se pri tem pridobi še uporaben material, je treba tega vrednostno in količinsko evidentirati. To pregleda in ugotovi ter zapisnik podpiše komisija za likvidacijo. Ob razstavitvi (če se ta splača in tudi opravi) je treba paziti, da se ne uničijo posamezni še uporabni deli.

Do izredne izločitve osnovnih sredstev pa pride zaradi višje sile (požar, poplave, potres, tatvina) in drugih vzrokov (nepravilno ravnanje, karambol in podobno), zaradi katerih postane osnovno sredstvo neuporabno za funkcijo, ki mu je namenjena. Izredne izločitve obravnava in za to vodi postopek posebna komisija, ki jo imenuje pristojni delavski svet.

Naloge te komisije so:

- ugotoviti mora stanje pred in po nastanku dogodka,
- dognati mora razliko med dejanskim in knjižnim stanjem, katero v predlogu prikaže kot primanjkljaj,
- v zapisniku mora navesti vzroke za uničenje oziroma poškodovanje osnovnih sredstev.

V primeru, da je do uničenja ali poškodovanja osnovnega sredstva prišlo zaradi nepravilnega ravnanja, mora komisija pristojnemu vodji TOZD oz. delovne skupnosti predlagati, da zoper odgovorne začne disciplinski postopek po določenih samoupravnega sporazuma za disciplinsko in materialno odgovornost.

Tudi o odpisu teh sredstev sklepa pristojni delavski svet. Postopek za odpis je enak kot pri redni izločitvi. Osnutek tega navodila so priloge, ki vsebujejo, ki se pri tem uporabljajo. Ti obrazci se uporabljajo že sedaj.

Sestavljalci so izhajali iz predpostavke, da se pri ureničevanju navodila ne sme povečati »administriranja«.

Po sprejetih pripombah bodo osnutek tega navodila dali v obravnavo in sprejem odboru za splošne zadeve pri delavskem svetu Železarn. Ko ga bo ta sprejel, bodo navodilo razposlali vsem, ki na tem delajo, da jim bo v bodoče v pomoč pri njihovem delu.

B.

JUBILANTI 50-LETNIKI

V mesecu septembru bodo praznovali petdeset let življenja naslednji sodelavci: FRANC ALES, žičarna – 4. septembra; STANISLAV STENKO, energetika – 6. septembra; JOŽE NOČ, valjarna žice – 7. septembra; MARJAN ŽMITEK, hladna valjarna Jesenice – 7. septembra; ROZALIJA TALER, SEO – 8. septembra; DŽEVAD BUDIMOVIC, valjarna žice – 10. septembra; LUDVIK LEBEN, remontne delavnice – 10. septembra; FRANC POLDA, vzdrževanje – 10. septembra; STANKO SODJA, energetika – 12. septembra; JOŽEFA BERLISK, FRS – 13. septembra; FRANC SABOTIN, transport – 14. septembra; HELENA GRZETIČ, FRS – 16. septembra; FRANC RAZPET, plavž – 16. septembra; FRANC ZUPAN, jeklarna – 19. septembra; JANEZ TRIPAT, valjarna bluming-štel – 20. septembra; MATEVŽ LIPOVEC, plavž – 21. septembra; FRANČIŠKA BALOH, družbena prehrana – 21. septembra; MIRKO PRAČA, jeklarna – 22. septembra; LJUDMILA RADONJIC, remontne delavnice – 22. septembra; ROMAN ERJAVEC, požarno varnostna služba – 23. septembra in FRANC HUDOLIN, vzdrževanje – 25. septembra.

Vsem sodelavcem iskreno čestitamo!

Sodelavec – vratar (Foto S. Kokalj)

PORTRET SODELAVCA

ANTON DRAB je izumski vodja proizvodnje v TOZD Valjarna žice in profilov. Na Jesenice je prišel takoj po vojni leta 1946 iz Šentvida pri Stični. Nekaj časa je delal pri železnici, potem pa je prišel v Železarno. Sedaj je tu že 32 let in ves čas v valjarni žice in profilov. »Rad imam to delo in nikoli nisem pomislil, da bi ga pustil,« pravi. »A včasih se le nakopiči preveč problemov.« Čez nekaj let bo šel v pokoj, potem se boša z ženo najbrž vrnila na Dolenjsko, kjer sta si v teh letih uredila hišico.

Obiskal sem ga na delovnem mestu na začetku nočne izmene, ravno takrat, ko se je s sodelavci ukvarjal z odpravo zastoj na žarilni peči. Strgala se je transportna veriga, ki prenaša slabe iz peči na progo Jumping. Zastoj je nastal zaradi izrabljenosti naprave. »Odvzel nam bo najbrž uro ali dve časa,« mi je povedal.

Slabe, ki jih dobijo iz bluminga, žarijo v žarilni peči na določeno temperaturo. Potem gredo na Jumping progo, kjer jih zvaljajo na dimenzijo 53 x 53 mm. Take kose potem valjajo naprej na posameznih progah, pač glede na željeno dimenzijo.

»Čudno se sliši, ko beremo, da zastoji v našem obratu sežejo krepko čez 40 %. Nepoučeni dobi občutek, da ne delamo dovolj. Osebnostno mislim, da dobro delamo. Ritem valjanja je pri nas zelo hiter: sto slabov na uro. To pomeni, da mora pečar dati vsake 34 sekund en kos iz peči. Če tega ne dosežemo, je to že zastoj. Kapaciteta Jumping proge za to sicer zadošča, toda pri tanjših dimenzijah je skoraj nemogoče doseči normo, medtem ko jo pri debelejših tudi nekoliko presegamo. Zastoj imamo v glavnem zaradi tedenskih remontov, menjave dimenzij in raznih mehanskih okvar. Pri nas na izmeni je ponavadi samo en vzdrževalec in včasih je okvar toliko, da jim ni kos. Vsega naenkrat pač ne more naredi-

ti. Zastoj imamo tudi zaradi polproizvodov. Nocoj bomo morali proti koncu dneva zaradi tega ustaviti proizvodnjo. Pri delu se moramo prilagajati vložku, kakršen pač je. Dobivamo manjše količine posameznih kvalitet, ki jih potem valjamo na različne dimenzije, pri tem pa nastanejo novi zastoji, saj prehod na drugo dimenzijo zahteva dosti časa. Takšno delo pa ni smotno. Posamezno dimenzijo bi morali valjati vsaj teden dni. V situaciji, v kakršni smo sedaj, je posebno važen izplen. Dogaja se, da pri valjanju pride do okvare na progi in potem moramo valjanje preusmeriti na rezervni navijalec, torej naredimo iz njega betonsko železo, ki pa ima dokaj nizko ceno. Škoda je precejšnja, še posebej, če do tega pride pri valjanju kakšne boljše kvalitete, saj za valjanje betonskega železa zadošča čisto navaden material. Tukaj vsi vlagamo velike napore, da bi bilo takšnih izpadov čim manj.

Imamo tudi zastoj, do katerih prihaja zaradi napak pri delu, zlasti zaradi neizkušenosti. Ti so v primerjavi z ostalimi sicer veliko manjši, do njih pa vendarle prihaja. Fluktuacija, pojav, ki pesti mnoge temeljne organizacije v naši železarni, tudi nam ne prizanaša. Zadnje čase se sicer stanje nekoliko popravi, toda še vedno je to pereč problem, ki je veliko dražji, kot si mislimo. Za opravljanje nekaterih nalog je potrebna kar dolga pripravljalna doba, da kdo potem lahko uspešno dela. Do takrat pa prihaja do napak, ki povzročajo zastoj v celotni proizvodni verigi. Ko se tak človek dela navadi, pa odide in vse skupaj se potem začne znova. Vsakdo bi moral znati delati vsaj na dveh delovnih mestih, da bi lahko zapolnili praznine, ki nastajajo zaradi odsotnosti.

Pri nas je veliko starih valjavcev, ki sedaj kar po vrsti odhajajo v pokoj, tako da bo čez čas nastal problem tudi zaradi kadra. Mladi nekam neradi ostajajo tukaj, iščejo boljše pogoje dela, ker so radi prosti ob sobotah in nedeljah. Posebno tisti, ki imajo družino, saj se tu dela po sistemu 4 + 1.

Anton Drab je v TOZD Valjarna žice in profilov predsednik osnovne organizacije sindikata in vodja delegacije v občinskem zboru združenega dela.

V zvezi z delom v sindikalni organizaciji pravi, da je lahko biti predsednik, če imaš podporo sodelavcev. Pripominja pa, da imajo vedno probleme zaradi neudeležbe ljudi na sestankih. »Veliko je stvari,« pravi, »ki bi jih moral sindikat obravnavati, preden sploh pridejo pred samoupravne organe. Materiala je veliko, tako da ga niti ne moremo natanko obdelati, vsekakor pa bi ga morali vedno v skrajšani obliki in na primeren način posredovati delavcem. Tudi s problemi delavcev bi se morali več ukvarjati.«

Za delo delegatov pravi, da ni najbolj pohvalno. »Sicer obstaja določena povezanost delegatov z ostalimi sodelavci: na sestankih samoupravnih delovnih skupin so prisotni tudi delegati, ki potem prenašajo pobude in mnenja sodelavcev naprej. Toda zdi se, da ta problematika delavcev ne zanima preveč, saj se dosti bolj živahno vključujejo v razprave, ko gre za probleme iz njihove neposredne okolice. Kot da se problemi, ki zadevajo to delegacijo, zdijo mnogim preveč oddaljeni.«

Dopisujte v Železarnjo

V PLANSKIH USMERITVAH ZA NASLEDNJE SREDNJEROČNO OBDOBJE BO POTREBNO ŠE MARSIKAJ DOPOLNITI

(Nadaljevanje s 1. strani)

»(1) Samoupravni sporazum o temeljnih plana delovne organizacije vsebuje:

1. pravice, obveznosti in odgovornosti za doseganje skupnega prihodka in skupnega dohodka (dinarskega in deviznega), skupne osnove za njegovo razporejanje in za razporejanje čistega dohodka za plansko obdobje;
2. pravice in obveznosti iz skupnega poslovanja temeljnih organizacij na domačem in tujem trgu;
3. pravice in obveznosti v zvezi z dogovorjeno delitvijo dela ter razširjanjem materialne osnove dela, uvajanjem novih tehnologij in raziskovalnih dosežkov in nastopanja na trgu pri izvajanju skupne proizvodne in razvojne usmeritve;
4. solidarnostne pravice in obveznosti pri uresničevanju pravic dela z družbenimi sredstvi in pravic iz dela.

(2) S samoupravnim sporazumom o temeljnih plana se urejajo tudi:

- obveznosti in naloge pri izvajanju programa raziskav;
- obveznosti in naloge v zvezi z uresničevanjem sprejete kadrovske politike;
- pravice in obveznosti v zvezi z zagotavljanjem pogojev za delo delovne skupnosti;
- obveznosti in naloge v zvezi z urejanjem prostora ter varstvom in izboljšanjem življenjskega okolja;
- skupne obveznosti pri ljudski obrambi, varnosti in družbeni samozaščiti;
- druge skupne obveznosti pri zagotavljanju pogojev za delo in življenje delavcev.

Nemogoče se je podrobno spuščati v vse člene osnutka samoupravnega sporazuma o temeljnih srednjeročnega plana delovne organizacije Železarna Jesenice za obdobje 1981 do 1985, ker je prešel številne faze strokovne obdelave in bo nedvomno dobil določene dopolnitve v naslednji fazi, to je v predlogu, pa vendarle bi kazalo predvsem opozoriti na 16. čl., ki je prav gotovo prenačeln, kakor so tudi prenačelne nekatere opredelilne interese in cilje v četrtem členu, pa tudi vsa področja, ki jih opredeljujejo citata iz zakonov, niso dosledno zajeta.

V četrtem členu osnutka pravimo v peti alineji, da je naš skupni interes in cilj »prilagajanje kadrovske politike in zaposlovanja realnim možnostim«. V 16. členu pa pravimo, »da bomo posebno pozornost posvetili izobraževanju ob delu z namenom izboljšati kvalifikacijsko strukturo zaposlenih, kakor tudi zmanjševanju odsotnosti z dela in zniževanju fluktuacije« itd.

Nedvomno, da je, tako kot je republiški cilj, tudi naša neposredna naloga in interes prestrukturiranje gospodarstva. Temu so namenjene tudi vse naše naložbe v naslednjih petih letih, da dosežemo večjo tehnološko intenzivnost proizvodnje in storitev z višjo stopnjo tehnologije in avtomatizacije proizvodnih procesov in visoko udeležbo visokokvalificiranega ustvarjalnega dela. Seveda pa je za tako usmeritev potrebno tudi bolj konkretno opredeliti kadrovske politiko in politiko zaposlovanja, ki mora omogočati višjo produktivnost dela, večji dohodek in višjo udeležbo visokostrokovnega in ustvarjalnega dela, kakor poudarja osnutek dogovora o temeljnih družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981-1985. Za doseganje vsega tega pa je mnogo premalo samo posvetiti pozornost izobraževanju ob delu in podpirati usmerjeno izobraževanje.

Tako kot je konkretno v osnutku opredeljena naša investicijska dejavnost in politika, tako konkretno bi morala biti opredeljena kadrovska politika in zaposlovanje z navedbo konkretnih ciljev in nalog, iz česar bi potem izhajali letni plani izobraževanja kadrov, zaposlovanja in drugo. Takšno orientacijo nakazuje tudi osnutek republiškega dogovora o temeljnih družbenega plana SRS za naslednje srednjeročno obdobje. Nujno bi moral biti poudarek na domačih kadrovskih virih ob dejstvu, da kadrovske viri iz drugih območij počasi usihajo. Vse to pa prav gotovo zahteva, da v osnutku bolj konkretno opredelimo naloge in obveznosti na področju kadrov. politike in zaposlovanja. Končno morajo biti opredeljene tako, da bomo lahko redno spremljali uresničevanje zastavljenih ciljev.

Prav tako je zelo načelno opredeljen pomemben dejavnik za doseganje večje produktivnosti dela, izboljševanje dela, zmanjševanje stroškov in podobno - množična inovacijska dejavnost. »Pospeševanje množične inventivne dejavnosti« je prav gotovo premalo, da bi lahko čez leto ali pet merili, ali ugotavljali, kaj smo na tem področju naredili. Nedvomno je v osnutku potrebno navesti tudi, s čim in kako bomo pospeševali množično inventivno dejavnost, ki je prav gotovo v Železarni ta čas v stagnaciji. Pri tem bi predvsem mo-

rali poudariti pospeševanje znanstveno-tehnične dejavnosti med delavci (tehnični klubi, sekcije oblikovalcev, izumiteljev, inovatorjev, društva inženirjev in tehnikov, ljudska tehnika in podobno), kar bi bila tudi osnova pri financiranju družbenih dejavnosti oziroma razporejanju dela sklada skupne porabe.

Prav gotovo pa je velika pomanjkljivost osnutka samoupravnega sporazuma o temeljnih srednjeročnega plana delovne organizacije Železarna Jesenice, da nikjer niti z besedo ni omenjeno prizadevanje za dviganje splošne izobrazbe, obzorja in kulturnega nivoja delavcev. Predsednik Tito je že ob sprejetju zakona o delavskem upravljanju leta 1950 poudaril: »Brez kulturnega napredka delavci ne bodo zmogli upravljanja«. Ta naloga je prav gotovo opredeljena v zadnji alineji citiranega 75. člena zakona o planiranju SR Slovenije, ki pravi, da mora samoupravni sporazum urejati tudi »druge skupne obveznosti pri zagotavljanju pogojev za delo in življenje delavcev«.

Zveza komunistov in zveza sindikatov ter ostale družbenopolitične organizacije se nenehno zavzemajo za celotno razumevanje in pospeševanje kulture kot vsebine in načina življenja delavcev in vseh delovnih ljudi in občanov. To smo opredelili tudi v naši ustavi, ki smo napisali: »Vzgoja in izobraževanje, kultura in znanost postajajo del vsakodnevnega življenja ljudi, s čimer se presegajo stanje, v katerem so ta področja privilegij maloštevilnih in ne splošna človekova potreba. Znanstvena resnica ter ustvarjanje in uživanje pridobitev kulture in doživljanje umetniških vrednot so bistveni sestavni del pravice človeka do dostojnega življenja«.

Tako opredeljevanje kulture v socialistični samoupravni družbi zahteva, da se v planskih dokumentih opredelijo obveznosti in naloge, v našem primeru delovne organizacije, pa tudi temeljni organizaciji združenega dela in delovnih skupnosti, pri zadovoljevanju kulturnih potreb in interesov delavcev. Pri tem bi morali izraziti poudariti tiste programe, vsebine in oblike, ki imajo bistven pomen za razvoj duhovnih zmognosti proizvodnega dela, za bogatenje delavčeve osebnosti in njegovega usposabljanja za samoupravljanje. V planskih dokumentih bi tako morali opredeliti koncept kulturne politike, za katero se bomo zavzemali v delovni organizaciji in ki jo bomo uresničevali s svojim delovanjem ali s samoupravnim dogovarjanjem s interesnimi skupnostmi in drugimi organizacijami.

Naj za primer navedemo le nekoliko smeri koncepta kulturne politike, ki bi morale biti opredeljene v planskih dokumentih:

- da bodo vsi delavci z nedokončano osnovno šolo, ali do določene starosti, le-to dokončali v naslednjem srednjeročnem obdobju, ali da jo bo končala vsaj polovica in podobno. To akcijo so že nekajkrat začeli sindikati, pa tudi zveza socialistične mladine, vendar je nikoli nismo dosledno izpeljali, čeprav vemo, da polpismen ali slabo pismen delavec ne more biti niti ustvarjalen delavec, niti dober in odgovoren samoupravljalec;

- ena temeljnih usmeritev bi morala biti širjenje in uporaba knjige (poverjeniki, izposojevalnice knjig, knjige v počitniške domove, tekmovalne za bralno značko med delavci, popularizacija knjig in podobno);

- kultura in humanizacija dela in življenja (ureditev delovnega in življenjskega okolja, higiensko-zdravstvena kultura, kultura stanovanja in gospodinjstva, rekreacija in to ne zgolj kot element sportne dejavnosti, temveč tudi kot sproščena

kulturna zabava, duhovna sprostitvev in podobno, kolektivno, družabno življenje;

- kulturno umetniška in znanstveno tehnična dejavnost in ustvarjalnost delavcev;
- kulturno izobraževalna dejavnost;
- tehnični muzej in varstvo kulturne dediščine.

Seveda je v okviru tako opredeljene kulturne politike potrebno načrtovati tudi materialno osnovo, in sicer tako sredstva, ki jih bomo na osnovi svobodne menjave dela združevali v okviru interesnih skupnosti, kakor tudi sredstva, ki jih bomo v ta namen dali iz sklada skupne porabe. Ravno opredelitev kulturne politike - interesov in potreb delavcev - pa bo osnova za sporazumevanje in dogovarjanje pri sprejemanju temeljev srednjeročnih planov samoupravnih interesnih skupnosti, ki so nemalokrat grajeni mimo navedenih in drugih potreb.

Pri materialnem opredeljevanju bo nedvomno potrebno imeti pred očmi tudi ustrezne prostore za zadovoljevanje kulturnih potreb in interesov delavcev, pri čemer smo prav na jeseniškem mestnem območju najbolj siromašni (podpora gradnji novega delavskega kulturnega doma »doma herojev železarjev«). Potrebno pa bo tudi opredeliti vprašanje kadrov za kulturno dejavnost v delovni organizaciji, saj je najmanj desetletje stara pobuda in predlog, da bi delovna organizacija v prvi fazi morala imeti vsaj enega profesionalnega kulturnega organizatorja.

S tem pripombe, predlogi in pobude prav gotovo niso izčrpani. V našem glasilu smo že pred meseci brali pobudo, da bi morali imenovati posebno delovno grupo, ki bi pripravila osnutek predloga kulturne politike in kulturne dejavnosti v naslednjem srednjeročnem obdobju. Nedvomno je sedaj še čas, da te elemente vgradimo v predlog samoupravnega sporazuma o temeljnih srednjeročnega plana delovne organizacije Železarna Jesenice za obdobje 1981-1985. Pri tem pa bo potrebno še veliko političnega dela in vztrajnega zavzemanja, predvsem družbenopolitičnih organizacij, za celotno razumevanje in pospeševanje kulture kot vsebine in načina življenja delovnih ljudi. Pomen tega najbolj jedrnat in prepričljivo opredeljuje naša ustava v temeljnih načelih:

»Vzgoja in izobraževanje, znanost in kultura so bistveni dejavniki razvoja socialistične družbe, večje produktivnosti dela, razvoja ustvarjalnih sil ljudi in vsestranskega razvoja osebnosti, humaniziranja socialističnih samoupravnih odnosov in splošnega napredka družbe; zato socialistična skupnost zagotavlja svobodo ustvarjanja in ustvarja možnosti za razvoj in napredek vzgoje in izobraževanja ter znanstvenega, kulturnega in umetniškega ustvarjanja, da bi se kar najuspešneje razvijale ustvarjalne sposobnosti delovnih ljudi, socialistični družbeni odnosi in svobodna humana osebnost.«

Ob sklepu le še to, da bi v samoupravnem sporazumu o temeljnih plana delovne organizacije morali opredeliti tudi organ, ki bo spremljal izvajanje tega sporazuma. To je sicer načelno opredeljeno v 146. členu zakona o planiranju SR Slovenije, vendar pa bi to morali v sporazumu konkretizirati.

Železarski globus

ROMUNIJA

Romunske železarne bodo letos iz Indije uvozile 4,5 milij. ton železove rude, kar je v primerjavi z letom 1979 za milijon ton več. S takšno količino je ta država pri nabavi indijske železove rude na drugem mestu, in sicer takoj za japonskimi železarnami.

OBVESTILA KOLEKTIVU - OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 1. DO VKLJUČNO 7. SEPTEMBRA

1. septembra, JANKO PERNE, vodja inv. razvoja, Jesenice, Titova 20, št. 1, telefona 81-904.
 2. septembra, SREČKO MEŽNAR, vodja TOZD Vratni podboji, Mojstrana, Dovje 107.
 3. septembra STANKO ČOP, vodja inv. razvoja, Žirovnica 90'a, št. 1, telefona 89-438.
 4. septembra, MIHA STOJAN, vodja TOZD Elektrode, Bohinjska Bela 49 a.
 5. septembra JANEZ TUŠAR, vodja kadr. sektorja, Blejska Dobra-va 16 b.
 6. septembra, JOŽE OSVALD, vodja TOZD Livarna, Rateče 21 a, številka telefona 88-771 (pri Butinar).
 7. septembra, MARTIN SKETA, vodja SEO, Bled, Alpska 1, št. 1, telefona 77-130.
- V času dežurstva je dežurni v sobi vodje splošnega sektorja št. 19, št. 1, telefona 601.
- Dežurstvo je na delovni dan od 15. do 7. ure zjutraj; dežurni je od 15. do 19. ure dosegljiv doma, od 19. do 7. ure zjutraj pa je v Železarni.
- V prostih sobotah, nedeljah in praznikih je dežurstvo od 7. do 19. ure doma in od 19. do 7. ure zjutraj v Železarni.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK - 1. 9.	SAŠO KOŠIR	AHMED TELALLOVIĆ
TOREK - 2. 9.	ALOJZ SLIVNIK	ANTON BURJA, st.
SREDA - 3. 9.	VLADO REPE	FLORIJAAN MLAKAR
ČETRTEK - 4. 9.	FRANC BERNIK	JANEZ VEHAR
PETEK - 5. 9.	IVO LEBAN	PRIMOŽ ŽVAB
SOBOTA - 6. 9.	MARJAN PINTAR	MITJA KERSNIK
NEDELJA - 7. 9.	ALOJZ VARL	SAŠO DOLINAR

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 358
vezni telefon je: 410

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni zgradbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 1. do 6. septembra bodo delale naslednje obratne ambulante:
dopoldne: II. in III. obratna ambulanta - dr. Željimir Česarec.
popoldne: I. obratna ambulanta - dr. Branimir Čeh.

V soboto, 6. septembra, samo dopoldne I. obratna ambulanta - dr. Branimir Čeh.

ZOBNE AMBULANTE:

dopoldne: I. zobna ambulanta - v. dent. Viktor Stražišar.

Za Železarno v torek, 2. septembra in v četrtek, 4. septembra, od 13. do 19. ure I. zobna ambulanta - v. dent. Viktor Stražišar.

Popoldne: II. zobna ambulanta - dr. Alojz Smolej.

Za Železarno v torek, 2. septembra, od 7. do 13. ure II. zobna ambulanta - dr. Alojz Smolej.

Za borce v četrtek, 4. septembra, od 7. do 13. ure II. zobna ambulanta - dr. Alojz Smolej.

V soboto, 6. septembra, samo dopoldne I. zobna ambulanta - v. dent. Viktor Stražišar.

ŽERJAVOVODSKI TEČAJ

Na osnovi potreb po žerjavovodskih objavljamo interni

RAZPIS za žerjavovodski tečaj

POGOJI:

- da ima kandidat najmanj 6 razredov osnovne šole,
- da je vsaj eno leto zaposlen v Železarni Jesenice,
- da ima odslužen vojaški rok,
- da bo kandidat izpolnjeval psihofizične zahteve.

Kandidati dobijo obrazce za vpis (izjava) pri personalnih delavkah TOZD, katerim pravilno in čitljivo izpolnjene obrazce tudi vrnejo do 16. 9. 1980.

Interesenti naj se prijavijo do roka, ker poznejših prijav ne bomo sprejemali.

Prednost pri izbiri bodo imeli kandidati iz TOZD, v katerih se žerjavi uporabljajo.

KADROVSKI SEKTOR

Naši livarji

Na osnovi sklepa delavskega sveta TOZD Strojne delavnice z dne 1. 8. 1980 in določil statuta ter sklepa razpisne komisije

RAZPISUJEMO delovne naloge

»VODJA TOZD STROJNE DELAVNICE«

Poleg splošnih pogojev, predpisanih z zakonom, mora kandidat izpolnjevati še naslednje pogoje:

- da ima visokošolsko izobrazbo in pet let uspešnega dela v industriji,
- da ima družbenopolitične in moralno etične kvalitete ter aktiven odnos do razvijanja samoupravljanja.

Mandat izbranega kandidata bo trajal 4 leta.

Kandidati naj pošljejo prijavo z dokazilom o izpolnjevanju pogojev v zaprti ovojnici z oznako »za razpisno komisijo TOZD Strojne delavnice« v roku 15 dni po objavi na naslov: Železarna Jesenice - kadrovske sektor, C. železarjev 8, 64270 Jesenice.

O izidu izbire bodo kandidati obveščeni v roku 30 dni od dneva izbire.

22. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO PRI DS ŽELEZARNA

22. sejo odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarn je sklical član odbora za gospodarstvo Janez PIKON, ki je za sejo predlagal naslednji dnevni red: pregled izvrševanja sklepov prejšnjih sej, polletno poslovno poročilo delovne organizacije Železarna Jesenice, ukrepi in prilagoditev količinskega in finančnega plana za II. polletje 1980 glede na gospodarski položaj. Obširno so obravnavali tudi investicijski program za letnik 1980.

Seje so se udeležili še član poslovodnega odbora Božidar Bartelj, vodja oddelka financ Matevž Malej, predsednik konference osnovnih organizacij sindikata Štefan Šterbič ter predsednik KS ZSMS Železarn Miro Mohorič. Poročilo o izvrševanju sklepov 19., 20. in 21. seje odbora je podal član poslovodnega odbora Božidar Bartelj. Iz poročila vseh treh sej je razvidno, da so bili sklepi v glavnem izvršeni, nekateri, ki so dolgoročnega značaja, pa se še izvajajo. Ugotovili so, da sklep pod točko 3.2. 21. seje odbora za gospodarstvo še ni realiziran, ker SEO — oddelek za študij dela in časa še ni zaključil analize o zbiranju odpadnih surovin v temeljni organizaciji Livarna. Ko bo analiza zaključena, bo odbor za gospodarstvo o predlogu ponovno razpravljal. Podrobno razlago o poslovnih rezultatih DO Železarna Jesenice v prvem polletju letošnjega leta sta podala član poslovodnega odbora Božidar Bartelj in vodja oddelka financ Matevž Malej. Na osnovi podanega poročila in razprave so člani odbora sprejeli vrsto sklepov, ki so jih posredovali delavskemu svetu Železarn v obravnavo in sprejem.

Vodja oddelka sektorja za ekonomiko Martin Šketa je spregovoril o ukrepih in prilagoditvi količinskega in finančnega plana za drugo polletje 1980 glede na gospodarski položaj. Na seji so v zvezi s tem sprejeli določena stališča, ki so jih posredovali v obravnavo delavskemu svetu Železarn.

Več časa so na seji posvetili obravnavanju predloga poslovnega odbora o INVESTICIJSKEM PROGRAMU JEKLARNA 2. To točko dnevnega reda je razložil član poslovodnega odbora Boris Bregant. Na seji so potrdili predlog poslovodnega odbora in sklenili, da o investicijskem programu za letnik 2. razpravlja tudi delavski svet Železarn.

Ob koncu seje so obravnavali še predlog finančnega poslovnega sektorja, ki ga je podal vodja oddelka financ Matevž Malej ter potrdil depozit pri JUGOBANKI — Temeljni banki Ljubljana v ustrezni višini. Za podpisnika pogodbe so pooblastili vodjo oddelka financ Matevža Maleja.

DM

Železarski globus

VELIKA BRITANIJA

Po britanskih podatkih bo premožje pred letom 2000 v pomorskem prometu po količini presegel nafto in s tem postal najpomembnejši tovar, ki ga bodo prevažale ladje. Leta 1978 je bilo prepeljano po morju samo 146 milij. ton premožja. Leta 1985 predvidevajo povečanje te količine na 270 milij. ton in ob koncu stoletja na 700 milij. ton. V svetovnem merilu je količina nakopanega premožja 3,6 milijardami ton (od tega milijardo ton rjavega premožja) po tonazi približno na isti ravni kot nafta in je pri današnji svetovni porabi energije udeležen z 18 %. Zaradi postopnega zmanjševanja vloge nafte v svetovni preskrbi z energijo, bi morale ZDA ob koncu tega stoletja povečati izkop premožja s sedanjih 565 milijonov ton na dve milijardi ton. Sovjetska zveza s 558 ton na milijardo ton in LR Kitajska s 600 milijonov ton na milijardo ton.

AVSTRIJA

Avstrijske železarn so izdelale leta 1979 4,917 milij. ton surovega jekla. Razdelitev na posamezne proizvodne postopke je bila naslednja (v milij. ton in odstotkih):

LD jeklo	4,128	83,9
SM jeklo	0,162	3,3
Elektro jeklo	0,627	12,8
SKUPAJ	4,917	100,0

Od celotne količine surovega jekla je bilo odlitih na napravah za kontinuirno vlivanje 2,336 milij. ton ali 47,5 % celotne količine. To je za državo z integralnimi železarnami, in v Avstriji obratujeta dve (v Linzu in Donawitzu), za Japonsko drugi največji odstotek kontinuirno odlitega jekla na svetu.

Sodelavec v remontni delavnici (Foto S. Kokalj)

13. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Predsednik komisije Kazimir Kotnik je 12. avgusta sklical 13. sejo delavskega sveta TOZD Hladna valjarna. Po tem, ko so ugotovili, da so sklepi prejšnje seje izvršeni, so obravnavali polletno poslovno poročilo. Ugotovili so, da je bila v okviru Železarn proizvodnja manjša za 4,3 %, v sami TOZD pa za 2,4 % večja kot v istem obdobju lanskega leta.

TOZD je v prvem polletju presegla planirano proizvodnjo za 2,23 %, kar je tudi za 2 % več od dosežene proizvodnje v istem obdobju lanskega leta. Tudi kvalitetni asortiment, je boljši od lanskega leta. Povečala se je storilnost, izboljšal izplen, pa tudi posamezne specifične porabe so nižje od planiranih. Te zelo ugodne rezultate je TOZD dosegel kljub nezadostni in nekvalitetni dobavi toplo valjanih trakov.

Problem s kadri je vedno večji, ker je za te vrste poklica zanimanje vedno manjše.

Obravnavali so izvrševanje stabilizacijskega programa in ugotovili, da je TOZD v svojem polletnem delu izvršila s stabilizacijskim programom začrtane cilje.

V nadaljevanju so ugotovili, da je bil osnutek samoupravnega sporazuma sredstev za OD in dela sklada skupne porabe v Železarni obravnavan na sestankih samoupravnih delovnih skupin. Osnutek so z nekaterimi pripombami sprejeli.

Na predlog srednjeročnega plana TOZD in delovne organizacije za obdobje 1981—1985 niso imeli nobenih pripomb. Podprli so prizadevanja, da se zaradi pomanjkanja

surovega jekla prične z gradnjo jeklarne v prvem letu naslednjega srednjeročnega obdobja.

Sklenili so, da TOZD pristopi k samoupravnemu sporazumu o ustanovitvi posebne raziskovalne skupnosti, ker jih finančno nič ne obremenjuje.

Obravnavali so analizo kršenja reda in predlog ukrepov. Odločili so se, da bo za vsako uro treba uveljavljati odškodninski zahtevek, ta denar pa bodo namenili za nadomestne ure. Za izvrševanje tega sklepa bo sindikat predlagal posebno petčlansko komisijo.

Ugovor delavca Andreja Berganta na odločbo skupne disciplinske komisije TOZD in delovnih skupnosti so upoštevali s tem, da se ukrep glasi: delavcu preneha delovno razmerje v TOZD Hladna valjarna Jesenice pogojno za dobo enega leta.

Na seji so obravnavali tudi oceno protipožarne varnosti v prvem polletju in ugotovili, da so o tem razpravljali delavci TOZD in jo sprejeli.

Na seji so razdelili diplome prizadevnim delavcem TOZD Hladna valjarna Jesenice in se jim za prizadevnost zahvalili.

ZJ

14. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

V četrtek, 21. avgusta, je Severin Hlade sklical 14. redno sejo odbora za delovna razmerja TOZD Hladna valjarna Jesenice. Obravnavali so naslednja vprašanja:

— Pri pregledu sklepov prejšnje seje so ugotovili, da so vsi izvršeni, razen sklepa o potrebnih novih delavcih.

— Obravnavali so prošnjo Enesa Žižka in sprejeli sklep, da se z njim sklene delovno razmerje, ko TOZD Valjarna debele pločevine da soglasje.

— Vodjo proizvodnje in delovno adjustažo so naročili, da do prihodnje seje opravita razgovor z delavcem Jožetom Kogovškom.

— Za določen čas so sprejeli na delo naslednje delavce (poč. delo): Mitja Polka, Bojana Trebušaka, Nusrata Galijaševića, Uroša Cerarja, Gorazda Blatnika, Anico Merlin, Uroša Pestotnika in Sefira Terziča.

Za nedoločen čas so potrdili sklenitev delovnega razmerja naslednjih delavcev: Senad Biščević, Muharem Begić, Tufik Pirić, Branko Čepon, Miro Fröhlich, Marjan Piberčnik, Milan Pukšić, Branko Smolej, Mirko Eržen in Zdenek Jenko.

— Odbor je obravnaval potrebo po novih delavcih in sprejel sklep, da se lahko sklene delovno razmerje za naslednje delovne naloge: 1 delavko čistilko, 2 delavca izdelovalca galice, 2 delavca navijalca odpadkov.

— Obravnavali so prošnjo Zdvaka Držaniča za ponovni sprejem v delovno razmerje in njegovo prošnjo zaradi slabega odnosa do dela zavrnili.

— Prošnji Zdravka Petriča za sprejem v delovno razmerje niso ugodili, ker ne izpolnjuje pogojev, ki jih zahtevajo dela in opravila.

— Prošnjam Danijela Horvata in Pera Mijatovića za prekinitev delovnega razmerja so ugodili s tem, da se delovno razmerje prekine v rednem dvomesečnem odpovednem roku.

— Člani so bili seznanjeni z vsebino dopisa kadrovskega sektorja, s katerim opozarja na neenotne kriterije, po katerih odbori za kadre v TOZD rešujejo prošnje svojih delavcev za izobraževanje ob delu, oziroma na upoštevanje pravilnika o izobraževanju, ki natančno določa pogoje za pridobitev študijskih ugodnosti.

— Ugotovili so, da Borut Verovšek izpolnjuje pogoje za študij ob delu po pravilniku za izobraževanje in predlagali odboru za kadre in družbeni standard pri DS Železarn, da mu ugodnosti odobri.

— Pri obravnavi odsotnosti z dela so ugotovili, da je odsotnost manjša kot v istem obdobju lanskega leta.

— Odbor je za enoletno mandatno obdobje imenoval v komisijo za ugotavljanje odškodninske odgovornosti: Dušana Prešerna, Boruta Verovška, Severina Hladeta, Jožeta Božiča in Muja Begovića.

ZJ

PREGLED SESTANKOV SDS

Minuli teden smo iz sedmih temeljnih organizacij in iz dveh delovnih skupnosti prejeli 21 zapisnikov s sestankov samoupravnih delovnih skupin. Na sestankih prevladujejo naslednje točke dnevnega reda: temeljni planov SIS občine Jesenice za obdobje 1981—1985, temeljni planov temeljnih organizacij in delovne organizacije, temeljni planov SOZD Slovenske Železarn in Interne banke, nekatere samoupravne delovne skupine pa so obravnavale še poslovno poročilo za prvo polletje in prečiščeno besedilo sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe v delovni organizaciji Železarna Jesenice.

V temeljni organizaciji PLAVŽ so samoupravne delovne skupine obratovodstvo, aglomeracija 2 in plavž 1 obravnavale težko situacijo, ki je nastala zaradi pomanjkanja koksa in zaradi katere je delavski svet te temeljne organizacije sklenil ustaviti plavž 1. Zaradi ustavitve plavža 1 je bilo potrebno premestiti nekatere delavce, ki bodo začasno delali v drugih temeljnih organizacijah. Samoupravna delovna skupina aglomeracija 2 je še posebej pripomnila oz. postavila vprašanje, zakaj so na prejšnjih sestankih sprejemali srednjeročni plan, v katerem je dobava surovin točno navedena, čeprav se je verjetno že pri sestavljanju plana vedelo, da teh surovin ne bo dovolj. SDS plavž 1 je sklenila, da mora odbor samoupravne delavske kontrole te temeljne organizacije 14-dnevno kontrolirati in spremljati opravljanje načrtnega dela in ob morebitnih nepravilnostih takoj ukrepati. Prav tako je potrebno poskrbeti za to, da se v aglomeraciji čim prej ustvari potrebna zaloga in da se začne delati vsaj na eno izmeno. Redno naj se spremlja in kontrolira tudi delo vzdrževalcev, tako da stroški vzdrževanja ne bodo previsoki. Urediti je potrebno tudi dajanje samoupravnim interesnim skupnostim zaradi zmanjšanja dohodka v tej temeljni organizaciji. Ob koncu pa je SDS še poudarila, da je treba zaradi težke situacije čim bolj delati, držati se delovne in tehnološke discipline in dosledno izvajati stabilizacijske ukrepe.

Iz temeljne organizacije JEKLARNA smo prejeli 4 zapisnike samoupravnih delovnih skupin staro železo 1, priprava Fe-le-gur 5, peči 2 in livna jama 1. Omenjeno SDS so obrav-

navale v uvodu omenjeno problematiko, poleg tega pa so imele pripombe še na svoje garderobe, in sicer, da so slabo čiščene in da se vse preveč odlaša z gradnjo novih garderob. SDS peči 1 je obravnavala tudi informacijo številka 12 o začasni ustavitvi plavža 1 in o ukrepih, ki so ob tem nujno potrebni.

SDS elektrolivarna 1 (TOZD LIVARNA) je v okviru razprave o prečiščeni besedilu samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe postavila pripombo, naj se reši vprašanje benificiranja delovne dobe livarjev, saj delajo »pod isto streho kot jeklarji«.

Iz temeljne organizacije VALJARNA ŽICE IN PROFILOV smo prejeli zapisnik s sestanka SDS valjarna žice 4. V okviru obravnavne temeljev plana za SIS občine Jesenice so bili mnenja, da naj bo tudi za SIS povprečna stopnja rasti sredstev le 2,5 %, kar je v skladu s stabilizacijskimi prizadevanji našega gospodarstva. Pri obravnavi temeljev plana te temeljne organizacije pa so bili mnenja, da večanje količine kvalitativnih jekel verjetno ne bo možno uresničiti zaradi ozkih grl pri pripravi vložka v 3. hali. Pripombo pa so imeli tudi v zvezi s planiranim številom zaposlenih.

V temeljni organizaciji JEKLOVLEK so v uvodu omenjene problematiki in interni problematiki razpravljale samoupravne delovne skupine brusilnica 1, 2 in 3. SDS brusilnica 1 in 3 sta obravnavali sklepe 14. seje delavskega sveta njihove temeljne organizacije in tedensko informacijo številka 12. Interna problematika, ki jo je obravnavala SDS brusilnica 2, se je nanašala predvsem na slabo valjana ventilska jekla in na slabo kvaliteto linet, ki imajo kot odlitek premalo grafita. Pripomnijo, da v bodoče rabijo še dva ravnalca, ker se počitniško delo že zaključuje.

V temeljni organizaciji TRANSPORT je samoupravna delovna skupina lokomotivska delavnica obravnavala informacijo o načinu združevanja sredstev za organizacije, ki poslujejo z izgubo. Pri obravnavi polletnega poslovnega poročila je namreč računovodnja napačno informirala TOZD glede vira za združevanje teh sredstev, zato je na tem sestanku obravnavala to ponovno in dobila pravilno razlago.

SDS restavracija Železarn (TOZD DRUŽBENA PREHRANA) je obravnavala vse omenjene osrednje točke. V okviru obravnavne temeljev plana TOZD in delovne organizacije Železarna Jesenice je SDS pripomnila, naj se nova kuhinja zgradi v lastnem okviru. V bodoče bo potrebno misliti tudi na

izgradnjo novih lastnih skladišč. Predlagajo, da bi se ti prostori zgradili ob restavraciji v smeri proti ŽIC: v kletnih prostorih bi bilo skladišče, v pritličju sejna dvorana, v nadstropjih pa gostinski prostori, lahko pa tudi sobe. Sklenili so, da bodo na sestankih SDS še vedno spremljali delovno disciplino, kvaliteto dela, čistoto prostorov in podobno.

Iz delovne skupnosti ZA KOMERCIALNE IN FINANČNE ZADEVE smo prejeli zapisnik s sestanka samoupravnih delovnih skupin nabava 1, 2 in 3. Te samoupravne delovne skupine so na skupnem sestanku obravnavale vse že omenjene točke, ob koncu pa so še ugotovile, da ima nabavni sektor najnižji faktor učinka ter predlagale, da bi bil ta faktor enak za vse tri oddelke te delovne skupnosti.

Samoupravne delovne skupine OTK iz delovne skupnosti za EKONOMIKO, TEHNIČNO KONTROLO IN RAZISKA VE TER NOVOGRADNJE so obravnavale nekatere izmed naštetih vprašanj. Pri obravnavi srednjeročnega plana razvoja delovne organizacije je bilo poudarjeno, da se mora pravočasno zagotoviti manjkajoča količina jekla v obliki polizdelkov, tako da ne bo takih težav, kakršnim smo priča v tem obdobju. SDS so obravnavale tudi delovno in tehnološko disciplino. Ugotovili so, da so tu nekatera odstopanja in da se mora disciplina izboljšati. Poudarili so, da mora biti delavec-kontrolor vedno prisoten pri kontroli proizvodnega procesa, ker bo le s svojo prisotnostjo lahko ugotavljal kvaliteto proizvodov. Ob koncu so delavci dali še soglasje za spremembo kategorije za nekatere delavce. SDS mehanična delavnica je postavila vprašanje, kdaj se bo adaptirala oz. na novo zgradila delavnica prevzemnega oddelka OTK. Delavci SDS mehanična preizkuševalnica so pripomnili, da delajo delavci v laboratoriju magnetnih meritev v adjutazi HVB v nemogočih delovnih pogojih. Temperatura v laboratoriju se povzpne tudi na 35 stopinj Celzija, kar škoduje tudi napravam, s katerimi delajo v laboratoriju. Tudi SDS energetske gospodarstvo in SDS raziskovalni oddelki sta na sestanku obravnavali nekatere izmed osrednjih točk in sprejeli določene pripombe in sklepe. Ob koncu je vodja SDS raziskovalni oddelki odgovoril tudi na vprašanje v zvezi s problemom strugarjev in kovačev ter podal kratko informacijo o vplelavi premakljivega delovnega časa na centru za obdelavo podatkov in možnostih za ostale oddelke te delovne skupnosti.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje Zdenka VRTAČNIK

IZ MLADINSKE POLITIČNE ŠOLE

Skupina predsednikov in sekretarjev OK ZSMS

V dneh od 18. do 23. avgusta je v šolskem centru RSNZ v Tancu potekala mladinska poletna politična šola, ki jo je organizirala republiška konferenca ZSMS.

V skupini predsednikov in sekretarjev OK ZSMS smo med drugim poslušali predavanje o nalogah pri uresničevanju ekonomske stabilizacije. V razgovoru smo osvetlili vse najpomembnejše probleme, ocenili dosedanja prizadevanja na tem področju in obnovili naloge ZSMS pri uresničevanju politike gospodarske stabilizacije.

Druga zelo zanimiva tema je bil razgovor o osnutku dogovora o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za OD in skupno porabo. Pogovarjali smo se o položaju delavca pri nas v združenem delu, o položaju delavcev v deželah državnega socializma in v kapitalizmu. Dotaknili smo se tudi zgočene teme o nagajevanju po delu, o pojavih uravnalovke, o tem, kaj je vzrok, da delavci za delo enake vrste dobivajo različno plačilo itd. ...

V tej skupini smo ob skoraj že zaključenih mladinskih delovnih akcijah naredili analizo narejenega dela na tem področju, se seznanili s problemi organiziranja akcij in brigad in na osnovi analize sprejeli že nekaj koristnih izkušenj, ki jih bomo upoštevali v naslednjem letu.

Med drugim smo obravnavali uresničevanje statuta ZSMS, kjer je stanje dokaj zadovoljivo, vendar se za jesenske volilne programske konference pripravljajo statutarne spremembe, zlasti z uveljavljanjem kolektivnega dela in odgovornosti v ZSM.

Spregovorili smo o nalogah mladinske organizacije pri oblikovanju dogovora o temeljih družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981-1985.

Nadalje pa smo se zadržali pri aktualnih nalogah ZSMS v jeseni. Predvsem so to priprave na volilno-programsko konferenco od osnovnih

organizacij ZSMS do občinskih in republiške konference ZSMS. Oceniti bomo morali dveletno delo po mladinskem kongresu in si na osnovi analize dela prizadevati za še boljše in širše delovanje ZSMS na vseh področjih družbenega življenja.

Ta šola je zaključek celoletnega idejnopolitičnega izobraževanja v ZSMS. Z dobro organizacijo in kvalitetnimi predavanji je bil namen šole dosežen. Rezultati izobraževanja in kadrovanje za opravljanje najodgovornejših funkcij oziroma delo udeležencev te šole pa se bo pokazalo v naslednjem mandatnem obdobju. Namen te šole je bil namreč dati mladinskim aktivistom čim več znanja na področju idejnopolitičnega in interesnega dela mladih, da bi se v bodoče delo mladinske organizacije še širše uveljavilo.

NALOGE NA PODROČJU VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

Mladinske poletne politične šole sem se udeležila kot predstavnica konference mladih v vzgoji in izobraževanju (KMVI) pri OK ZSMS Jesenice. Program dela je bil zelo obsežen in tudi kvaliteten. V skupini predsednikov in sekretarjev KMVI smo poslušali aktualne teme in naloge na področju vzgoje in izobraževanja. Pri ocenjevanju dosedanjega dela in ob soočenju z različnimi problemi smo poskušali najti ustrezne rešitve v učno-vzgojnem procesu (na področju domske vzgoje, v usmerjenem izobraževanju itd.).

V okviru usmerjenega izobraževanja smo poslušali teme:

- domska vzgoja v usmerjenem izobraževanju,
- pravice in odgovornosti udeležencev v usmerjenem izobraževanju,
- sistemski zakoni na področju vzgoje in izobraževanja,
- nadaljnji razvoj celodnevne osnovne šole v SR Sloveniji.

Domska vzgoja je zelo važen element v procesu vzgoje in izobraževanja. Kljub dokajšnjim uspehom na tem področju glede gradnje domov v Sloveniji pa nismo odpra-

kakor tudi, da se to znanje prenese med najširšo množico članov ZSMS.

V OK ZSMS Jesenice smo v to šolo kadrovali take mladince, ki bodo v tem mandatnem obdobju prevzeli ali že opravljajo odgovorne funkcije. Na MPPS je na področju KMVI sodelovala Radmila Tučen, na področju KMD je sodelovala Darko Mlakar, v skupini predsednikov in sekretarjev OK ZSMS pa avtorica članka Nevenka Juvan.

OK ZSMS Jesenice sedaj čakajo priprave na volilno-programsko konferenco, ki je planirana sredi septembra. Na vseh področjih bo torej potrebno pregledati delo, narediti analizo, vključiti nove mladinske aktiviste, izdelati program dela za naslednje obdobje, obiskati osnovne organizacije ZSMS in podobno. To bomo zmogli le vsi skupaj, ki sedaj delujemo na vseh nivojih in v vseh organih ZSMS. Nevenka Juvan

vili pomanjkljivosti v sistemu vzgoje v domovih. Poudarjena je bila pri tem nujna povezava vseh faktorjev, ki bi v tem procesu morali sodelovati: dom, krajevna skupnost, OZD, šole in seveda družine.

Slašali smo tudi o vzgojnoizobraževalnih sklopih, ki jih družijo samoupravljanje v usmerjenem izobraževanju: socialno-ekonomsko področje, področje znanstvenega in raziskovalnega dela, obšolsko udejstvovanje in interesne dejavnosti.

Seveda smo govorili tudi o mladinskih urah, kjer je analiza pokazala, da bo potrebno mlade še bolj organizirati pri tem delu, čeprav se je v zadnjem času pokazal precejšen napredek.

Obdelali smo tudi oblike in metode političnega dela, ki nam bodo prav gotovo pomagale pri nadaljnjem delu.

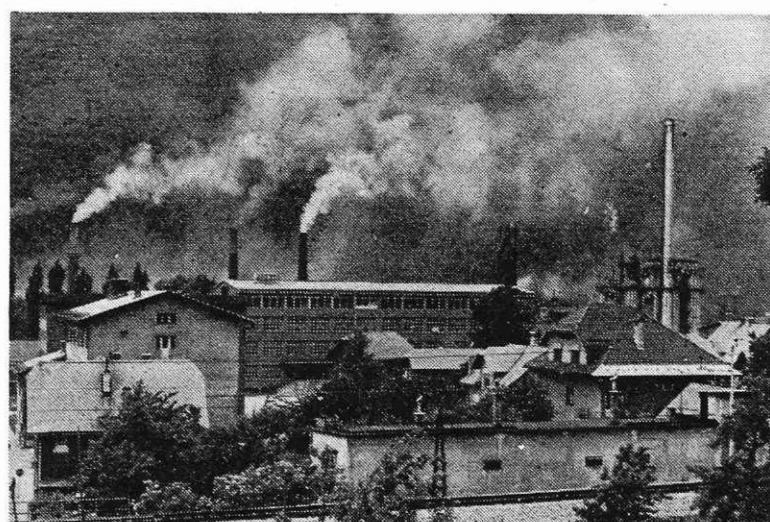
Spregovorili smo o štipendijski politiki v SR Sloveniji, o pogojih, kriterijih in možnostih štipendiranja. Zlasti je bilo govora o Titovih štipendijah, ki jih pri nas ne uveljavljamo, kot bi jih lahko.

Opredelili smo tudi najbolj aktualne naloge KMVI, in sicer:

- izvedba programsko volilne konference,
- nadaljnje delo na področju vzgoje in izobraževanja,
- kadrovanje štipendistov za kadrovske štipendije in štipendiste Titovega sklada predvsem za študij iz dela in ob delu.

Osebnostno menim, da je bila šola zelo uspešna, zvedela sem mnogo stvari, si izmenjala izkušnje s kolegi in kolegicami, ki delujejo v ZSMS in vse Slovenije in upam, da bom pridobljeno znanje s pridom uporabila pri svojem delu.

Radmila TUČEN

ZIC - kovačnica novih kadrov za Železarno

AKTUALNE NALOGE MLADIH DELAVCEV

Mlakar Darko iz naše železarne je v mladinski poletni politični šoli sodeloval v skupini aktivistov, ki delujejo v občinskih konferencah mladih delavcev.

Najprej so poslušali predavatelja Štefana Korošca, ki je govoril o uresničevanju politike gospodarske stabilizacije in o konkretnih nalogah do konca tega leta in v naslednjem srednjeročnem obdobju.

Predsednik Zveze sindikatov Slovenije Vinko Hafner pa je udeležence seznanil z osnutkom dogovora o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo, ki je trenutno v javni razpravi.

Dar je v razgovoru povedal, da so v njihovi skupini opredelili naslednje najbolj aktualne naloge, ki čakajo mlade, ki delujejo v okviru konference mladih delavcev:

- sodelovanje mladih delavcev pri oblikovanju planskih dokumentov za naslednje srednjeročno obdobje;
- analiza aktivnosti mladih pri uresničevanju politike gospodarske stabilizacije;
- sodelovanje mladih delavcev pri nadaljnjem razvoju in krepitvi socialističnih družbenoekonomskih odnosov, pri čemer morajo še posebno pozornost nameniti uveljavljanju teh odnosov v stanovanjskem gospodarstvu (mlade družine);
- analiza uspešnosti akcije za izbor najboljšega mladega delavca samoupravljalca;

TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI

ŽELEZOVA GOBA IMA BODOČNOST

Pred kratkim je bil v argentinskem glavnem mestu Buenos Aires kongres inštituta železarske industrije Latinske Amerike (ILAFIA), na katerem so obravnavali problematiko izdelave in uporabe železove gobe. O tem je imel glavni referat predsednik francoskega konzorcija za direktno redukcijo železove rude SFMP Jacques Astier. Njegove zanimive misli navajamo v kratkem povzetku.

Astier pričakuje, da bo potekal bodoči razvoj direktne redukcije železove rude v dveh smereh. Prva je v železarnah z direktno redukcijo - obročna električna peč, ki je danes že postala dejanska alternativa za postopek plavž - kisikov konverter. Druga smer je bolj dopolnilo kot nadomestilo za jekleni odpadki kot vložek pri izdelavi elektro jekla.

V bodoče bo več važnih dejavnikov pripomoglo k razvoju postopka direktne redukcije. Namesto peletov, izdelanih iz rude z visoko vsebnostjo železa, tečejo raziskave, da bi kot vložek uporabili cenejšo drobno rudo ob nižjih stroških za njeno pravo. Posebno pri tistih proizvajalcih, ki prodajajo železovo

gobo na mednarodnem tržišču, so v teku napori za izboljšanje kvalitete in znižanje proizvodnih stroškov, da bi postala čim bolj konkurenčna jeklenemu odpadku. Vendar železova goba ni enakovredna vsem vrstam jeklenega odpadka. Ima sicer manj nezaželenih elementov, vendar vsebuje več jalovaline in kisika.

V zvezi z lastnostmi železove gobe je po mnenju Astiera treba razlikovati med tisto vrsto, ki jo prodajajo na svetovnem tržišču, torej daleč od mesta izdelave in tisto, ki je uporabljena v železarni z direktno redukcijo in elektro jeklaro. Zaenkrat še ni jasno, ali je za prodajo na tržišču bolj primerna železova goba, izdelana iz peletov ali iz kosovne rude.

Danes v svetu obratuje ali pa je v gradnji toliko naprav, da letno lahko izdelajo okoli 40 milij. ton železove gobe. Prednost tega načina izdelave surovega jekla, v primerjavi z integralno železarno s plavži in kisikovimi konvertorji, ni samo v nižjih investicijskih stroških na tono letno izdelanega jekla, temveč tudi v njegovi prilagodljivosti. Njegova ekonomska izdelavnost zmogljivost se lahko giblje med 500.000 in 4 milij. ton letno in delež jeklenega odpadka in železove gobe v vložku obročnih električnih peči je možen med 0 in 100 %. Obrat za izdelavo železove gobe je mogoče brez problemov združiti z elektro jeklaro in ga prilagoditi spremembam situacije na tržišču. Poraba energije je pri napravi za izdelavo železove gobe z elektro jeklaro približno enaka kot pri integralni železarni.

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje ...

16

Tito

ZAŠČITA ŽIVALI OB BIOLOŠKEM NAPADU

Biološki pregled kontaminiranega ozemlja, objektov ali predmetov opravijo posebne izvidniške skupine, v katerih mora biti vsaj en sanitetni ali veterinarski tehnik ali bolničar, opremljene pa morajo biti z zaščitnimi pripomočki in s kompletom za jemanje vzorcev. Glede na to, da so v zraku lahko aerosoli in da se sesedeni aerosoli lahko spet dvignejo v zrak, morajo člani skupine delati zelo previdno. Pred aerosoli se morajo zavarovati z maskami, zaščitne rokavice pa jih bodo varovale pred infekcijo, ko se bodo dotikali okuženih predmetov. Obleka in bouter dobro varujeta telo pred biološkimi agensi, vendar moramo zavarovati tudi odkrite dele telesa, ne samo pred aerosoli, temveč tudi pred pikom ali ugrizom antropodov. Pred natropodi se zaščitno s kemičnimi snovmi, te namažemo ali razpršimo po izpostavljenih delih telesa, da odganjajo antropode.

Glede na to, da bioloških agensov ni mogoče odkriti s čutili, morajo izvidniki paziti na vse nenavadne predmete, ki bi lahko bili deli raznih posebnih posod za biološke agense. Antropodi na območju, kjer jih navadno ni, so za izvidnika prav tako pomemben podatek.

Naloga izvidnikov je zbirati vzorce, vendar morajo biti pri tem čimbolj previdni. Sumljivih predmetov se ne smejo dotikati z nezavarovanimi rokami, temveč samo s pincetami in prijemalkami. Manjše predmete ali dele predmetov vzamejo kar cele, od večjih pa vzamejo del s tistega konca, kjer se zdi, da je največ bioloških agensov. Če gre za dele biološke municije ali posebnih naprav, morajo vzeti notranje dele, ki so bili v stiku z biološkimi agensi. Tudi antropode morajo prijati s pinceto in jih dati v zaprto posodo. Vzorce lahko jemljejo tudi z brisom.

Vzorci zemlje jemljejo bolj poredko, ker zemlja vedno vsebuje razne vrste mikroorganizmov, to pa otežuje ali celo onemogoča ugotavljanje, ali gre za biološke agense, uporabljene kot biološko orožje.

Vse vzorce spravimo v steklene posode ali polivinilne vrečke. Če pa so večji, jih zavijemo v polivinil in spravimo v škatle ter odnesemo ali pošljemo v mikrobiološki laboratorij. Vzorce moramo opremiti z naslednjimi podatki: vrsta vzorca, kje smo ga vzeli in kdaj, način jemanja vzorca, kdo ga je vzel in kdo naj dobi izvid laboratorijskega pregleda. Vzorce bolnih živali jemljejo organi veterinarske službe.

Dokler nismo ugotovili, ali gre za uporabo bioloških agensov ali ne, morajo biti sumljiva območja zaprta. Na takih območjih moramo postaviti opozorilna znamenja.

Da bi lahko ukrepili zoper bolezn, moramo ugotoviti biološki agens in njegove lastnosti, zlasti občutljivost za zdravila in odpornost za dekontaminacijske snovi. Biološke agense ugotavljajo za to usposobljeni strokovnjaki v primerno urejenih laboratorijih.

ZAŠČITA PRED BIOLOŠKO KONTAMINACIJO

Biološko kontaminacijo preprečujemo z aktivnimi in pasivnimi ukrepi. Z aktivnimi ukrepi skušamo sovražniku preprečiti, da bi uporabil biološko orožje. Namen pasivnih ukrepov pa je, da z njimi čimbolj zmanjšamo posledice biološkega napada.

ZAŠČITA ŽIVALI

Čeprav preventivni ukrepi ne morejo v celoti preprečiti obolenj in pogina živali po biološkem napadu, pa so vendar zelo pomembni, kajti ob skrbni izvedbi lahko močno zmanjšamo posledice napada. Preventivne ukrepe delimo na ukrepe pred napadom, med njim in po njem.

UKREPI PRED NAPADOM imajo namen preprečiti okužbo živali in povečati splošno odpornost njihovega organizma. Mednje štejemo predvsem skrb za higijensko urejen hlev, pravilno krmljenje z zdravno, pravilno uskladiščeno in pripravljeno krmo, zmerne uporaba živali za delo in boj proti raznim nalezljivim živalskim boleznim.

Dokaj dobro zaščito pred biološkimi agensi v obliki aerosola dajejo dobro zatesnjeni hlevi. Zato je treba hleve pravočasno zatesniti s krpami, malto in podobnim. Zatesnitev mora biti tako temeljita, da v zidovih, ob oknih in vratih ni nobenih odprt, skozi katere lahko v hlev vdrl okužen zrak.

Za živali moramo pravočasno izdelati zasilne zaščitne maske, da bi bile v primeru potrebe vedno pri roki. Masko izdelamo tako, kot je že opisano v poglavju o zaščiti živali pred jedrskim orožjem.

UKREPI OB NAPADU bo mogoče izvajati le, če bomo pravočasno odkrili napad. Tudi v tem primeru so zaščitne možnosti za živali skromne, delen uspeh pa z njimi vendar lahko dosežemo.

Če gre za napad z aerosolom, je treba živali zadržati v zatesnjenih hlevih in jim tudi v hlevih nataktni zasilne maske. Maske je treba prej navlažiti z vodo. V tako zatesnjenih hlevih živali ne morejo ostati dolgo, ker bi jim začelo primanjkovati kisika. Zato je treba, brž ko se je gostota aerosola v zraku primerno zredčila, hleve odpreti.

Če so bile živali ob napadu na prostem, jim je treba čimprej nataktni zasilne maske. Namesto zasilne maske uporabimo tudi odejo, ki jo preganemo in dvakrat ovijemo živali okoli glave v obliki zobnice in trdno prevezemo. Nato moramo živali takoj odpeljati v listnati gozd ali iz aerosolnega oblaka, in sicer po najkrajši poti in pod pravim kotom na njegovo gibanje.

Nadaljevanje

SEDMA SEJA DELAVSKEGA SVETA ŽELEZARNE

Sedmo sejo delavskega sveta železarne Jesenice je sklical namestnik predsednika delavskega sveta Anton MIKLIČ v sredo, 20. avgusta. Seja delavskega sveta je potekala na dan, ko so pred 30 leti delavci jeseniške železarne prevzeli ključne tovarne in uresničili Titovo geslo TOVARNE DELAVCEM.

Seje delavskega sveta so se poleg delegatov delavskega sveta, poslovnodnega odbora Železarne in družbenopolitičnih organizacij Železarne udeležili tudi predsednik kolegijskega poslovnodnega organa SOZD Slovenske železarne Igor URŠIČ, podpredsednik skupščine občine Jesenice Franc Jerala in sekretar občinskega komiteja ZKS Jesenice Franc Kobentar.

Pred pričetkom obravnave posameznih točk dnevnega reda se je podpredsednik delavskega sveta spregovoril o zgodovinskem dogodku pred tridesetimi leti, ko so delavci Železarne 20. avgusta 1950. leta prevzeli ključne tovarne in uresničili Titovo geslo Tovarne delavcem. Po pregledu izvrševanja sklepov prejšnje seje, ki ga je podal predsednik poslovnodnega odbora Železarne Stefan NEMEC, so delegati vzeli na znanje tudi informacijo člana poslovnodnega odbora Borisa BREGANTA o združevanju sredstev za investicije izven železarne Jesenice. Na obe poročili niso imeli pripomb.

Vodja temeljne organizacije Plavž Lado SKETA je navzočim podal informacijo o začasni ustavitvi proizvodnje v plavžu I in o kritični problematiki glede koksa. Delegati so podprli sklepe, ki so jih na seji delavskega sveta temeljne organizacije Plavž v zvezi z nastalo situacijo sprejeli delavci te temeljne organizacije. Delegati delavskega sveta Železarne so sklenili, da v primeru negativnega finančnega rezultata ob koncu leta v temeljni organizaciji Plavž ostale temeljne organizacije Železarne solidarnostno pokrivajo izgubo.

O poslovnem poročilu železarne Jesenice za prvo polletje letošnjega leta je obširno spregovoril član poslovnodnega odbora Božidar BARTELJ. Poleg že znanih podatkov glede poslovanja v prvem polletju so na seji delegati ponovno poudarili, da je treba dosledno izpolnjevati doslej sprejete programe izvajanja stabilizacijskih ukrepov. Pri tem so posebej poudarili odgovornost vodstev temeljnih organizacij in delovnih skupnosti za izvajanje sprejetih stabilizacijskih ukrepov. V razpravo o poslovanju jeseniške železarne se je vključil tudi predsednik kolegijskega poslovnodnega organa SOZD Slovenske železarne Igor URŠIČ. Celotni govor tov. Uršiča bomo objavili v prihodnji številki Železarja. Tudi predsednik poslovnodnega odbora železarne Jesenice Stefan NEMEC je seznanil navzoče s pregledom, kako izvršujemo sprejete stabilizacijske ukrepe za izboljšanje poslovanja ter omenil, da se na nekaterih področjih deloma že kažejo pozitivni rezultati, na nekaterih področjih pa smo naleteli na gluha ušesa. Predvsem je imel pripombo na to, da še sedaj vsi delavci jeseniške železarne niso samoupravno osveščeni glede reševanja nekaterih problemov in ukrepov. Glede odsotnosti delavcev v Železarni pa je dejal, da le to v začetku leta planiramo, med letom pa se planiranega dopusta ne držimo v celoti. Preveč je tudi bolezenske odsotnosti, kar ni razveseljujoč podatek. Več besed je namenil tudi problematiki v temeljni organizaciji Plavž, oziroma nadaljnjemu delu plavžev zaradi kritičnega pomanjkanja koksa.

O ukrepih za izboljšanje poslovnih rezultatov do konca leta 1980 je spregovoril vodja sektorja za ekonomiko in organizacijo Martin SKETA. Navzoče je seznanil z oceno poslovanja v drugem polletju 1980 na osnovi spremenjenih pogojev gospodarjenja, ki jo je pripravil SEO – oddelek za ekonomske

analize in planiranje. Iz ocene poslovanja je razvidno, da nam tako reducirana proizvodnja za prodajo v drugem polletju, kot jo predvidevamo ob vseh znanih in ocenjenih pozitivnih in negativnih efekti, ne zagotavlja pozitivnega poslovnega rezultata ob koncu leta.

Delegati delavskega sveta so na predlog odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne in na predlog poslovnodnega odbora potrdili naslednje ukrepe za izboljšanje poslovnega uspeha:

- Povečati proizvodnjo za prodajo najmanj za 5.000 ton v povprečnem asortimentu, kar nam bi po trenutnih ocenah prineslo okrog 38 milij. dinarjev pozitivnega efekta.
- Ocenjujemo, da bi lahko tako povečanje prodaje dosegli z:
- znižanjem zaloge mrzlega vložka pred blumingom za 5.000 ton;
- večjo proizvodnjo v elektrojeklarni, za katero ocenjujemo, da bo imela pogoje za to in da bi bilo treba zato proizvesti med 2.700 do 3.000 ton več jekla.

V livarni naj bi povečali v zadnjih štirih mesecih leta proizvodnjo za prodajo za 200 ton napram planu, kar nam po oceni da 3,7 milij. dinarjev pozitivnega efekta. Zagotoviti predvidene količine polproizvodov, predvsem pa usmeriti vse napore v zagotavljanje potrebnih količin koksa za obratovanje visokih peči, od katerih je odvisna tudi proizvodnja jeklarne.

Napore je potrebno usmeriti v zagotavljanje manjkajočih količin belega surovega železa, s čimer bi

kompensirali izpad proizvodnje domačega grodlja.

Proste valjavnosti in predelovalne kapacitete nam dajejo tudi možnosti, da z opravljanjem uslug izboljšamo naš rezultat. Zato naj bodo napor usmerjeni tudi v to, da poskušamo dobiti naročila za opravljanje uslug prevajanja.

Izvajati vse sprejete programe varčevanja, kakor tudi ukrepe, ki so bili sprejeti ob obravnavi poslovnega rezultata za I. četrtletje, ki se nanašajo na:

- dvig strokovnih ukrepov in večje izkoriščanje lastnega tehničnega znanja na področju delovnih naprav,
- realizacijo planskih zadolžitve v preostalih treh kvartalnih predvsem v jeklarni,
- preusmeritev proizvodnje v tiste finalne proizvode, ki so po rangi donosnosti najuspešnejši,
- znižanje specifične porabe surovin in energije do planskih normativov,
- izboljšanje izplenov,
- dohodkovno povezovanje,
- stabilizacijske ukrepe na področju investicij,
- ukrepe s področja delitve osebnih dohodkov
- ukrepe na področju skupne porabe
- stabilizacijske naloge s področja delovnih razmerij.

S skupnimi napori odgovornih služb železarne Jesenice in SOZD je potrebno z nastalo situacijo, glede neurejene preskrbe Železarne s koksom, belim surovim železom, polizdelki in energijo, seznaniti Gospodarsko zbornico, Splošno združenje in pristojne organe družbenopolitičnih skupnosti, da bi razrešili neurejeno stanje na tem področju.

Javorniške valjarne

V nadaljevanju seje so navzoči obravnavali predlog INVESTICIJSKEGA PROGRAMA JEKLARNA 2, ki ga je razložil član poslovnodnega odbora Boris BREGANT. Delegati so soglasno potrdili sklepe o tej investiciji, o katerih pa so že predhodno razpravljali člani odbora za gospodarstvo na 22. seji. Sprejetimi sklepi je navzoče seznanil član odbora za gospodarstvo Janez PIKON.

V zvezi s to investicijo so bili sprejeti naslednji sklepi:

- Potrdi se investicijski program Jeklarne 2, št. projekta 092 – 0006, marec 1980 z naslednjimi karakteristikami:
- proizvodnja 450.000 ton jekla v elektroobločnih pečeh
- vrednost investicije 7 milijard 500.000.000 din
- pričetek gradnje marec 1981
- 1. peč v proizvodno obratovanje avgust 1983
- 2. peč v proizvodno obratovanje novembra 1983
- zaključek investicije marca 1984
- plan financiranja

Pri sestavi finančne konstrukcije so upoštevani splošni pogoji, ki veljajo pri financiranju metalurških in podobnih objektov.

Združena sredstva	
DO bodo predvidoma	1400 milij. din
sredstva SOZD	700 milij. din
Tuji bančni krediti	1200 milij. din
Domači komercialni krediti	200 milij. din
Banke in sovlagatelji izven DO in SOZD	3800 milij. din
Drugo	200 milij. din

– Strokovna grupa za izdelavo investicijskega programa naj dopolni program v skladu s pripombami komisij in institucij ter stališči poslovnodnega odbora in samoupravnih organov železarne Jesenice.

– Poslovodni odbor naj skupaj z vodstvom finančnega sektorja realizira akcijo združevanja dinarskih in deviznih sredstev za projekt Jeklarne 2.

– Sektor novogradenj naj organizira team za realizacijo investicije Jeklarne 2 tako, da se vključijo vanj sodelavci iz potrebnih področij dela v Železarni in prične s pripravljalnimi deli za realizacijo.

– Strokovni teami in poslovodni odbor morajo redno informirati samoupravne organe o poteku priprav za pričetek fizične izgradnje Jeklarne 2.

Delavski svet železarne je sprejel še informacijo poslovnodnega odbora o zagotavljanju finančnih sredstev in energetskih virov za projekt Jeklarne 2.

V primeru, da razpoložljiva finančna sredstva in energetski viri ne bodo omogočali celotne izgradnje v predvidenem terminu, morajo ostati vsa izhodišča nespremenjena, le gradnja se lahko organizira tako, da se prične v predvidenem terminu,

to je na začetku leta 1981 in zaključiti v poznejšem roku. Vsekakor pa mora prva elektropeč dati jeklo v letu 1983, če hočemo ohraniti nesporno dokazane kvalitete projekta. O eventualnih spremembah termina zaključka investicije, ki bodo iz tega izhajale, morajo biti organi sproti informirani.

Delavski svet Železarne je na tej seji imenoval za podpredsednika poslovnodnega odbora železarne Jesenice Borisa BREGANTA namesto dosedanjega podpredsednika Iva Arzenška, ki je bil izvoljen za predsednika skupščine občine Jesenice.

Predsednik konference izvršnega odbora sindikata železarne Stefan ŠČERBIČ je v nadaljevanju seje podal predloge za nekatera imenovanja. Delegati so potrdili predlog za imenovanje Marjana DROLCA iz TOZD Plavž za novega predsednika odbora za kadre in družbeni standard pri delavskem svetu Železarne.

Za delegata Železarne v konferenco območne SIS za PTT promet – Kranj so ponovno imenovali Branka Štaret, ki je bil že v tem mandatu delegat v tej območni SIS.

Stefan Ščerbič pa je navzočim predložil tudi predlog za imenovanje komisije za pripravo kriterijev za podeljevanje priznanj ob 30-letnici delavskega samoupravljanja.

Ob koncu seje so na predlog odbora za stanovanjska vprašanja in v skladu s 39. členom pravilnika o urejanju stanovanjskih vprašanj v Železarni potrdili spremembo lestvice finančne udeležbe, in sicer tako, da se spremeni lestvica višine osebnih dohodkov na člana družine, ki se na osnovi porasta osebnega dohodka v letu 1979 poveča za 30 %. Pri izračunu vrednosti stanovanja oz. finančne soudeležbe za pridobitev stanovanja velja za leto 1980 nova povprečna cena za kv. m stanovanja v višini 13.000,00 din.

D. N.

Železarski globus

LR KITAJSKA

Delno nadomeščanje porabe koksa s premogom antracitom je v kitajskih plavžih zavzelo širok razmah. Po 15. letih, ko so pričeli antracit uvajati kot nadomestilo za koksa, ga uporabljajo danes že 58 % vseh plavžev v LR Kitajski. Po kitajskih podatkih ustreza ena tona premoga v prahu 0,8 tone koksa, medtem ko je cena ene tone premoga 30 juanov in koksa 80 juanov. Kitajske izkušnje kažejo, da je mogoče vpihovati v plavž več premogovnega prahu kot mazuta in največje količine so precej presegle 100 kg na tona izdelanega grodlja.

Sodelavec strojnik (Foto S. Kokalj)

TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI

V ZDA POGANJA AVTOMOBILE ALKOHOL

Še pred letom dni so bile naftne družbe v ZDA največji nasprotniki uporabe mešanice 90 % bencina in 10 % etilnega alkohola – imenovanega gasohol. Njihov glavni argument je bil, da pri izdelavi gasohola porabijo več energije, kot jo pridobivajo. Zato bi lahko konkurirali bencinu samo z močno subvencijo zvezne vlade. Danes so iste naftne družbe temeljito spremenile svoje mnenje in pričenjajo z izdelavo gasohola.

Kot prva velika naftna družba se bo letos uvrstila med izdelovalce etanola za potrebe gasohola Texaco Inc. Z enako drugo družbo, ki bo uporabljala stranske proizvode, ki nastanejo pri izdelavi etanola, bo izdelala letno 60 milij. galon (galona je 3,70 l) etanola. Tudi nekatere druge naftne družbe nameravajo preiti na to izdelavo.

Te naftne družbe so se odločile, da bodo izkoristile nekatere prednosti, ki jih nudi izdelava gasohola. Pri tem gre predvsem za vladno subvencijo v obliki zmanjšanja taks zvezne vlade in posameznih držav, ki prinesejo skoraj dolar za vsako galono etanola uporabljenega v gasoholu. Še bolj pomembno je to, da

je višje oktansko število gasohola najhitrejša in najcenejša pot do visoke oktanskega bencina brez dodatka svinca.

Cepprav poraba bencina v ZDA pada, vendar računajo, da bo z nadomestitvijo starih avtomobilov naraščala poraba bencina brez svinca 10 % letno. Avtomobili, zgrajeni po letu 1974, so bili konstruirani za uporabo 89-oktanskega bencina brez svinca, vendar pritožbe kupcev naraščajo zaradi klenkanja. Najboljše sredstvo proti klenkanju je visoko oktanski bencin, vendar so samo tri naftne družbe ponudile tržišču takšen bencin brez svinca. Povečanje števila oktanov v bencinu je drago in zmanjša tudi količino izdelanega bencina.

Tu pokaže svojo prednost gasohol. Dodatek 10 % alkohola bencinu brez svinca poveča oktansko število na okoli 90 in onemogoči klenkanje motorja. Ni še popolnoma jasno, kakšne pridobitve ima za avtomobil uporaba gasohola razen zmanjšanja klenkanja. Nekateri testi, ki so jih izvedli po naročilu ministrstva za energijo zvezne vlade, se so pokazali, da imajo avtomobili pri uporabi gasohola težave z vžiganjem v vročem in hladnem vremenu. Razen tega so batni ležaji motorja pokazali nepričakovano korozijo. Na drugi strani pa je povzročila uporaba gasohola manjšo porabo goriva in zmanjšanje stroškov vzdrževanja.

Kljub manjšim taksam je cena gasohola za 2 do 6 centov na galono višja kot cena normalnega bencina. Vendar ta cena ni zmanjšala prodaje, ker je konkurenčna ceni višje oktanskega bencina.

Takšni rezultati so opogumili več naftnih družb, da so razširile svoj program prodaje gasohola. Armco Oil Co., ki je prodajna podružnica znane družbe Standard Oil Co. je razširila poskusno prodajo gasohola s 30 na 600 bencinskih črpalk. Texaco, ki je na tem področju vodilna družba v ZDA, nudi gasohol na 3300 svojih črpalkah, medtem ko jih je bilo lani 500. Predstavniki te družbe so mnenja, da gasohol ni kratkotrajna modna muha, temveč da ima zanesljivo bodočnost. Pri tem mislijo predvsem na subvencijo vlade, ki jo je pred kratkim kongres podaljšal od leta 1984 na 1992.

Takšna situacija povzroča tudi pripravljanje novih projektov za povečanje kapacitet za izdelavo etanola. Predvidevajo, da se bo izdelana količina povečala za 125 milij. galon v letu 1979 na 700 milij. galon v letu 1982.

Pri tem je novo to, da nameravajo uporabljati kot vir toplote, potrebne za destilacijo, premog. To bo lahko pomirilo tiste kritike gasohola, ki pravijo, da porabi njegova izdelava več energije, kot jo lahko pri uporabi nudi. Vendar računajo, da bo razprava o tem trajala še nekaj časa, čeprav je naftna industrija že spremenila svoje mnenje. Posebno še, ker tudi izdelava visoko oktanskega bencina brez svinca zahteva dodatne stroške za porabljeno energijo.

Glavna prednost uporabe etanola kot dodatka bencinu je manjšanje porabe nafte. To pa je tudi prispevek za doseganje cilja, h kateremu stremijo ZDA: čim manjša odvisnost od uvožene nafte!

POTRJEN INVESTICIJSKI PROGRAM JEKLARNE 2

(Nadaljevanje s 1. strani)

naložbe oziroma gradnje in čimhitrejšo realizacijo. Na teh osnovah je potrebno vztrajati in dokazovati nujnost reševanja problemov pri oskrbi s kvalitetnim in plemenitim jeklom tako v interesu jekleniške železarnice, kakor tudi v interesu kovinsko-predelovalne industrije.

Obe komisiji in institut Ljubljanske banke so po temeljiti proučitvi investicijskega programa prišli do enotnih zaključkov o nujnosti zamenjave tehnološkega postopka. Pri tem pa so postavljali dodatne zahteve po spremembah ali dopolnitvah investicijskega programa.

V investicijskem programu naj bi bile upoštevane vse investicije v spremljajoče objekte in naprave. Mišljene so predvsem investicije v vakuumsko napravo in zakup ter dovod električne energije. Nadalje naložbe, ki bodo v vročih valjarnah omogočile predelavo povečane količine slabov in naložbe v družbeni standard.

Najnujnejša tovrstna vlaganja so v investicijskem programu JEKLARNA 2 upoštevana, ali pa pred-

videna v programih razvoja drugih temeljnih organizacij združenega dela. Zavedamo se, da bo glede na razpoložljiva finančna sredstva nekatere rešitve treba predvideti tudi po izgradnji jeklarne 2 in v vmesnem času izhajati z manj optimalnimi rešitvami.

V investicijskem programu nekateri tehnično-tehnološki problemi niso dokončno obdelani, vendar pa je sodelovanje s strokovnimi organizacijami in potencialnimi dobavitelji tehnološke opreme že dalo ustrezne odgovore na ta vprašanja.

Potrebna devizna sredstva za nakup uvozne tehnološke opreme naša železarna ne more zagotoviti sama, zato je pripravljen samoupravni sporazum s koristniki jekla in jeklenih izdelkov za združevanje deviznih sredstev v ta namen.

Potrebna devizna sredstva za nabavo reprodukcijskega materiala so kljub večji porabi ferolegura le za slabih 8 % večja kot danes. Obstajajo pa realne možnosti za zmanjševanje uvoza z uporabo domačega feronikla in elektrod za električne peči. Sredstva v ta namen bo Železarna pridobila z lastnim izvozom in drugimi načini pridobivanja deviz, ki jih uporablja v sedanjem poslovanju.

Tudi finančna konstrukcija naj bi predvidevala večji delež sredstev sovlagateljev na račun zmanjšanja deleža kreditov.

V sodelovanju z združeno Ljubljansko banko je še pripravljen predlog samoupravnega sporazuma za združevanje sredstev za izgradnjo jeklarne 2 na principu skupnega dohodka.

Pripomba instituta Ljubljanske banke glede ekonomike investicije bo upoštevana. V izdelavi je nov ekonomski izračun, ki bo upošteval vse znane vplive na višino investicije in bo vključen v skrajšan investicijski program, ki bo posredovan vsem, ki bodo odločali o izvedbi investicije in združevanju dinarskih in deviznih sredstev.

Dogovori z elektrogospodarstvom Slovenije tečejo v smeri zagotovitve čim večje količine moči v obdobju do leta 1985. Pripravljen je že osnutek pogodbe, v kateri so upoštevane tudi doslej zbrana sredstva Železarnice za izgradnjo elektroenergetskih objektov v revalorizirani vrednosti.

Pripombe se nanašajo tudi na terminski plan. Dane so sugestije za izdelavo variantnih rešitev, ki naj bi pomenile etapno ali podaljšano gradnjo. Poslovodni odbor je opozoril, da se investicijski program ne izdeluje v variantah, zato je to sugestijo težko upoštevati.

Ob tej pripombi pa je poslovodni odbor Železarnice posebej opozoril delegate delavskega sveta Železarnice, da v primeru, da razpoložljiva finančna sredstva in energetski viri ne bodo omogočali celotno izgradnjo v predvidenem terminu, morajo ostati vsa izhodišča nespremenjena, le gradnja se lahko organizira tako, da se sicer prične v predvidenem roku, to je na začetku leta 1981 in zaključi v poznejšem roku. Vsekakor pa mora prva stotonska električna peč dati surovo jeklo v letu 1983, če hočemo ohraniti nesporno dokazano kvaliteto projekta. O eventualnih spremembah zaključka investicije in posledicah, ki bodo iz tega izhajale, bodo samoupravni organi in delavci sproti informirani.

Pri tem naj še enkrat omenimo, da je po investicijskem programu predvidena letna skupna proizvodnja v obeh stotonskih električnih pečeh 450.000 ton surovega jekla. Pričetek gradnje je predviden v mesecu marcu 1981, prva električna peč naj bi začela poskusno obratovati v mesecu avgustu 1983, druga pa v novembru istega leta. Zaključek investicije je predviden v mesecu marcu 1984. (Ostale sklepe delavskega sveta Železarnice v zvezi s potrjenim investicijskim programom JEKLARNA 2 lahko preberete v informaciji o seji delavskega sveta.)

Zaradi tehnoloških komponent, transportnih komunikacij, možnosti nadaljnega razvoja in ekonomičnosti gradnje, je objektivno edina možna lokacija na Beli. Pri tem pa moramo poudariti, da so bile temeljito in vsestransko obdelane tudi ostale variante, o čemer smo delavce že informirali. O tem in o pripombah krajevne skupnosti Javornik - Koroška Bela ter o stališčih izvršnega sveta skupščine občine Jesenice pa bomo več spregovorili v naši prihodnji številki glasila.

Železarski globus

LR KITAJSKA

V tej državi predvidevajo, da se bo do leta 1985 povečala količina izdelanega surovega jekla s 34 milij. ton v letu 1979 na 55 milij. ton. Glavni delež bo k temu prispevala velika integrirana železarna v Baoshanu blizu Šanghaja, ostalo pa modernizacija, rekonstrukcija in boljše izkoriščanje obstoječih železarn. V prihodnjih letih ni predvidena nobena gradnja večje nove železarnice na zelenem polju.

ster DPD Svoboda Veriga Lesce, moški pevski zbor Stane Zagar iz Kroke, pionirska folklorna skupina DPD Svoboda Ribno in recitatorji mladinske organizacije Plamen iz Kroke in Jernej Vovk, član ZB NOV v Verigi Lesce.

Za prijetno razpoloženje, zabavo in ples je nato igral Gornjesavski kvintet. Za preskrbo udeležencev so poskrbeli delavci Špecerije Bled in drugi. Borci NOV in gostje so bili s prireditvijo zelo zadovoljni predvsem zato, ker so se srečali s soborci in pri tem obujali spomine na dogodke v narodnoosvobodilni borbi in ljudski revoluciji ter na prehojeno pot po vojni. Beseda je tekla tudi o sedanjih stabilizacijskih prizadevanjih v delovnih organizacijah. B.

POMEMBNO JE PRAVILNO RAVNANJE Z OPEKLINAMI

Ni dolgo tega, kar se je v naši delovni organizaciji poškodovale delavce s solitno kislino. Zaradi nepravilne samopomoči, oziroma pomoči sodelavcev na kraju nezgode, je delavec utrpel težje okvare tkiva, kot bi jih sicer. Zato bi v tem sestavku rada osvežila nekaj osnovnega znanja iz prve pomoči, ki ga moramo imeti v primeru opeklin in kemičnih poškodb (opekline s kemikalijami).

Opekline povzroči visoka temperatura, pa naj si bo to suha vročina (plamen, vroč zrak, vroča kovina), elektrika, jedkovine - kisline, lugi, vroča tekočina pa povzroči oparine.

Težavnost opeklin določamo z globino in površino prizadete kože. Čim večja je opečena telesna površina in čim globlja je opekline, tem nevarnejše so splošne spremembe, ki nastanejo v telesu. Prva najvidnejša od takih sprememb, je šok, ki se ponavadi pojavi že pri 15 % opečene površine. Če pa je opečena več kot 33 % telesne površine (1/3), je stanje poškodovanca zelo resno.

Po globini delimo opekline v tri stopnje:

- pri prvi stopnji je koža rdeča, vroča, zatekla in boleča,
- pri drugi stopnji se poleg rdečine in bolečine pojavijo še mehurji, ki so napolnjeni z bistro tekočino.

Opekline prve in druge stopnje so površinske, ker je opečena le vrhnja plast kože (občutljivost za bolečino ni prizadeta).

- pri opeklini tretje stopnje pa je koža opečena v vsej debelini in je neobčutljiva.

Resnost poškodb je torej odvisna od globine opekline (stopnje) in od površine opečene kože. Tako, na primer, lahko govorimo o hujši opeklini, če je opečeno več kot 10 % telesne površine v vsej globini - opekline tretje stopnje.

Za opečenca je zelo pomembna hitra in pravilna prva pomoč:

Če ponesrečenec gori, ga je treba čimprej pogasiti. Ponesrečenca povaljamo po tleh, ga pokrijemo z odejo, preprogo, suknjičem in podobno, da zadušimo ogenj.

Naslednji ukrep pri prvi pomoči opeklin je, da opečene predele hladimo. Izkušnje v zadnjih letih so namreč pokazale, da je eden najvažnejših ukrepov pri opeklinah hlajenje z mrzlo tekočo vodo. Na ta način dosežemo, da vročina ne deluje še naprej v globino, to pomeni, da preprečimo opekline višjih stopenj. Istočasno s hladno tekočo vodo zmanjšujemo bolečino. Na ta način pa ublažimo ali celo preprečimo šok, ki je za poškodovanca smrtno nevaren. Zato si moramo zapomniti, da opečeni del telesa takoj hladimo z mrzlo tekočo vodo, pod tušem, v kadi ali pa z mrzlimi obkladki, ki jih pogosto menjavamo, dokler bolečina ne preneha. Če ima poškodovanec na sebi ostanke zgorelih oblačil, jih ne slačimo, prav tako tudi ne slačimo poškodovanca s hudimi opeklinami. Izjema so oparine! Opečenca slečemo potem, ko smo ga skupaj z obleko ohladili pod mrzlo tekočo vodo. Če takojšnje hlajenje oparine s hladno vodo ni možno, pa je prepojena z vrolo tekočino in bi taka še naprej škodljivo delovala na kožo.

Ko smo opečenca ohladili, ga sterilno pokrijemo (opečenega obraza ne obvezujemo!) in poskrbimo za hiter prevoz v bolnišnico. Če je prevoz do bolnišnice kratek, naj opečenec ne pije ničesar. Da takemu poškodovancu v bolnici lahko pomagajo, dobi navadno narkozo in je bolje, če ima želodec prazen. Če pa predvidevamo, da bo treba na prevoz čakati dalj časa, damo opečencu večkrat po malem piti hladen sladki čaj ali limonado z dodatkom jedilne soli ali kuhinjske soli (na 1 liter tekočine 1 žličko).

Delavci v industriji ali udeleženci v prometu utrpijo včasih tudi ope-

kline zgornjih dihalnih poti, ki nastanejo zaradi vdihavanja vročega zraka (eksplozija parnega kotla, go-reče vozilo, požar ipd.). V tem primeru sluznica zgornjih dihal oteče in tak poškodovanec se lahko zaduši. Prva pomoč pri tem je hladen obkladek na vrat in čimprej prevoz ponesrečenca v bolnišnico.

Kemične opekline so izredno nevarne, ker je prisotna poleg opekline, ki se naglo širi v globino, tudi zastrupitev krvnega obtoka s strupenimi snovmi. Od kislin je za kožo najmanj nevarna solna kislina, medtem ko sta solitna in fluorovodikova kislina izredno nevarni.

Kislina povzroči na koži najprej trdo, suho in nagubano skorjo, ki kožo izsuši. Ko kraste odpadejo, so pod njo globoke rane.

Lugi kožo razmečajo in polagoma pronicajo v globino. Koža postane vlažna, sluzasto mehka in nabrekla.

Ker kemikalije hitro pronicajo v globino in tam povzročajo razjede, je potrebno, da jih iz kože čimprej odstranimo, oziroma čim bolj razredčimo.

Torej, jedkovino je potrebno čimprej odstraniti s kože!

Če se je poškodovanec polil čez obleko, mora to čimprej sleči, ker je prepojena s kemikalijami. Jedkovino najhitreje razredčimo z izpiranjem z velikimi količinami vode. Sledi postopek nevtralizacije, ki jo dosežemo s sredstvom nasprotnega učinka. Tako so kemična sredstva proti kislina blage lužnate raztopine, kot so: raztopina sode ali milnica, proti lugom pa blage kisle raztopine kot so: limonin sok, razredčen kis (pol kozarca na 1 liter vode).

Po nevtralizaciji opečeni predel še enkrat izperemo s čisto vodo, obrišemo in pokrijemo s sterilno gazo ter poškodovanca čimprej pošljemo k zdravniku.

Opekline je ena najgrozovitejših poškodb, ki lahko človeka onesreči za vse življenje. Mnogo opeklin nastane zaradi nepravilnega ravnanja in nepoučenosti, mnogo trajnih posledic pa zaradi nepravilne prve pomoči.

Zato so preventivni ukrepi najmočnejše orožje za preprečevanje kakršnihkoli opeklin. Osnovno znanje prve pomoči pa bo nas ali sodelavce rešilo morebitnih težjih posledic ali celo invalidnosti.

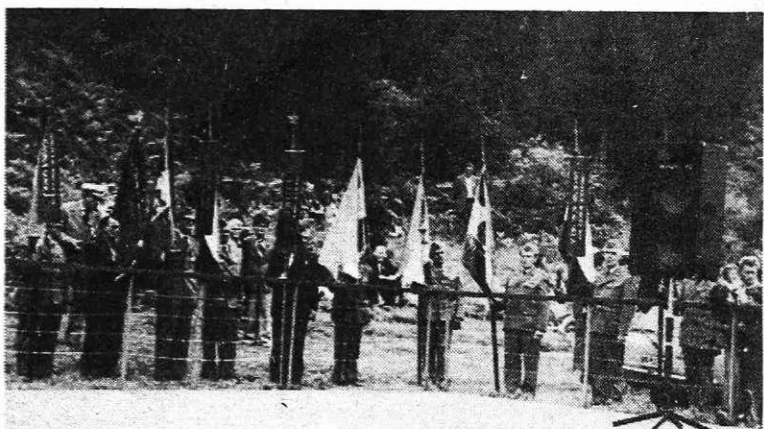
Z. I.

PLAMEN IN VERIGA ORGANIZATORJA VIII. SREČANJA ŽELEZARJEV - BORCEV NOV

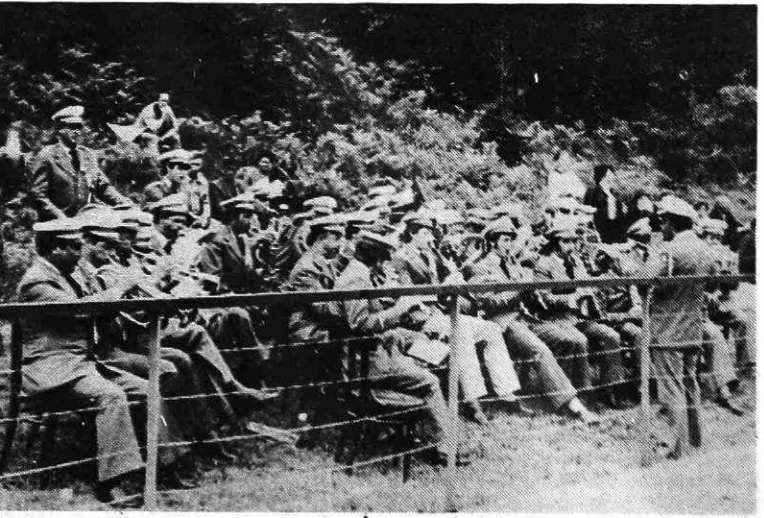
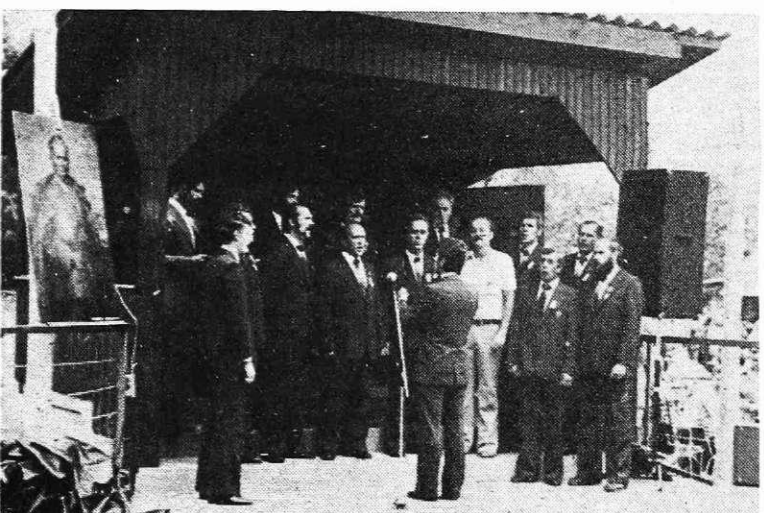
(Nadaljevanje s 1. strani)

Navzoče je najprej pozdravil Matija Šipek, predsednik koordinacijskega odbora ZB NOV SOZD Slovenske železarnice. Osrednji govor na slovesnosti, ki se je začela ob 11. uri, je imel Slavko Staroverski, predsednik občin. Odbora ZB NOV Radovljica. Opisal je pomembnost partizanskega boja na tem delu Gorenjske in pri tem omenil najpomembnejše partizanske enote, ki so delovale na tem območju in najpomembnejše uspehe, ki so jih dosegle. Govoril je tudi o nalogah in odgovornostih, ki jih narekuje uresničevanje politike gospodarske stabilizacije.

Sledil je bogat kulturni program, v katerem so nastopili: pihalni orke-

Z VIII. SREČANJA ŽELEZARJEV - BORCEV NOV

Z VIII. srečanja železarjev borcev NOV v Ribnem (Foto B. Blenkus)

RAZVOJ GORENJSKIH OBČIN Z VIDKA KADROV IN ZAPOSLOVANJA (2)

V prvem delu gradiva, ki ga je pripravil Joži Puhar v strokovni službi občinjskih skupnosti za zaposlovanje Gorenjske in smo ga objavili v 33. številki Zveznika, je bilo govora o usmeritvah srednjeročnega plana gospodarskih občin za obdobje 1976 - 1980 na področju zaposlovanja. Tudi današnje nadajevanje se nanša še na sedanje srednjeročne obdobje.

PLANIRANA DINAMIKA IN OMEJEVANJE RASTI V LETU 1980

Letošnje leto predstavlja posebno poglavje tudi za področje zaposlovanja. Sprejem resolucije o izvajanju družbenega plana SRS z elementi stabilizacijske ravnanja je močno posegel v dogajanja. Osnutki občinjskih resolucij, pripravljeni pred sprejemom republikanske resolucije, so vsebovali razmeroma skromne možnosti povečevanja števila zaposlenih. Zahtevane omejitve na obseg generacijskega priliva za področje razvitih občin z usklajevanjem nosilcev planiranja v okviru skupnosti za zaposlovanje pa so povzročile uvedbo posebnih postopkov. Pomembna naloga je bila priprava kriterijev za opredelitev možnosti povečevanja zaposlenosti v posameznih dejavnostih in organizacijah združenega dela. Del kriterijev je izdelal že iz resolucijskih usmeritev, del pa jih je bilo treba oblikovati na osnovi ugotovljene situacije v občinah. Predmetni je dobilo aktiviranje novih investicij, rezultat investicijske aktivnosti v preteklih letih, omejitve pa so bile predvidene za negospodarske dejavnosti, nepravilne dejavnosti gospodarstva ter delovne skupnosti skupnih služb. Poleg kriterijev je imela najpomembnejše mesto priprava predlogov za usklajevane bilance s spremembami kratkoročnih napovedi kadrovskih potreb po delovnih organizacijah, v nekaterih občinah pa tudi po temeljnih organizacijskih združenega dela ob upoštevanju samoupravnih sprejetih kriterijev. Zaradi velikega števila manjših OZD, ki jim planirane globalne stopnje rasti zaposlenosti ne omogočajo ustrezne orientacije in zaradi absolutno majnega števila delavcev iz generacijskega priliva, je bilo treba predloge za usklajevanje pripraviti v absolutnih številkah, čeprav so bile spremembe ilustrirane z relativnimi premiki.

REZULTATI USKLAJEVANJA

Spremembe v letnih planih zaposlovanja, ki so bile dosežene po izvedenih usklajevalnih postopkih, prikazuje naslednja preglednica (stopnje rasti v %):

Občina	po osnutku resolucije iz dec. 1979	prvotne letne napovedi OZD	sprejete stopnje po usklajeval. postopkih
Jesenice	1	4,4	1,5
Kranj	2	5,1	2,4
Radovljica	2	4,7	2,5
Šk. Loka	2	6,1	2,0
Trežnje	1,5	3,6	1,5

Primerjava med izobrazbeno sestavo letošnjega priliva iz šol ter iz istega videnja priložnosti možnosti zaposlovanja v sedanjem omejenem obsegu kaže, da bo že v tem letu zanesljivo prišlo do presežkov kadrov s srednjo, ponekod pa tudi višjo šolo, medtem ko bo delavce za pokrivanje potreb na nivoju ozkega profila, posebno na dejavnostih, ki zahtevajo pretežno moške delavce, potrebno

zaposlenih in sicer v smeri povečanja deleža strokovnih kadrov ter zmanjšanja deleža ozkih profilov. Evidentne spremembe pa so majhne in ne ustrezajo pričakovanjem. Po zadnjih razpoložljivih podatkih je izobrazbena struktura na Gorenjskem pod poprečjem Slovenije in to predstavlja kar zadeva delež višjih in visoko strokovnih kadrov. Tudi njegovo naraščanje je počasnejše kot v republiki.

IZOBRAZBENE ZNAČILNOSTI ZAPOSLENIH

Pregled strukture in njene spremembe

Podatki o zaposlenih kažejo, da smo v preteklih letih dosegli nekaj premikov v izobrazbeni sestavi

Občina	Visoka šola	Višja šola	Srednja šola	Poklicna šola	Ozki profili
Jesenice	2,0	3,4	15,5	33,1	46,1
Kranj	4,1	4,9	18,4	28,0	44,5
Radovljica	2,7	3,9	16,2	39,3	37,8
Šk. Loka	2,4	5,6	13,1	28,6	50,3
Trežnje	0,8	2,7	9,6	23,0	46,8
Slovenija (SRS)	3,7	4,6	16,2	28,6	46,8

Vključeni tudi magistrski in doktorski študiji

Spremembe v deležih zaposlenih strokovnih kadrov v letih 1972 do 1978:

OBCINA	LETO	Visoka šola	Višja šola	Srednja šola
Jesenice	1972	0,2	2,0	11,4
	1976	2,5	3,0	13,7
	1978	2,0	3,4	15,5
Kranj	1972	3,4	3,1	12,9
	1976	3,9	3,7	15,7
	1978	4,1	4,9	18,4
Radovljica	1972	2,1	2,2	12,2
	1976	2,5	2,9	13,8
	1978	2,7	3,9	16,2
Šk. Loka	1972	1,7	2,1	9,6
	1976	1,9	2,8	13,0
	1978	2,4	5,6	13,1
Trežnje	1972	1,1	1,4	9,1
	1976	1,0	1,7	11,8
	1978	0,8	2,7	9,6
Slovenija	1972	3,7	3,0	13,5
	1976	4,3	3,8	15,5
	1978	3,7	4,6	16,2

Vključeni tudi magistrski in doktorski študiji

Vpliv izobrazbe na ob delu

Kar zadeva izboljšanje izobrazbenega nivoja zaposlenih, smo si več let precej obetali od izobrazbevanja

RAZŠIRJENA REPRODUKCIJA KADROV

Uresničevanje obveznosti usmerjanja v novo tehnologijo lahko po-

stredno spremljamo tudi skozi obseg in profile novih del in nalog, ki nastajajo tako z aktiviranjem novih investicij kot z izvajanjem tekoče poslovne politike. Tovrstni podatki iz preteklih let tega srednjeročnega obdobja za naše občine omogočajo zaključek, da po teka razvojni proces v OZD v obeh smereh in sicer, da gre tako za širjenje obstoječih dejavnosti in proizvodnih programov, kot tudi za usmerjanje v tehnološke in tehnične izboljšave, čeprav so dogajanja v tej smeri bolj redka in omogočajo le počasne premike.

Nova dela in naloge

Številni novi potrebi po delavcih ter realiziranih novoodprtih del in nalog je v letih 1976 in 1977 naraslo v vseh občinah. V letu 1978 je prišlo na jesenicah, v Radovljici in Trežnju do manjših stagnacij, v letu 1979 pa spet opazimo splošni porast. Še preden prikažemo številne podatke, moramo posebej poudariti, da pojavljanje novih potreb po delavcih in odpiranje novih delovnih mest nikakor ni istovestno z razliko v številu zaposlenih dveh različnih opazovalnih obdobjih, ki jo ugotovljamo preko stopnje rasti zaposlovanja. V številu potreb se pojavljajo različne oblike zaposlovanja, prav tako pa nanje vplivajo tudi dogodki v teku leta. Čeprav je pojav delovna razlata nepopolnih evidenc v spremljanju dogodkov na področju kadrov in zaposlovanja, pa ga moramo kot takega obravnavati oz. upoštevati z značilnostmi, ki jih vsebuje.

Poprečno letno število dodatnih potreb po delavcih in zasebnih novih prostih delovnih mest v letih 1976-79.

Občina	poprečno 1976-1979	dodatne potrebe	realizacija
Jesenice	728	679	679
Kranj	2121	1945	1945
Radovljica	1115	959	959
Šk. Loka	1733	1597	1597
Trežnje	289	234	234
SKUPAJ:	5988	5415	5415

Kvalifikacijska struktura pokritih novih delovnih mest

Občina	NP + P	PŠ	SS	VIS	VIS
Jesenice	45,9	33,2	12,4	4,8	4,0
Kranj	41,7	30,3	17,2	5,1	5,8
Radovljica	50,7	34,9	9,2	3,4	1,9
Šk. Loka	60,5	22,1	10,1	4,1	3,3
Trežnje	50,8	30,4	12,9	4,0	2,0
SKUPAJ:	49,7	29,3	11,8	4,3	3,9

V obdobju 1976-78 se kažejo komaj opazni premiki v smeri povečanja deleža strokovnih kadrov od srednje do visoke šole in zmanjšanja ozkih profilov. Dogajajo se z manjšim tempom, ali pa se sploh ne dogajajo prav v tistih občinah, kjer je izobrazbena struktura delavcev najbolj peneča (Radovljica, Škofja Loka).

Struktura realiziranih novih del, skupaj z nadomeščanjem naravnega odnosa, se je od leta 1976-78 spreminjala po občinah in v naslednjih odstotkih:

Stopnja izobrazbe	Gorenjska	Jesenice	1976	1978	1976	1978
ozki profili	50	51	45	43		
široki profili	30	20	30	35		
sred. strok.	12	13	16	12		
višja in visoka	8	8	9	10		

Stopnja izobrazbe	Kranj	Radovljica	1976	1978	1976	1978
ozki profili	43	43	51	54		
široki profili	32	29	36	33		
sred. profil	15	18	8	9		
višja in visoka	10	10	5	4		

Stopnja izobrazbe	Škofja Loka	Trežnje	1976	1978	1976	1978
ozki profili	62	64	49	46		
široki profili	22	21	33	31		
sred. strok.	10	9	13	17		
višja in visoka	6	5	5	6		

da bo investicijska izgradnja časovno usklajena s sprejetim programom rekonstrukcije.

Ugotavljamo tudi, da strokovno izobrazevanje časovno zaostaja za programom rekonstrukcije. Zaradi tega je treba pospešiti in časovno usklajati program strokovnega izobrazevanja s programom rekonstrukcije. Prav tako je treba izdelati program izgradnje objektov družbenega standarda, zlasti stanovanjske izgradnje v obsegu, ki ga narakuje rekonstrukcija. V pogledu boljše organizacije dela je treba zadolžiti obratovodstva in ustrezne službe, da sistematično in pospešeno ugotavljajo ter izkoristijo notranje rezerve, odstranjujejo ozka grla, uvajajo organizacijo dela z mehanizacijo in izkoriščanjem tehničnih zmogljivosti. Naloge in zadolžitve naj bodo konkretne in naj zajamejo tudi notranji transport.

9. Tehnični sektor in sektor za ekonomiko morata takoj uskladi in izdelati izračune tehničnih zmogljivosti. Na osnovi tako določenih zmogljivosti naj delovne enote mesečno poleg planskih dosežkov prikazujejo tudi izkoriščanje zmogljivosti proizvodnih naprav in s tem lastna prazdelovanja za boljše delovne rezultate.

10. Organizacijo dela naj zboljšajo tudi službe zaradi tekočega zemanja podatkov in rednega ugotavljanja gospodarskega stanja delovnih enot in Zvezarne v celoti. V ta namen je treba zagotoviti redno in učinkovito zemanje podatkov o proizvodnih stroških, gibanju proizvodnje in produktivnosti (po vrednosti), gibanju prodaje in doseženih cenah pri prodaji, nabavi surovin, programskem usmerjanju proizvodnje po kakovosti in asortimentu.

V tej smeri morajo tehnični, gospodarski računski sektor in sektor za ekonomiko skupaj z delovnimi enotami izdelati konkretne metode in oblike zemanja in obdelave podatkov. Za izvajanje tega sklepa je treba določiti točne roke.

30 LET SAMOUPRAVLJANJA V ŽELEZARNI

SKLEPI GOSPODARSKO-POLITIČNE KONFERENCE

V mandatni dobi delavskega sveta Železarne 1962-1964 so uveli novo obliko obravnavanja preteklih vrpanj preko gospodarsko-politične konference. V gospodarsko-politični konferenci so poleg članov delavskega sveta sodelovali tudi predstavniki družbeno-političnih organizacij in poslovodna struktura. Sklepi gospodarsko-politične konference niso imeli izvršilne moči, zato jih je moral obravnavati tudi delavski svet Železarne in jih potrditi.

Na 3. seji delavskega sveta Železarne mandarne dobe 1964 do 1966 ki je bila 28. avgusta 1964, so na ta način obravnavali predlog sklepa 2. gospodarsko-politične konference in analizo sklepa 1. gospodarsko-politične konference ter sprejeli sklepe, ki jih objavljam v celoti, da bi lahko spoznali, kakšne probleme je takšna konferenca obravnavala.

1. Uresničevanje načel statuta je najvažnejša naloga članov delovne skupnosti Železarne. V ta namen je treba v prid kakovitve in materialne rasti samoupravljanja izvesti seminar-je za vse člane samoupravnih organov.

RAZVOJ GORENJSKIH OBČIN Z VIDIKA KADROV IN ZAPOSLOVANJA (2)

bilo, oz. se ob hkratnem širjenju delovno intenzivnih panog in proizvodnih programov niso pokazale. Sklepamo lahko, da ob upokojitvah in drugih primerih izpraznitve delovnih mest tudi ni prihajalo do pomembnejših poizkusov reorganizacije dela ali njegove automatizacije, ki bi prinesla več potreb po višje usposobljenih kadrih in manj po nešolanih delavcih.

Nekaj več tradicije v industrijski razvitosti naših občin se v več pogledih kaže kot obremenitev ne pa prednost za hitrejši gospodarski in družbeni razvoj. Statistična kadrovska zasedba določenih del, pa tudi počasno spreminjanje izobrazbene strukture zaposlenih, navezanost na obstoječe proizvodne programe, visoka starostna sestava v najbolj kritičnih panogah, ki otežuje prekvapljivost delavcev in njihovo usmerjanje v nove delovne programe, so le nekatere od negativnih dediščin industrijske tradicije.

Na strukturo realizacij oz. pokrivanja nastalih potreb ob razširjeni reprodukciji pa verjetno vpliva že tudi možnost pridobivanja kadrov, ki bi ob omejevanju na razpoložljive domače delovne potenciale nujno morala izkazovati višji izobrazbeni nivo (glede na strukturo generacij-kega priliva), ob obstoječih in tudi uresničeni možnostih pridobivanja delavcev iz drugih krajev in področij pa se seveda ta slika močno spremeni.

Vpliv sezonskega zaposlovanja in zaposlovanja za določen čas

Tesno prepletanje zaposlovanja za nedoločen čas ter pojavov sezonskega dela in začasnih nadomestanj odsotnih delavcev otežuje spremljanje in opazovanje kvalitete dejanske razširjene reprodukcije kadrov, ki nastaja z aktiviranjem novih naložb. Kljub temu pa pod predpostavko razmeroma konstantnega obsega in vsebine pojavljanja sezonskega zaposlovanja lahko z veliko zanesljivostjo trdimo, da do bistvenih kvalitativnih premikov ni prišlo. Za sezonska dela je znano, da povzročajo pretežno potrebo po ozihi in v manjši meri širokih profilov. Analiza, opravljena v letu 1977, pa je pokazala, da je obseg tega pojava iz leta v leto dokaj enak in da ne prihaja do pomembnejših sprememb v smislu odpravljanja tega pojava. Kakoli podobnega sveda ni mogoče trditi za nadomestanje začasnih odsotnosti, kjer vsaj v strukturnem pogledu ne more biti posebnega pravila. Večinoma se zadovoljimo s sicer nepreverjeno hipotezo, da je struktura teh del in nalog pri-

bližno taka, kot je struktura vseh zaposlenih delavcev v občini.

KVANTITATIVNA IN KVALITATIVNA NESKLADJA MED PONUDBO IN POVPRAŠEVANJEM PO DELAVCIH

Neskladje med kadrovskimi viri naših občin in potrebami, ki nastajajo v združenem delu, je postalo očitno že iz vsebine dosedanjih poglavij. Nesporna in jasna je predvsem kvantitativna razlika, manj vpeljiva pa so ostala neskladja, ki posredno prav tako močno vplivajo na možnosti nadaljnjega doseganja planiranih ciljev – tako celotnega družbenega razvoja kot ustreznega zaposlovanja in celovitega uveljavljanja delavcev iz naravnega prirastka.

Globalna neskladja

Iz kadrovske bilance leta 1978 za gorenjske občine je razvidno, da je v tem družbenoekonomskem prostoru zaposleno okrog 6.900 delavcev več, kot pa jih omogoča aktiviranje stalnega domačega delovno sposobnega prebivalstva. Razliko pokriva delavci, ki so tu začasno in tisti, ki se dnevno vozijo na delo s področja močne dnevne migracije.

Migracijski saldi po občinah:	
Jesenice	+ 2.877
Kranj	+ 3.973
Radovljica	- 506
Škofja Loka	+ 692
Tržič	+ 406
Skupaj	+ 6.939

Tako stanje pojasnjuje tudi podrobnejša primerjava med domačim prilivom in potrebami po kadrih, ki kaže iz leta v leto razmeroma visoke primanjkljaje. Iz poglavij o kadrovskih virih in novih potrebah po kadrih zlahka ugotovimo, da z domačim prilivom iz šol uspešno letno pokrivati okrog 43 % dodatnih in nadomestnih potreb po delavcih. S celokupno domačo ponudbo, ki je od priliva iz šol komaj osembe vredno večja, pa le za kak % več. Deleži pokrivanja po občinah: **Jesenice 54,3 %; Kranj 46,7 %; Radovljica 39,2 %; Škofja Loka 32 %; Tržič 65,7 %.**

Neskladja v izobrazbenih nivojih

Globalna primerjava pa ne zadostuje, saj zakriva izrazita izobrazbena neskladja, ki so boljše razvidna iz primerjave izobrazbene strukture generacijskega priliva in novo odprtih del (dodatnih potreb brez nadomestanja odliva):

	NP + P	PŠ	SS	Viš. š.	Visoka š.
priliv	32,3	33,2	21,1	6,0	7,4
nove potrebe	49,7	19,3	12,8	4,3	3,9

Primanjkljaji torej niso na vseh stopnjah strokovnosti enaki. Pojavljajo se predvsem na nivoju ozkega profila.

V letih 1976, 1977 in 1978 smo z rezultati kadrovskih bilanc odkrili »višje delavce« na višji in visoki stopnji izobrazbe, primanjkljaje pa na vseh ostalih stopnjah strokovnosti. Absolutni obseg izračunov, ki upoštevajo vse vrste potreb, razen nadomestanja hotene fluktuacije med OZD, nam v posameznih letih prikazuje naslednja preglednica (s primerjavo priliva iz naravnega prirastka):

Stopnja strokovnosti	1976	1977	1978
Ozki profil	- 1534	- 1990	- 2268
Široki prof.	- 586	- 156	- 420
Sred.-pr.teh.	- 147	- 166	- 64
Višja-pr.inž.	+ 17	+ 47	+ 62
Visoka - pr.dipl.inž.	+ 24	+ 78	+ 23
SKUPAJ:	- 1826	- 2287	- 2667

Rezultati za celotno regijo ne veljajo za vse občine v popolnoma enaki meri. V občini Kranj se le izjemoma pojavljajo višji na višji ali visoki stopnji v posameznih letih,

medtem ko je za občine Radovljica, Škofja Loka in Tržič to skoraj pravilo. Za iste občine smo omenjali tudi šibko kadrovske strukture in počasno spreminjanje kvalitete novih del in nalog.

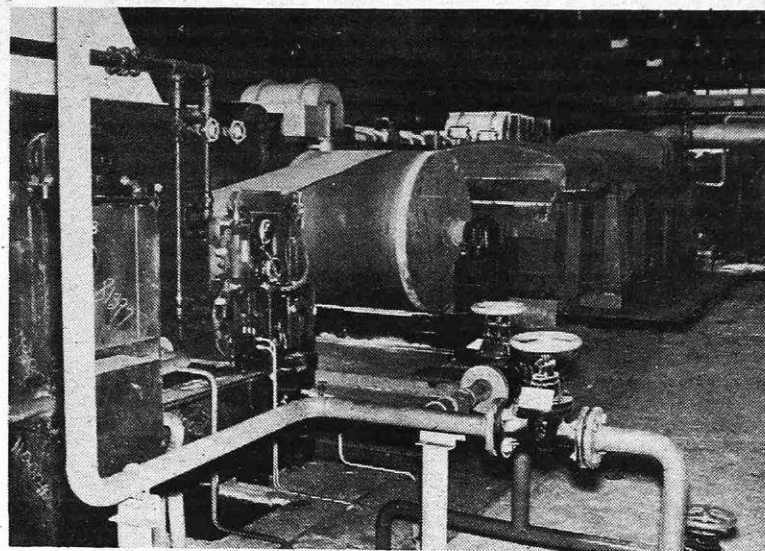
Poklicna neskladja

Izračun viškov na posameznih stopnjah strokovnosti v preteklih letih tega srednjeročnega obdobja ni pomenil tudi nezaposlenosti teh delavcev, saj se je ob velikem številu pojavljanja potreb (dovolj visokih stopenj porasta zaposlenosti), pokrivanju naravnega odliva delavcev in fluktuacije med posameznimi OZD, večina vsakoletne generacije vseeno vključila na delo. Izjemo v tem predstavljajo nekateri suficitarni poklici, ki posameznim delavcem preprečujejo takojšnje vključitev.

Strukturna neskladja se namreč v zaostreni obliki kažejo tudi na nivoju poklicev oz. poklicnih skupin. Analize deficitarnosti in suficitarnosti poklicev jasno kažejo, da obstaja razkorak med strukturo dela v OZD ter šolskim sistemom, ki usposablja bodoče delavce. Silno širok je spekter poklicev, ki jih primanjkuje. Na posameznih stopnjah strokovnosti pa se pojavljajo tudi presežki in prav ti se počasneje ali pa preko predhodne prekvalifikacije vključujejo na delo.

Poleg razkoraka med izobraževanjem in potrebami po kadrih povzroča manjke in viške posameznih poklicev, njihovih skupin in celotnih strok interesna naravnost mladih, ki zaključujejo obvezno šolanje, pa tudi tistih, ki študirajo po končani srednji šoli ali se vključujejo v izobraževanje ob delu. Neskladje med kadrovskimi potrebami in družbenega dela in poklicnimi odločitvami, posebno mladih po zaključku obveznega izobraževanja, je izrazito. Občutno večji je interes za družbene in humanistične vede, manjši pa za klasične tehnične smeri izobraževanja. Čeprav združenemu delu na Gorenjskem primanjkuje prav tehničnih strokovnjakov, pa tudi razpisane kadrovske stipendije za to področje v visokem odstotku ostajajo nepokrite (54 % razpisov za tehniške smeri). Vzroki za tako stanje so globlji in imajo daljšo zgodovino, zato jih ne bo mogoče na lahek način in v krajšem času odpraviti. Spremembe lahko dosežemo le z daljnoročnejšimi in korenitimi ukrepi v okviru kadrovske politike (stipendiranje, napredovanje delavcev, nagrajevanje po delu, stalnim poklicnim usmerjanjem), organizacije dela (izboljšanje delovnih pogojev, spremembe delovnega časa, spremembe organizacijskih oblik, demokratizacija procesnih funkcij), družbenega vrednotenja dela in poklicev z uvajanjem pozitivnih družbenih sankcij in stimulacij za deficitarne poklice ter z večjo fleksibilnostjo v pridobivanju izobrazbe, njenem dopolnjevanju in spreminjanju. Spremembe v interesnih naravnostih mladih bo potrebno dosežati tudi s spreminjanjem učno-vzgojne vsebine in izobraževalnih programov v najzgodnejših letih izobraževanja, torej že v osnovni šoli, saj ugotavljamo, da ima tudi absolvirani učnovzgojni program pomemben vpliv na nadaljnjo poklicno pot.

Nadaljnje zniževanje letnih stopenj rasti zaposlenosti in s tem povezano ožene potrebo po delavcih oz. možnost za zaposlitev bo najbolj prizadelo kadre s suficitarnimi poklici, v nadaljevanju pa tudi ostale strokovnjake, če ne bomo hitreje spreminjali strukture dela, ustvar-

Lužilna linija v hladni valjarni na Beli

jali ustreznih možnosti za vključevanje mladih iz šol ter prilagajali izobraževalni sistem in izobraževalne vsebine hitremu razvoju tehnike in tehnologije.

KADROVSKA PONUDBA

Pridobivanje delavcev iz drugih področij in republik

Pomanjkanje kadrov iz domačih virov na nižjih stopnjah strokovnosti povzroča pridobivanje delavcev iz drugih krajev in republik. V dejanski ponudbi delavcev, ki jo spremljamo preko števila in strukture novozaposlenih ter vključuje tudi pridobljene delavce, se letno pojavlja kar 39 % delavcev iz drugih republik. Deleži teh so se leta 1979 celo povečevali.

Letna poprečja po občinah:	
Jesenice	45,8
Kranj	40,2
Radovljica	36,3
Škofja Loka	27,7
Tržič	49,4
Skupaj	38,8

Podatek pomeni le vhodno kontrolo, torej prihod delavcev na delo v naše občine, ni pa natančne evidence njihovega eventualnega vračanja med letom; tudi če do tega v občutni meri prihaja, pa v prejšnjem poglavju prikazani migracijski saldo naših občin kaže na stalno visoko število iz drugih področij, ki se nahajajo v naših OZD.

Kratkoročne analize zaposlovanja razločno kažejo, da je izobrazbena struktura delavcev iz drugih republik bistveno slabša od strukture priliva iz šol, kar je tudi razumljivo, če upoštevamo ugotovitve o vrstah primanjkljajev, ki jih pokrivajo.

Kot primer prikazujemo neposredno primerjavo teh dveh vrst »ponudbe« za občino Kranj v letu 1978:

Stopnja strok. oz. profil	Priliv iz šol	Priliv iz drugih rep.
delavci brez poklica	15,7	45,9
ozki profil s pokl.	4,6	35,9
široki profil-PŠ	36,3	10,5
profil tehnik	28,1	4,7
profil inženir	7,0	1,5
profil dipl. inženir	8,2	1,5

Glede na to, da se delavci, ki jih pridobivamo iz drugih republik, vključujejo na dela, za katera v domači ponudbi delavcev ni ustreznih

kandidatov ali pa ti niso zainteresirani oz. motivirani, lahko tudi v bodoče pričakujemo nujnost mehankega priliva v naše občine. Iz navedenih vzrokov bo do njega prihajalo tudi v primeru, da do skrajnih možnosti omejimo rast zaposlovanja. S tem moramo resno računati takrat, ko govorimo o omejevanju na generacijski priliv, ker to pomeni v bistvu samo obseg, v njegovem okviru pa bo za del potreb manjkalo domačih kadrov, medtem ko bodo v nekaterih strokah ostajali. Proizvodnih in delovnih postopkov, tehnične opremljenosti, delovnih pogojev, vrednotenja fizičnih del, organizacijskih značilnosti in ostalih vplivnih dejavnikov ne moremo menjati kar čez noč, posebno še v našem primeru, ko je poleg za to potrebnega časa pomemben omejitveni faktor tudi ekonomska osnova v obstoječih zaostrenih pogojih gospodarjenja.

Ostali elementi ponudbe

Ostali elementi ponudbe delavcev se nanašajo na črpanje domačih kadrovskih virov, ki smo jih že obravnavali. Sestavljajo jih torej delavci iz šol (generacijski priliv), kadrovske rezerve in povratniki iz tujine.

V poprečju 1976 do 1978 so letno predstavljali naslednje deleže celotne kadrovske ponudbe:

Občina	Solajanje	Rezerve	Tujina
Jesenice	32,3	20,9	1,0
Kranj	42,7	15,9	1,1
Radovljica	42,2	19,7	1,8
Šk. Loka	51,3	19,9	1,1
Tržič	40,0	8,7	1,6
Skupaj	42,1	17,8	1,2

Navedeni obseg kadrovskih rezerv je v prikazu razmeroma velik, vendar gre za način evidentiranja, ker je v tej kategoriji vključena vrsta primerov prekinitve aktivnosti – zaposlenosti za daljša časovna obdobja (od treh mesecev dalje).

PRIDOBIVANJE: SMERNICE RAZVOJA KADROVSKE POLITIKE IN ZAPOSLOVANJA V OBDOBJU 1981-1985

(SE NADALJUJE)

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

11. Za redno spremljanje rentabilnosti in ekonomskega stanja je treba takoj izdelati rentabilnostno lestvico za vse izdelke, ki bo pokazatelj za usmerjanje proizvodnje in ustrezno zoževanje asortimenta na račun nerentabilnih izdelkov.

12. Na osnovi obstoječih podatkov tehnologije dela ter regulativov je treba izdelati normative časa, materiala in energije za vse vrste izdelkov in določiti razmerja med proizvodnimi stroški in prodajno ceno.

13. Uvesti je treba več reda in poslovnosti pri izpolnjevanju pogodbenih obvez do naročnikov. Zato naj obratovodstva in priprava dela posvete programiranju in terminskemu izpolnjevanju naročil več pozornosti in je zato treba izdelati konkretne zadolžitve.

14. Ker dosedanj ukrepi in oblike stimulacije v martinarni niso imeli pozitivnega vpliva na zboljšanje proizvodnje, je v tej delovni enoti potrebno, da samoupravni organi, družbenopolitične organizacije in uprava podjetja posvete vso pozornost kadrovskim problemom, organizaciji dela, izpolnjevanju kvalitativnega programa, notranjemu vzdušju v kolektivu, predvsem pa učinkoviti stimulaciji in gibanju osebnega dohodka.

15. Izvajanje stimulativnih oblik nagrajevanja je po 1. gospodarsko-politični konferenci imelo pozitiven vpliv na boljše gospodarjenje v večini delovnih enot, kjer je bila stimulacija uvedena. Zato moramo v bodoče nadaljevati z uvajanjem stimulativnih oblik v vseh delovnih enotah in uvajati nova merila čim bolj individualno.

16. Celoten sistem nagrajevanja je treba študijsko zasledovati in proučevati njegovo izpolnjevanje. Analizirati je treba vsako obliko stimulacije in njen vpliv na boljše rezultate dela.

17. V sistem nagrajevanja je nujno treba vključiti stimulacijo na višino proizvodnih stroškov, porabo materiala, energijo

in podobno in kjer je v cenikih kvaliteta premalo upoštevana, vključiti tudi kvaliteto.

18. Na osnovi rentabilnostne lestvice je treba uskladiti cenike in uvesti še druge oblike za formiranje mase osebnih dohodkov v delovnih enotah.

19. V sistem nagrajevanja na osnovi lastnih rezultatov dela je treba vključiti tudi posamezne službe in sektorje, izdelati merila in oblike nagrajevanja tako, da bodo upoštevane specifičnosti in vpliv na poslovnost navzven in izpolnjevanje zahtev delovnih enot.

20. Analitično oceno delovnih mest, kot merilo udeležbe posameznika v dohodku, je treba glede na dosedanje spremembe in močan vpliv ključnih delovnih mest na proizvodnjo, ponovno pregledati in uskladiti. Pri analizi je treba upoštevati tudi morebitne nove elemente v naravi dela, tehnologiji in podobno.

21. Na področju kadrovske politike, predvsem pa strokovnega izobraževanja je treba:

- dosledno izvajati pravilno politiko zaposlovanja in napredovanja delavcev, ki naj bo skladno s potrebami proizvodnje in tako pogoj za večjo produktivnost dela;
- zaradi stalnega in naraščajočega odhajanja delavcev, kar ima negativne politične in ekonomske posledice, je treba sprejeti učinkovite ukrepe, da bi dosegli čimvečjo stalnost zaposlitve;
- izdelati program rednega in dopolnilnega strokovnega izobraževanja kadrov, ki naj temelji na uvajanju sodobne organizacije dela, modernjših tehnoloških postopkov in mehanizacije. Skladno s tem pa tudi pregled potrebnih kadrov, ki bo zadovoljil sedanje in perspektivne potrebe proizvodnje glede na razvoj Železarne;
- dokončno je treba urediti vprašanje statusa ŽIC.

22. Za sistematično delo na sistemu nagrajevanja in njegovo uveljavitev je treba takoj ustanoviti ustrezno kadrovske in organizacijsko dovolj močno službo v okviru sektorja za ekonomiko.

23. V Železarni je treba stremeti za zmanjšanjem števila delavcev z uvajanjem mehanizacije in tehničnih izboljšav. Tako bomo lahko reševali vse ostale probleme na področju kadrovske, stanovanjske in socialne politike.

24. Za reševanje problemov in težav na področju družbenega in življenjskega standarda je treba skladno s sprejetim statutom in potrebami ustanoviti oddelek družbenega standarda v okviru kadrovskega sektorja.

25. Načrten razvoj družbenega standarda zahteva izdelavo programov na tem področju s posebnim poudarkom na izgradnji stanovanj, objektov družbene prehrane in rekreacijskih objektov.

26. Še nadalje je treba, da si uprava, samoupravni organi in družbenopolitične organizacije prizadevajo zagotoviti sredstva za takojšnjo izgradnjo večjega števila stanovanj na Lipcah.

27. Delavski svet Železarne, uprava in družbenopolitične organizacije morajo od posameznih odgovornih služb zahtevati učinkovito in konkretno reševanje sprejetih zaključkov ter redno spremljati njihovo operativno izvajanje.

28. Delavski svet Železarne zadoljuje razširjeni kolegij, da stalno spremlja izvajanje teh sklepov in o tem redno poroča na sejah delavskega sveta.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje

Na zasliševanjih me je Druschke, šef jeseniških gestapovcev, spraševal, če sem bil oborožen, kdo od drugih udeležencev ustaje je imel orožje, koliko smo imeli streliva, kdaj je organiziral upor ipd. S posebno ihto so gestapovci hoteli vedeti, kdo od upornikov je ženi komandirja dovških orožnikov tlačil glavo v sneg. Komandirja orožniške postaje so namreč razorožili v njegovem stanovanju. Pri tem se je njegova žena tako drla, da jo je nekdo zgrabil za glavo, oziroma ji je z dlanjo zaprl usta. Terjali so tudi odgovor o vlogi bratov Rabič v upor. Med zasliševanjem so me obesili za roke. Gestapovec je prižgal časopisni papir in mi z njim smodil dlake po prsih in pod pazduho. Po hrbtu so me tolkli z bičem, ki je pri udarcu kožo kar prerezal. Še danes imam sledove opeklin, ko so mi žgali dlake na prsih.

Ko so v Dragi ustrelili devet udeležencev ustaje, smo šele v pravi podobici videli nacistični obraz. V srcih smo nosili trpko spoznanje, da vsem upornikom grozi konec.

Ne spomnjam se natančno dneva, ko so nas naložili na tovornjak in odpeljali na blejsko železniško postajo. Sprva smo mislili, da nas hodo nekje na poti postrelili.

Vlak se je ustavil v Celovcu. Ko smo šli skozi mesto proti zaporu, so nas ljudje zmerjali in pljuvali. Vse smo bili, le ljudje ne. Razdelili so nas na več skupin in odpravili naprej v razna taborišča. V Gradcu so našemu transportu priključili madžarske žide. Teden dni smo bili zaprti na Dunaju, potem pa so nas poslali v Mauthausen. Tam so nas ostrigli, obrili ter skopali z mrzlo in toplo vodo. Za uslužbenca taborišča je bil pravi užitek gledati, kako se novi zaporniki umivajo. V kratkih presledkih so spuščali skozi tuš mrzlo, takoj nato zelo vročo vodo, pravzaprav krop. Nazadnje sploh nisem več občutil, ali teče mrzla ali vroča voda.

Prvi teden smo bili v karanteni taborišča. Spraševali so nas, kaj smo delali in zakaj smo prišli v taborišče. To so bila zgolj formalna vprašanja. V resnici je bil namen karantene, da so usakega novince do kraja ponižali. Vsak dan so nas topli in prepričevali z besedami, biči in drugimi dejanji, da nismo ljudje.

Čez teden dni smo se priključili drugim zapornikom. V barakah so bili pogradi; v slamaricah je bilo bore malo zdrobljene slame in na vsaki takšni postelji so spali štirje. Dva sta imela glavo na enem, dva na drugem kraju postelje. Za zajtrk smo dobili skromno skodelico krompirjeve vode ali črne kave. Brez kruha, seveda. Tudi opoldne ni bilo kruha. Skromen kosček smo ga dobili le zvečer. Ščasoma smo se navadili, da smo prek noči skrili vsaj en zalogaj kruha za zajtrk in ga skri-vaj pojedli.

Po zajtrku je bil apel. Včasih smo stali ure in ure v vrsti, da so nas prešeli. Vsako jutro so ugotavljali, koliko nas je na apelu, koliko jih je ponoči pomrlo, koliko je obolelih in koliko jih je storilo samomor.

Po apelu smo šli na delo v kamnolom. Leta 1942 smo gradili tudi ceste po taborišču in zidali stražarske stolpe. Bilo nas je okrog 3000. Vsak dan je prispelo okrog 80 novih zapornikov, približno toliko pa jih je vsak dan umrlo.

Krematorij so kurili s premogom. Esesovci so rekli, da je to večna luč, ki ne sme ugasniti in zaman goriti. Nenasitno žrelo krematorija je nenehno požiralo bitja, ki so bila tu le številke.

Moj kapo je bil rojak z Gorenjske, surov človek, ki ni hotel govoriti slovensko. Leta 1942 so bili kapoju v Mauthausnu oblečeni v vojaške obleke jugoslovanske kraljeve garde, mi pa v tanke, zebrastrske obleke in obuti v koritaste lesene cokle.

V kamnolomu blizu taborišča je bil siv granit, ki so ga potrebovali za izdelavo kock za tlakovanje cest, za železniške proge in za gradnjo stavb. Za obdelovanje in oblikovanje granita smo imeli kladiva in dleta. Najtežja dela so opravljali ruski vojni ujetniki in židje. Ne spominjam se, da bi 1942. leta katerikoli žid živel v taborišču dlje kot dva dni. Pobesnelost esesovcev ni imela meja. Videl sem prizor, ko so nage-mu židu dali noge za vrat in mu jih zvezali. Seveda so pri tem kosti pokale, nategnjene žile pa peklensko bolele. Potem so ga tako dolgo topli s šibo po nosu, da mu je nabrekli nos gledal čez brado. Še huje je bilo, ko so ga tako povitega v klobčič tepili po spolovilih.

Ni bil redek primer, da so interniranci obrili glavo in mu jo nato dali v neke vrste oklep, da je revež ni mogel premakniti niti za milimeter. Tako vkleknjenemu je na obrito glavo kapljala voda. Vsak, ki ga je doletelo to mučenje, je zanesljivo čez pol ure znorel in kmalu umrl. Nihče ni živel dlje kot eno uro. Sam sem jih videl, ker sem potem mrtve vozil v krematorij.

To, kar je bilo za internirance mučenje, je bilo za esesovce, njihove družine in prebivalce okrog taborišča prava zabava. Davne rimske prireditve, ko so se gladiatori morali v arenah boriti na življenje in smrt, ko so spuščali leve na prestrašene in goloroke kristjane, so bile le senca tega, kar so počeli nacisti v taboriščih. Videl sem ta grozodejstva, ob katerih so se naslajali esesovci in njihovi pajdaši. Včasih so za zabavo s kamnom židom in Rusom polomili ude in jih nato povi-li v klobčič kot vrečo. Te žive klobčiče so stlačili v majhne lesene zaboje, v katerih so umirali mučeniške smrti. Za vse se je pot končala v krematoriju, v tem večnem ognju nacističnega novega reda.

Pri ljudeh, ki so preživeli strahote nemških koncentracijskih taborišč, se vedno znova poraja vprašanje, kako je bilo mogoče vzgojiti toliko ljudi brez vesti, ki so se tako satan-sko znašali nad interniranci? Kako je bilo v na videz kulturni Nemčiji mogoče uzakoniti takšna dejanja, kot so: politični umori, množična iz-gnanstva, medicinski poskusi na lju-deh in sadiščna mučenja.

Po neuspelem puču, ko je no-vembra 1923 skušal strmoglaviti ba-varsko vladu, je bil Hitler kaznovan

s petimi leti zapora. Toda v zaporu je bil le 13 mesecev in 20 dni. Vrnil se je v München, kjer se je posvetil poskusu puča, je Hitler v Münchnu sklenil ustanoviti posebno skupino, namenjeno osebnosti zaščiti. Imenoval jo je Schutzstaffel, to je SS. Vendar to ni bil pravi začetek SS. Hitler je imel že od 1920. leta osebno stražo, ki je bila zametek poznejše mrčne SS; ta je vse do 1934. leta delovala v okviru Sturmabteilung (SA), tako imenovanih napadalnih oddelkov nacistične stranke. Januarja 1929. leta je Himmler prevzel poveljstvo SS. Štela je le 280 mož. Heinrich Himmler si je močno prizadeval, da bi bila SS elitni strankin odred. Vsestransko so preverjali vsakega novega člana, zato je število članstva le počasi naraščalo. Ko so nacisti prevzeli oblast, je bilo v SS 30.000 mož. To je bilo januarja 1933. leta. Samo mesec dni pozneje je Hermann Göring, predsednik reichstaga in šef pruske policije, iz vrst SA in SS ustanovil neke vrste pomožno policijo, ki je kmalu postala strah in trepet prebivalstva.

Gestapo, tajna državna policija, je bil uradno ustanovljen 26. aprila 1933. leta, to je štiri mesece po prihodu nacistov na oblast. Dejansko je bil gestapo ustanovljen že zdavnaj prej. Že od ustanovitve SS oddelkov sta bila v vsaki enoti najmanj dva moža odgovorna za obveščevalno dejavnost.

Dejanski ustanovitelj gestapa ni bil Göring, pa tudi ne Himmler. To je bil Rudolf Diels, mlad uradnik v političnem oddelku pruske policije, ki je bil poročen z Göringovo sestrično Ilse. Kot šef političnega oddelka pri pruski policiji je Göringa venomer obveščal s tajnimi podatki o levičarjih in o ljudeh, ki so zanimali nacistično stranko.

Že naslednje leto (aprila 1934) je moral Diels zasedel državno policijo prepustiti Himmlerju. Diels, ustanovitelj gestapa, se je po vojni pojavil na nürnberškem procesu, toda ne kot obtoženec, temveč kot prič.

Že v prvem letu nacistične vladavine so začela rasti po Nemčiji koncentracijska taborišča. Vzporedno z uradnimi taborišči, ki jih je ustanavljal Göring, so rasla tudi divja taborišča, ki so jih na svojo pobudo ustanavljali razni nacistični voditelji. V knjigi »Göring«, ki sta jo napisala Roger Manvell in Heinrich Fraenkel, je zapisano tudi tole:

»Zgodovine taborišč ne bo nikoli preprosto razvozlati. Göring je za-trjeval, da je prvotno zamisel posnel po Angležih, ki so med bursko vojno ustanavljali internacijska taborišča.«

Göring je ustanavljal koncentracijska taborišča na Pruskem. Himmler ni želel zaostajati. Kakih 20 km severozahodno od Münchna je marca 1933. leta ustanovil svoje »zgodovinsko koncentracijsko taborišče. Ukaz o ustanovitvi koncentracijskega taborišča Dachau je podpisal Himmler 21. marca 1933, ko je bil predsednik policije za mesto München.

Obenem z ustanovitvijo taborišča Dachau je Himmler ustanovil novo formacijo SS: »totenkopfverbände (enota mrtvaških glav). Le-ti so sprejeli dolgoročno službo taboriščnih stražarjev. Eden prvih stražar-jev v Dachau je bil tudi znani vojni zločinec Adolf Eichmann.

(Nadaljevanje)

»Spi?« je vprašal Fonzi.

»Ne! Jutri pove, kot je obljubila. Zdaj je hudo prizadeta.«

»Hudo je to, verjamem. Ampak prej ko je za tabo, boljše se počutiš. Enako, kot če odlašaj z bolnim zobom. Bolje, da ga čimprej izpulíš, je kimal fonzi.

Bojan je sedel. Zaspanosti ni čutil. Glava bistra, kot bi za zmerom pregal utrujenost, spanec.

»Ti si me torej poslal v mamin rojstni kraj, da bi mi tam izruvali bolni zob?« se je obzirno posmešnil Bojan.

Je pa prekleto izprijen ta Fonzi, je pomislil Bojan. Dobrota se meša s sebičnostjo, pretkanost s kratko pametjo.

»No, slejkoprej si moral zvedeti. Zakaj odlašati? Vendar razlog je bil drug. Tudi za mamó je bolje, da se to pogovorita. Zadnje čase si se začel obema odtujevati. Zdelo se mi je, da bi se kljub temu, da imamo kar lepo hišo avto, denar, rad odselil. Zaradi Vesne in njenih staršev. To so pretkanci, Bojan. Omrežili so te s sladkimi besedami, pitali z ljubeznivostjo, da bi te pridobili zase.«

Bojan je togotno planil iz naslanjača. Z rokami je mahnil proti Fonzi, v oči so se mu prikrdale solze.

»Bi rad vse ubil, prav vse,« je kričal Bojan. Prvič v življenju ga je zgrabilo, da bi udaril.

»Bojan, težko te je prizadelo, vem,« ga je prestrašen miril Fonzi. »Ampak bolje, da zveš prej, kot pozneje. V začetku še lahko ubereš drugo pot, pozneje zavoženo težko popraviš. Ti, Bojan, si bister, pošten fant. Preresen za svoja leta. Še zdaleč ta svet ni tako dober, kot se ti zdi. Vendar, treba je živeti v njem. Je prav, če veš, med kakšnimi ljudmi živiš. Potlej lažje ravnaj. Pravijo: 'Po drugih ljudeh se naučiš živeti.' to drži! Ljudje te naučijo živeti. Naj ti bo še tako hudo, spoznati moraš ljudi. Vesnin oče, podlasica, ti rečem. Pohlepen možak, ki grabi počasi. Manjka mu korajžje, da bi dosegel kaj več. Oči pa velike. Saj je bil partizan, ampak tudi lisjak.«

»Boš vse umazal? Bi rad vse izničil in dokazal, kako so ljudje slabši od tebe?« je divje vpil Bojan. Spet je preteče mahal proti očimu. »Je to tvoj namen? Le ti, za tabo vesoljni potop? Kot nacisti?«

VINKO TRINKHAUS

10

»PO PRIZNANJU«

Ob zadnji besedi je Fonzi možno trznil. Zbolelo je, kot bi zavrtel v živec.

»Lahko mi očitaš marsikaj. Ni bilo vse prav, kar sem napravil v življenju. Ampak glede tebe, Bojan, ni veliko očitkov,« je precej odločno, kljubovalno ugovarjal Fonzi. »Skoraj bi lahko rekel, samo dobro. Zakaj me ti ne spoštuješ, zakaj mi ne moreš reči ene same pri-jazne besede? 'Daj mi škatljico vžigalic,' vendar — z ljubeznijo, iz resnične hvaležnosti. Trudil sem se, skušal biti kolikor je mogoče dober...«

Zdaj pa še s tem. Poudarja le najboljše. Umazano pa izpušča. Ali pa morda packarij, ki jih je zagrešil, ne občuti kot slabo vest. Saj to ga je bolelo, Fonzi je zmes čudnih strasti in navad.

»Zapomni si, Fonzi,« je pomenljivo zategnil Bojan in požgal s prstom. »Dobrota ni, da nekaj daješ in potem čakaš na bogato povračilo. Zase ti obljubim: vse ti povrnem, da zadnjega dinarja. Nočem miloščine, da bi moral potlej vračati s hvaležnostjo. Še manj očitkov, ki namigujejo na dobroto. Doslej sem sprejemal, kar sem menil, da je dano iz čistih nagibov, da si moj oče, ki je malo čuden, a me ima rad.«

Fonzi je kazal, kako trpi. Ni bil debelo kožnat. Očitki so ga prizadeli.

»Zelo te imam rad, Bojan! Kot svojega sina. Nikogar svojih nimam. Tvoja mama z mano ni hotela otrok. Pa ve, kako sem si jih želel. Tudi to sem skušal razumeti, kot se marsikaj. Vendar ne morem le razumeti in gledati, kako sem pri vsem odrinjen. Odrvenel človek, ki drugim samo greni življenje.«

Bojan je vzel iz hladnega žepa ključke od avta in garaž in jih zagnal na mizo pred Fonzi.

»Nikoli več se jih ne pritaknem! Nikoli več! Prosim te, pojdi. Pusti me samega. In steklenico vzemi s sabo.«

Fonzi je nekaj časa osuplo strmel v ključke na mizi. Bojanova odločitev ga je zmedla. Ko je dvignil pogled, se je skušal nasmešljati. Smeh je počasi zamiral, na obrazu se je risala užaljenost.

»Tako mi vračaš dobroto?« je zbežan vprašal Fonzi. Gledal je proseče, z upanjem, da si Bojan premisli. Počasi je ključke odrival od sebe.

»Vse bom povrnil, nič se ne boj,« je togotno vzklilnil Bojan in divje strmel v Fonzi, ki ga ni bila volja, da bi odšel.

Na njegovem okrogločnem obrazu so se risale čudne spremembe. Očitno se je nadejal drugačnega odziva. Zamisel, ki jo je skoval, se je podirala. Ni mogel razumeti, da pravzaprav dobiva le udarce, ko je pričakoval povsem drugačen razplet. Zastrmel se je v steklenico, potem jo je togoten pograbil in naglo odšel iz dnevnice sobe.

Naposled sam, je z olajšanjem pomislil Bojan. Lahko bo vse premislil. Ne bo mogel vsega, se je precej ovedel. Premalo zanesljivi dokazov ima, da bi lahko vse preudaril in se odločil. Zanimalo ga je dvojje: mamina krivda, ki bi jo rad spoznal do največjih podrobnosti, kak je oče, zakaj ne živijo skupaj? Hkrati pa je premišljeval, če naj še ostane v tej hiši, ali naj se odseli?

O RAZVOJU TOPNIŠTVA V IX. KORPUSU NOV IN POS

48

TRNOVČANI PRIPOVEDUJEJO...

OLGA PERŠIČ, TRNOVO

Kljub dokaj skromni zalogi zdravil in skromnim medicinskim instrumentom nam je vedno priskočil na pomoč. Jeseni leta 1944 je zbolel moj brat Benedikt Vinkler, ki je živel v Vitovljah pri Šempasu. Brat je bil terenec in je skupaj z drugimi vaščani zbiral hrano za IX. korpus. To neprijetno vest sem zvedela od njegove hčere, ki je prišla prosit pomoči. Sama sem se napotila do brata in spoznala, da mu lahko pomaga le zdravnik. Hitro sem se napotila v Trnovo in prosila tov. Lavtizarja za pomoč. Brez oklevanja se je odpravil na pot. Hodila sva ponoči, nemške patrulje so hodile po dolini, rafali nemških mitraljezov iz oklepnikov so rezali tišino na pobočju Trpinovšča.

Srečno sva prišla k bratu. Po pregledu je zdravnik predpisal posebne varnostne ukrepe in dal nekaj zdravil. Ob vrnitvi mi je zaupal, da ima brat kolero in da je malo verjetno, da bo preživel. Toda brat je ozdravel. Ker sem brata obiskala vsak dan, me je doletela ista usoda. Kolera se je prišla tudi mene. Dobro se spominjam, da je ponoči ob 2. uri prišel zdravnik tudi k meni in mi pomagal. Rešil je mene in brata. Brat je bil kasneje interniran v Mauthausen, od koder se ni več vrnil.

Dolgo bi lahko govorila o našem takratnem skupnem življenju. Poglejte, tukaj je bila vaša skromna kuhinja. Takrat smo vsi skromno živeli. Bilo pa je res tovarištvo in pomagali smo drug drugemu. Iztok, prosim, napišite te besede, ki prihajajo iz srca. Tov. Lavtizarju — zdravniku, v mojem imenu in v imenu pokojnega brata iskrena hvala za njegovo veliko pomoč in požrtvovalnost v najtežjih časih. Resnično, v sili res spoznaš prijatelja.

JUSTINA RIJAVEC, TRNOVO

Veliko partizanskih enot se je občasno nahajalo v naši vasi. Zdi se mi, da ste bili vi najdalj časa. Z vami artilerici smo bili vsi ena sama družina. Kadar me kdo obišče, se mi orosijo oči. Kdo se ne bi spomnil vaših pevskih zborov, ki so nam v tako težkem življenju krajšali čas. Vsak dan ste izdajali bilten in nas o vsem obveščali, tako da smo vedeli vse o bojih naših partizanov in o bojih zaveznikov, kako se bližajo velikemu rajhu. Bilo je resnično tovariško življenje, v dobrem in slabem.

Če se prav spominjam, ste trikrat sodelovali v bojih za našo vas, ki jo je nekajkrat zasedel sovražnik. Nikoli pa ne bom pozabila dneva, ko se je vsa vas ognila v črno. Tako žalostnega dne, toliko prelitih solza pri nas še ni bilo. Mislim na dan, ko je darovalo svoja življenja za svobodo osem mladih borcev — artiler-cev. Tukaj v naši hiši je bila ambulanta. Tu so ležali, tu so vzdihovali v bolečinah in se borili s smrtjo. Dali smo vse rjuhe in vse, kar smo imeli, da ste pomagali, da ste vanje zavili vaše in naše tovariše. Tega dne nikoli... »Stisnilo jo je v grlo. Molče je zrla skozi zaroseno okno, strmela je v dalj, proti grobnici, kjer počiva 247 borcev za svobodo, borcev IX. korpusa. Solze so ji zalile oči in počasi drsele po njenih licih.

JEKLER MATEVŽ-IZTOK DOŽIVETJA ARTILERCEV

Vsak artilerec bi lahko marsikaj napisal o svojih najtežjih ali najlepših dneh v enoti v času vojne. Kako naj, na primer, nekdo drug opiše občutke bolničarke, ki jo je nemški vojak

smehljalje že držal za nahrbtnik, zadovoljen, da je ujel banditko. Verjetno je že na svojih prsih videl odlikovanje v obliki »železnega križa«. Takoj nato pa je sledilo veliko presenečenje in trenutek zmede. Bolničarka je samo stegnila roke in se tako osvobodila nahrbtnika. Ta je ostal v rokah nemškega vojaka, na veliko začudenje pa je bolničarka v nekaj skokih dosegla gozd in se v njem izgubila. Res je izgubila vso sanitetno in svojo opremo, toda ostala je nepoškodovana in živa.

Kdo od jeseniških artilercev se ne spominja Sv. Mohorja, saj je bila to resnično krvava bitka. Biti ranjen v takem boju ni lahko. Dobro se spominjam, kako so mi Jeseničani nudili vso pomoč in me spravili na varno. Predvsem Vlado Sušnik-Matijev. Nato te položijo na posteljo, na kateri je nekaj dni prej umrl v borbi ranjen oče. Kako bi človek pozabil nečloveški napor leta 1943, ko smo se prebijali po skoraj dva metra visokem snegu čez Jelovico. Pot nas je vodila proti Nemškemu Rovtu po hrano. Borci smo se menjavali vsakih 15 do 20 metrov in delali gaz. Na koncu Jelovice — nad Bohinjem smo imeli počitek. Z zasneženih hlovod smo za silo odstranili sneg in posedli. Utrujenost je že podajala roko onemoglosti. Mrz nas je pestil v jasni decembrski noči, toda nihče ga ni več čutil. Sedeli smo in mrmrali vsak v svoje dlani, kar je koga težilo. Nekaj borcev je že v hipu, ko so sedli, zaspalo. Nekateri so spali kar stoje. Matijev je sedel na hlood, poleg njega pa Jože Gazvoda, ki je ob luninem svitu opazil, da je Matijeva glava od utrujenosti obstala nad puškino cevjo. Matijev je polglasno nekaj govoril, z roko pa je iskal sprožilec na puški. Jože je spoznal, da se verjetno Matijevu nekaj sanja ali blede od utrujenosti. Samo delček sekunde je bil dovolj, da je Jože potegnil puško izpod Matijeve glave in takrat je počilo. Kako lahko bi Matijev ostal sredi visokih smrek na Jelovici!

Resnično lahko brez pritiravanja govorimo o nečloveških naporih borcev, saj so si mraz, lakota, utrujenost, slaba obleka, negotovost pred sovražnikovimi zasedami in podobno stalno podajali roke. Le misel na domovino, na svobodo je bila večja, zato smo ostali tudi Jeseničani do konca vojne zvesti artilerci.

Nadaljevanje

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Ob dnevu mejnih enot JLA je bila v petek, 15. avgusta, dopoldne v vojašnici narodnega heroja Antona Dežmana-Tončka v Radovljici vojaška svečanost, na kateri so zaslužnim vojakom in starešinam — granicarjem podelili priznanja in pohvale. Navzoči so bili tudi visoki starešine mejnih enot in poveljstev JLA, upokojene starešine ter prestavniki skupščine, DPO in nekaterih delovnih organizacij radovljiške in jeseniške občine. Po proslavi so se udeležili tudi priložnostnih svečanosti na karavlah.

Komite občinske konference ZK Radovljica je na zadnji seji v začetku avgusta sprejel sklep o aktivnosti komunistov v javnih razpravah v združenem delu in krajevnih skupnostih o osnutku dogovora o temeljnih družbenega plana občine Radovljica 1981—1985. Oceno razprav in pripombe na osnutek bodo obravnavali na prvem septembrskem zasedanju občinske konference ZK, ko bodo spregovorili tudi o uresničevanju stabilizacijskih programov v letošnjem letu.

V osnutku dogovora o temeljnih plana občine Radovljica za plansko obdobje 1981—1985, ki bo v javni razpravi do začetka septembra, načrtujejo realno rast družbenega proizvoda v petih letih 6 %, realno stopnjo zaposlenosti 1,16 %, rast produktivnosti 4 %, povečani obseg industrijske proizvodnje 7,4 %, povečan obseg družbene kmetijske proizvodnje 2 %. Nadalje načrtujejo porast izvoza 8 in uvoza za 4 %, delež investicij v družbenem proizvodu 20 %, nominalno rast osebnih dohodkov za 25 % počasneje od nominalne rasti dohodka, rast skupne porabe za 10 % počasneje od rasti družbenega proizvoda in 25 % nižjo rast splošne porabe.

Svet za planiranje in ekonomsko politiko pri občinskem svetu Zveze sindikatov Radovljica je na 2. seji 11. avgusta podrobno obravnaval poglavje o planskih nalogah osnovnih nosilcev industrijskega razvoja v občini, ki so zapisane v osnutku dogovora o temeljnih plana občine Radovljica v obdobju 1981 do 1985. Ocenili so možnosti Elana Begunje, kot enega glavnih nosilcev teh nalog, ki bodo izvedljive le, če ne bo v prihodnjem planskem obdobju prišlo do novih in težjih ekonomskih sprememb. Na 3. seji 18. avgusta so člani sveta pretresali osnutke planskih nalog za druge industrijske delovne organizacije in možnosti za zaposlovanje v osnutku postavljenih okvirih. Svet bo v prihodnjih sejah obdelal osnutke planov tudi za vsa druga gospodarska področja in o svojih stališčih do 5. septembra obvestil komite za družbeno planiranje in gospodarstvo pri občinski skupščini.

Na 6. seji sveta za pridobivanje in razporejanje dohodka in delitve po delu pri občinskem svetu ZSS Radovljica 20. avgusta so obravnavali predlog za poenotenje pravilnikov o razvidu del in nalog v občini Radovljica. Predlog novega pravilnika naj bi veljal kot izhodišče za pripravo razvidov del tudi tistih OZD, ki ga še nimajo. Na seji so se dogovorili o poteku in načinu razprave o osnutku družbenega dogovora o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo.

V soboto, 23. avgusta, je bilo v Ribnem VIII. srečanje borcev NOV — delavcev zaposlenih v Slovenskih železarnah. Zbranim udeležencem in gostom je govoril predsednik občinske organizacije ZZB NOV Radovljica Slavko Staroverski.

Občinski center klubov OZN, ki je bil ustanovljen lanskega oktobra pri OK ZSMS Radovljica, je uspel ustanoviti do junija že osem klubov z več kot 130 članov. V ustanavljanju je klub OZN v osnovni šoli Lesce, prizadevajo pa si, da bi bili klubi tudi v vseh šestih osnovnih šolah. Doslej jih imajo le v šoli v Radovljici, na Bledu in v Lipnici ter pri Solskem centru v Radovljici.

Izvršni odbor skupnosti otroškega varstva občine Radovljica je na seji 11. avgusta potrdil bilanco prihodkov in odhodkov skupnosti za I. polletje. Na dnevnem redu je bila razprava o osnutku samoupravnega sporazuma o temeljnih plana skupnosti otroškega varstva Radovljica za obdobje 1981—1985 ter standardov in normativov za vrednotenje enotnega programa skupnosti otroškega varstva. Podano je bilo tudi poročilo izvajalca investicije o poteku gradnje prostorov za otroški vrtec v Bohinjski Bistrici ter v zvezi s tem o 16 % povišanju cene te naložbe, ki je nastalo zaradi letošnjih podražitev.

V občini Radovljica so v skladu s razpisnimi pogoji in družbenim dogovorom o štipendiranju prijavi devet kandidatov za štipendiste Titovega sklada. Od teh so trije mladi delavci iz neposredne proizvodnje in šest študentov. Možnost za vpis imajo še trije štipendisti iz vrst delavcev.

Ker letos poteče mandat organom upravljanja v samoupravni interesni komunalni skupnosti v občini Radovljica, bo občinska konferenca SZDL Radovljica že jeseni začela izvajati predvideni postopek evidentiranja za volitve delegatov in organov upravljanja, ki bodo zaključene v oktobru 1980.

Gradnja občinskega družbeno kulturnega centra v Radovljici, ki je bila v prvotnih elementih za sklepanje samoupravnega sporazuma o temeljnih plana 1981—1985 kulturne skupnosti in krajevnih skupnosti Radovljica, zaradi stabilizacijskih usmeritev in najnovejših gospodarskih ukrepov zveznega izvršnega sveta postaja, kot vse kaže, močno dvomljiva. Težave pa so nastale tudi z načrtovano izgradnjo centra usmerjenega izobraževanja v Radovljici. O tem je tekla beseda tudi na zadnji seji komiteja OK ZK, ki je predlagal, da se preveri skladnost planskih dokumentov s trenutnim družbenim in gospodarskim položajem in pripravijo novi predlogi.

V gospodarstvu radovljiške občine posluje 24 enovitih OZD, 13 delovnih organizacij pa ima v svoji sestavi 57 TOZD, izven občine pa le 5 TOZD. V občini je tudi 15 TOZD in 40 poslovnih enot, ki imajo sedež OZD v drugih občinah.

Pred dnevi so delavci Cestnega podjetja Kranj položili na novo cesto od starega na novo pokopališče v Radovljici fino asfaltno prevleko in uredili cestišče in poti na novem pokopališču v dolžini nad 300 metrov. Do konca avgusta bodo morali na cesti urediti še odvodne žlebe. Asfaltiranje je financirala krajevna skupnost Radovljica.

V Bohinjski Bistrici bo letos dokončana izgradnja prostora za tamkajšnji vrtec, ki bo v stavbi stare osnovne šole. V njej bodo 4 oddelki, prostora pa je še za dva oddelka. S tem bi prostorsko lahko zadovoljili vse potrebe otroškega varstva v Bohinju. Namesto predvidenih 8 milijonov bo vrednost naložbe zaradi letošnjih podražitev skoraj 10 milijonov dinarjev.

Za predvideno gradnjo novega družbenega doma v Stari Fužini, ki so jo načrtovali že konec tekočega srednjeročnega obdobja in že razpisali referendum o samoprispevku, ki ga plačujejo krajanje te krajevnih skupnosti, je zavod za turizem Bled izdelal že tri in Alpdom Radovljica en idejni projekt, ki je bil vsakokrat prostorsko in proračunsko skrčen. V objektu naj bi pridobili 10 stanovanj, otroški vrtec, prostore za krajevno skupnost in družbenopolitične organizacije, za upokojence in dvorano za kulturne prireditve. S samoprispevkom bi do 1983. leta zbrali okoli 3 milijone din, druga sredstva v višini okoli 22 milijonov din naj bi prispevala stanovajska skupnost in otroško varstvo, ostala sredstva pa bi dobili s krediti ali deležem občine.

V turističnem kampu Radovljica je bilo junija in julija letos prijavljeno 1565 gostov, od teh le 35 domačih, ki so ustvarili že 4.335 nočitev. Lani je 830 gostov, od teh 53 domačih, prenočevalo 3240 krat. Čeprav je porast gostov in prenočitev izredno visok, bi bil lahko še večji, če ne bi bilo junija izrazito deževno vreme. Letošnji obisk v radovljiškem kampu je bil nad pričakovanjem, zato so morali v nekaterih dnevih goste celo odklanjati.

Od 1. julija do 4. avgusta so na letnem kopališču v Radovljici, ki ga upravlja skupaj s kampom kopališki odbor pri KS Radovljica, našli brez gostov iz kampa kar 9.708 kopalcev. To je rekorden obisk, ki pa je nakopal kopališki upravi številne težave. Nekatere dneve se je drenjalo tudi nad 1.300 kopalcev, zmogljivosti kopališča pa prenesejo le 500 kopalcev.

Klub zadovoljnih abstinentov Donat Radovljica, ki združuje že 51 članov pod večletnim pokroviteljstvom zdravilišča Rogaška Slatina, je že lani vzpostavil stike s Centrom za boj proti alkoholizmu Škofljica, s katerim pogostokrat izmenjuje obiske, na katerih razen delovnih strokovnih pogovorov o zatiranju alkoholizma obiskujejo tudi kulturno zgodovinske kraje in spomenike NOB. Pri klubu imajo tudi 20-člansko lokostrelsko sekcijo, v katero so vključeni šolski otroci.

Komisija za šport in rekreacijo pri občinskem svetu ZSS Radovljica je na zadnji seji sprejela razpis in program občinskega sindikalnega prvenstva v plavanju za 1980. leto. Tekmovanje bo v petek, 29. avgusta, ob 16. uri popoldne na letnem kopališču v Radovljici. Skupaj ga pod pokroviteljstvom občinskega sveta ZSS in zveze telesno kulturnih organizacij Radovljica organizira domači pavalni klub. Prijave bodo sprejemali na ZTKO Radovljica do 27. avgusta. Na seji so spregovorili tudi o pripravah programa občinskega sindikalnega prvenstva v avto-rallyju, ki bo septembra.

Planinsko društvo Srednja vas v Bohinju, v katerem je vključeno okoli 800 članov, vzorno skrbi za planinsko kočjo na Uskovnici, za Vodnikov dom na Velem polju, od letos pa tudi za postojanko v Ukancu. Lani so z lastnimi sredstvi in prostovoljnimi delom začeli graditi novo kočjo na Vojah, na kraju, kjer so nacisti zaradi izdaje ujele bohinjskega revolucionarja in prvoborca Tomaža Godca. Ko bo zgrajena, jo bodo poimenovali po njem, pokroviteljstvo nad kočjo pa je prevzel LIP-Bled, TOZD Tomaž Godce iz Bohinjske Bistrice.

RESNICA O JANEZU PAVLOVČIČU

V zapisih Jožeta Vidica Uporniki Gornjesavske doline sem v 18. nadaljevanju v Železaru zasledil zapis o Janezu Pavlovčiču. Željo, da bi bilo končno konec polemik in pisanja o njem, se čutim dolžnega, da pomagam pri objektivnem zapisu in javnosti pojasnim to, kar sam vem o J. Pavlovčiču in podprem zapis Pavla Seška v glasilu TV 15 z dne 21. januarja 1979: Kdo je Janez Pavlovčič? in v knjigi Jožeta Vidica Sedem krst za Ronkarjevo družino na strani 464.

Dobro vem in tudi vaščani vedo, da je imel Janez Pavlovčič velike zasluge za organizacijo upora decembra 1941 v našem kraju. Po neuspelem uporu je odšel z našega terena, poiskal zveze nekje na Javorniku in se pridružil Jeseniški četi. Bil je tudi udeleženec boja na Stolu. Dne 19. marca 1942 pa je izginil v trenutku, ko je jeseniška četa padla pri Sedmih grabnih nad Jesenicami v zasedo.

Od takrat dalje se začenja njegova nedokazljiva zgodba, ki jo je v sebi gradil 20 let in kočno že sam verjel vanjo. Od 19. marca 1942 naprej je najbrž težko z gotovostjo dokazati, kje je hodil Pavlovčič. Resnico o tem je poznal le on sam. Toda vemo, da je bil prost in da se je z dnem, ko je izginil pri Sedmih grabnih nehala njegova partizanska. Vse njegove verzije o enem in drugem so nedokazljive.

Ker sem bil obveščevalec VOS na tem terenu, sem poznal razmere zelo dobro. Po uporu 16. decembra je bila večina udeležencev vstaje aretiranih in mnogi od njih poslani v koncentracijska taborišča Dachau in Mauthausen, nekaj pa se jih je umaknilo v ilegalo. Večina teh upornikov je v taboriščih tudi izgubila svoja življenja, nekaj pa jih je bilo postreljenih kot talci v Dragi in drugod.

Pavlovčič kot glavni organizator upora pa je prost hodil okrog, medtem ko so uporniki občutili okupatorjev bes in izgubili svoja življenja. Vdove teh mož so se tedaj spraševale, kako to, da so morali njihovi možje umreti, glavni vodja pa je bil prost in svoboden.

Vemo, kaj se je zgodilo z ljudmi, ki so prišli v roke okupatorju, posebno pa z organizatorji. Pavlovčič je imel na razpolago le dve poti: ali mučenje in smrt kot, na primer, Tomaž Godce iz Bohinja ali pa sprejeti nečastno vlogo nemškega plačanca oziroma raztrganca. Janez Pavlovčič svojega nizkotnega dela ni opravljal doma, saj mu je bilo na domačem terenu prevroče. Tudi izdajal najbrž ni, saj so bili že skoraj vsi udeleženci upora zaprti, ustreljeni, ali pa so se umaknili v ilegalo. Za Nemce to področje ni bilo več zanimivo in Pavlovčič je svojo nečastno vlogo Druschkejevega agenta opravljal drugod.

O njegovih dejanjih je pripovedoval Pavle Sešek v Vidičevi knjigi Sedem krst za Ronkarjevo družino in v odmevu na članek v TV 15 z naslovom Kdo je Janez Pavlovčič?

Da je Pavlovčič sodeloval z okupatorjem, vem sam, saj sem ga dvakrat na lastne oči videl z gesta-

pom na Bledu, kjer sem živel in delal 20 let od 1935. do 1955. leta. Prvič sem ga videl v razgovoru z gestapovskim oficirjem pred vrati hotela Park na Bledu. Prav gotovo se takrat nista pogovarjala o vremenju. Drugi dan sem ga srečal v družbi dveh mlajših gestapovcev na vogalu hotela Troha Bled Grad. Šli so proti Gorjam. Takrat sva se tudi srečala s pogledi. To se je zgodilo konec aprila leta 1942. Tega srečanja ni pozabil niti on niti jaz, saj mu je bilo kasneje vedno neprijetno ob srečanjih z menoj.

Sprašujem se tudi, kje je bil J. Pavlovčič od 19. marca 1942 do konca vojne in kaj je počel. Vemo le to, da z narodnoosvobodilnim gibanjem ni imel nobene zveze.

Morda se bo kdo vprašal, zakaj sem doslej molčal o tem. Verjetno bi molčal še naprej, če me ne bi izrazilo pisanje v zvezi s Pavlovčičem. Tudi naša organizacija ZB NOV Dovje-Mojstrana ne more stati ob strani glede na zapis Janeza Skumavca, ki je pisal o Pavlovčiču. Smatramo, da pisanje Janeza Skumavca ni povsem objektivno in razkriva le del resnice.

Janez Skumavc-Srakarjev je bil eden najzanesljivejših aktivistov, ki je tudi ogromno pretrpel v internaciji. Vendar se borci vseeno sprašujemo, kaj je privedlo Skumavca do

Takole izvirno pa letos prodajajo narodne vezenine v pletni pred hotelom Park na Bledu. (Foto B. Blenkuš)

ttega, da zagovarja Pavlovčiča in da 20 let po odkritju plošče, ki je bila posvečena zboru upornikov za Oreharjem, trdi, da je bil zbor pod Malim Višem. Zakaj tega ni povedal ob

odkritju plošče ali pa prej naši organizaciji ZB NOV. Ni lepo in prijetno, da take stvari premlevamo toliko let po vojni, vendar smo dolžni svojim mrtvim in živim tvarišem in mlajšim rodovom prikazati objektivno, resnično zgodovino našega kraja.

Zdi se mi, da je pisanje Jožeta Vidica včasih vendarle prepovršno, čeprav se trudi v svojih zapisih prikazati resničen boj naših ljudi proti okupatorju. Pisec se prehitro zaneša le na en vir podatkov in se premalokrat obrne po podatke ali mnenje na organizacijo ZB NOV Dovje-Mojstrana, kjer bi dobil verjetno več podatkov, ali na vosove tega terena.

Upam, da bo ta članek pripomogel k objektivnejši presoji in da bo podprl zapis Pavla Seška v TV 15. Hkrati naj bo spodbuda Jožetu Vidicu pri iskanju resnic o NOB in opozorilo na pozornost pri zapisovanju podatkov. V našem kraju je še precej borcev, ki bi lahko povedali svoje mnenje, pa tudi na sejah ZB NOV se večkrat pogovarjamo o teh stvareh.

Zdravko Kotnik, Mojstrana

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

Na Jaršah na Bledu grade poleg štirih že zgrajenih in naseljenih še dva nova bloka, ki sta podobna hotelom alpskega sloga. (Foto B. Blenkuš)

GOSPODARSKI REZULTATI V OBČINI JESENICE IN NA GORENJSKEM V PRVEM POLLETJU

(Nadaljevanje s 1. strani)

spodarstvih, razen v tržiškem, stopnja porasta celotnega prihodka tudi zaostaja za četrtletno. V gospodarstvu Tržiča se je celotni prihodek v prvem četrtletju povečal za 27 %, tokrat pa znaša porast 29 %. Stopnja rasti se je najbolj znižala v jeseniškem gospodarstvu, od 29 % v prvem četrtletju na 23 % po šestih mesecih. Na tako gibanje je vplival slabši rezultat v Železarni. Zaradi tega se tudi delež celotnega prihodka jeseniškega gospodarstva v gospodarstvu Gorenjske znižuje, medtem ko se deleži drugih gospodarstev od lanskega, pa tudi od četrtletnih niso bistveno spremenili. Nekoliko sta se povečala deleža kranjskega in škofjeloškega gospodarstva.

Že ob prvem četrtletju letos smo ugotavljali, da se bile letošnje razmeroma visoke stopnje rasti celotnega prihodka predvsem rezultat izredno dinamičnega naraščanja cen, ki se že lani kljub avgustovski zamrznitvi ter letošnji dogovorni politiki cen o njihovi zmernejši rasti od lanske, tudi v drugem tromesečju niso nič umirile. Nasprotno, cene naraščajo naprej, pri čemer je tudi prodaja še naprej dobra, večji tudi obseg storitev, medtem ko fizični obseg proizvodnje narašča znatno počasneje, oziroma rast v primerjavi s četrtletno že nekoliko zaostaja.

Ponovno so opazne večje razlike v strukturnih deležih posameznih področij tako v gospodarstvu Gorenjske kot tudi v naši občini. Delež industrije in gostinstva še naprej upada, povečuje pa se delež trgovine, gradbeništva in obrti. V strukturi gospodarstva občine Jesenice je Železarna v letošnjem polletju zavzemala 56 % celotnega prihodka, dohodka pa 51 %, medtem ko se je ta delež v lanskem letu gibal preko 60 %. O vzrokih za znižanje deleža Železarne smo v našem glasilu že podrobno pisali in problematiko v zvezi s poslovanjem v polletju obširno obdelali, zato naj navedemo le, da je vsekakor eden od najpomembnejših vzrokov za nižje rezultate v Železarni od načrtovanih pomanjkanje polproizvodov (vložka). O tem zgovorno pravi podatek, da je v šestih mesecih letos Železarna nabavila le 66 % načrtovanih količin polizdelkov, kar je povzročilo izpad proizvodnje in motnje v preskrbi posameznih TOZD.

Podobna gibanja se kažejo tudi v industrijski proizvodnji v SR Sloveniji. V teh mesecih tudi v republiki proizvodnja ne narašča več, oziroma se je v maju rast ustavila, v juniju pa celo znižala. Narašča le še proizvodnja reprodukcijskega materiala, proizvodnja blaga za široko potrošnjo se celo zmanjšuje, proizvodnja sredstev za delo pa je zaostala. Celotna industrijska proizvodnja v SR Sloveniji se je v pri-

merjavi s šestimi meseci lani povečala za 3,7 %, medtem ko je znašal porast v prvem četrtletju 4,4 %. Naj navedemo gibanja v nekaj pomembnejših industrijskih panogah, ki na Gorenjskem prevladujejo. Proizvodnja električnih strojev in aparatov se je v šestih mesecih povečala za 3,4 %, predelava v kemični industriji za 5,0 %, v kovinski za 7,7 %, proizvodnja žaganega lesa in plošč za 1,7 %, končnih lesenih izdelkov za 6,2 %, proizvodnja preje in tkanin za 2,5 %, konfekcijskih in trikotažnih izdelkov za 7,2 %, proizvodnja v strojni industriji za 6,2 %, v črni metalurgiji za 1,5 % in obutveni industriji za 0,7 %, medtem ko znaša proizvodnja v gumarski industriji le 99,7 % lanske. V vseh industrijskih panogah, razen konfekcijski industriji, industriji električnih strojev in aparatov ter obutveni, se je stopnja rasti v primerjavi s četrtletno znižala. Na osnovi teh kazalcev in podatkov o proizvodnji nekaterih večjih organizacij ter podatkov v nekaterih občinah, ugotavljamo, da se porast industrijske proizvodnje na Gorenjskem giblje pod republiškim povprečjem.

ZUNANJETRGOVINSKA MENJAVA

Zunanjetrgovinska menjava se je gledano na prvo tromesečje letošnjega leta popravila, in sicer znaša sedaj pokritje izvoza s uvozom 41,7 %, medtem ko je bilo to pokritje v prvem tromesečju samo 33,3 %. Kljub temu pa je doseganje plana izvoza precej nižje od načrtovanega in je bilo doseženo le 36 % celotnega plana. Primerjava z enakim obdobjem lani kaže, da se je uvoz povečal za 20 %, izvoz pa za 22 %.

PORABLJENA SREDSTVA

Neugoden trend, ki smo ga ugotavljali že v drugi polovici lanskega leta, se torej nadaljuje in ekonomičnost poslovanja se slabša. Lani po šestih mesecih je gospodarstvo Gorenjske doseglo na 100 din porabljenih sredstev 135,6 din celotnega prihodka, letos pa 134,5 din ali za 0,8 % manj. Vseeno pa lahko ugotovimo, da se tokrat ekonomičnost poslovanja v primerjavi z ono, ki smo jo ugotovili z analizo periodičnih obračunov za prvo tromesečje letos, kljub hitri dražitvi materiala in surovin, ni poslabšala. Tedaj je bila celo malenkost slabša, saj je bilo doseženega na 100 din porabljenih sredstev 134,1 din celotnega prihodka.

Koliko celotnega prihodka so posamezna gospodarstva v občinah in gospodarstvu Gorenjske ustvarila na 100 din porabljenih sredstev v primerjalnih obdobjih in v prvem tromesečju letos, kaže naslednji pregled:

	I. polletje 1979	I. polletje 1980	indeks	I. trimesečje 1980
Kranj	136,0	134,4	98,8	135,2
Jesenice	126,8	124,0	97,8	122,3
Radovljica	150,4	149,9	99,7	149,5
Škofja Loka	138,4	139,7	100,9	140,1
Tržič	136,3	136,8	100,4	137,0
GOSPODARSTVO GORENJSKE	135,6	134,5	99,2	134,1

Kot vidimo, v vseh gospodarstvih porabljenih sredstev niso porasla bolj od celotnega prihodka. Bolj gospodarno kot lani poslujeta gospodarstva Škofje Loke in Tržiča, učinek pa se je od četrtletnega v obeh poslabšal.

Tudi po področjih gospodarstva Gorenjske se ekonomičnost poslovanja giblje različno. Večji učinek v

primerjavi z lanskim so dosegla: kmetijstvo za 0,5 %, gozdarstvo za 3,8 %, vodno gospodarstvo za 6,9 %, promet za 1,0 %, najbolj za 12,8 %, pa se je povečal v finančno-tehničnih in poslovnih storitvah, kar je verjetno bolj posledica hitre rasti cen opravljenih storitev kot pa boljše gospodarjenja. V drugih področjih se je ekonomičnost poslo-

vanja poslabšala, in sicer v industriji za 0,5 %, v gradbeništvu za 1,3 %, trgovini za 0,2 %, gostinstvu za 3,4 %, obrti za 5,2 % ter v stanovanjsko-komunalni dejavnosti kar za 6,3 %.

Ekonomičnost v industriji, kot najmočnejšem področju v gospodarstvu Gorenjske, se je od četrtletne malenkostno izboljšala, v trgovini je ostala nespremenjena, bistvenih odstopanj pa tudi na drugih področjih ni. Podatek je spodbuden, saj mislimo, da gre vendar za racionalnejšo porabo surovin in materiala. Še toliko bolj, ker ugotavljamo, da cene reprodukcijskega materiala in surovin še vedno rastejo. Po podatkih zveznega zavoda za statistiko so v državi cene reprodukcijskega

materiala v šestih mesecih v primerjavi z enakim obdobjem lani porasle za 27 %, cene uvoženega reprodukcijskega materiala pa so višje celo za 30 %. Prav tako so za 24 % porasle tudi cene storitev.

Stroški porabljenih surovin materiala ter električne energije, ki pomenijo 46,7 % porabljenih sredstev, so se po šestih mesecih poslovanja povečali za 28 %, torej manj kot porabljen sredstva, za 30 % so višje proizvodne storitve, kar 35 % pa se je povečala nabavna vrednost prodanega blaga, kot druga največja postavka med porabljenimi sredstvi. Pretežni del (90 %) tega zneska odpade na trgovino, tu pa je bila, kot smo ugotovili, prodaja dobra.

ČISTI DOHODEK IN AKUMULACIJA OBČINA JESENICE (I. - VI. 79 I. - VI. 80)

	Čisti dohodek			Akumulacija		
	1979	1980	Ind.	1979	1980	Ind.
Industrija	697.415	724.757	104	133.656	138.898	104
Gozdarstvo	5.897	7.118	121	1.206	2.227	185
Gradbeništvo	141.964	177.547	125	37.043	51.961	140
Promet in zveze	61.400	70.586	115	5.158	16.227	315
Trgovina	65.525	67.736	103	39.764	39.037	98
Gostinstvo in turizem	41.052	54.243	132	3.895	7.689	197
Obrt in osebne storitve	12.834	19.220	150	2.603	6.100	234
Stanovanjsko komunalna dejavnost	7.957	8.729	110	313	418	134
Finanč. tehnične in poslovne storitve	14.321	11.780	82	6.296	3.831	61
Skupaj gospodarstvo	1.048.365	1.141.716	109	229.934	266.388	116

Delitvena razmerja v razporeditvi dohodka in čistega dohodka so se letos precej izboljšala, in sicer ne le v primerjavi z razporeditvijo po šestih mesecih lani, temveč tudi v primerjavi z razporeditvijo po treh mesecih letos. Zlasti so ugodnejša razmerja dosežena na račun sredstev, ki jih je gospodarstvo razporedilo za osebne dohodke.

Tudi v tem obračunskem obdobju lahko ugotovimo, da gre zlasti za ugodnejšo razporeditev čistega dohodka. Gospodarstvo ga je ponovno razporedilo tako, da je povečalo delež za poslovni sklad, za razširitev

materialne osnove dela in rezerve ter zmanjšalo delež za osebne dohodke, s tem pa tudi delež za skupno in splošno porabo. Prav tako porast osebnih dohodkov in skupne porabe v TOZD močno zaostaja za rastjo dohodka in je tudi precej nižji od četrtletnega, medtem ko porast sredstev, razporejenih za akumulacijo, znatno presega četrtletno, še bolj pa rast dohodka. Torej se stabilizacijske naloge, začrtane z resolucijo in dogovorom o razporejanju dohodka ter oblikovanje porabe sredstev za osebne dohodke in skupno porabo delavcev v gospodarstvu, uresničujejo.

OSEBNI DOHODKI

	indeks porasta dohodka	možno povečanje OD glede na rast dohodka v %	indeks bruto izplačane mase osebnih dohodkov
Kranj	129	21,8	120
Jesenice	112	9,8	117
Radovljica	128	21,0	119
Škofja Loka	136	27,0	125
Tržič	130	22,5	117
GORENJSKA	127	20,3	120

Iz razpredelnice je razvidno, da se je gospodarstvo Gorenjske kot celote držalo usmeritve resolucije, po kateri naj bi rast osebnih dohodkov najmanj za 25 % zaostajala za rastjo dohodka. Na Jesenicah je dovoljena rast presežena predvsem zaradi Železarne, ki je končala obračunsko

obdobje z izgubo. Dohodke je Železarna povečala za 2 %, izplačane osebnih dohodke v bruto masi pa za 13 %.

Nominalno in realno gibanje poprečno izplačanih mesečnih čistih osebnih dohodkov na delavca po občinah Gorenjske:

	poprečno izplačani čisti OD na delavca januar - junij 1980	indeks januar - junij 1980	gibanje realnih OD (v %)
		letu 79	januar - junij 79
Kranj	8.234	114	121
Jesenice	7.979	113	120
Radovljica	7.449	111	120
Škofja Loka	7.899	114	122
Tržič	7.070	107	117
GORENJSKA	7.943	113	121

Če primerjamo rast osebnih dohodkov z rastjo življenjskih stroškov (ti so se povečali v prvih šestih mesecih letos za 25,5 %), vidimo, da gre za padec realnih osebnih dohodkov. V okviru Gorenjske gre za 3,6 % padec, v jeseniški občini pa za 4,4 % padec realnih osebnih dohodkov.

IZGUBA

Nekaj po prvem polletju izkazuje sledeče OZD: Železarna Jesenice 84.775.000 dinarjev (4 TOZD), HC Moste 2.293.000 din, Elektro Zirovnica 687 tisoč din, KOMPAS Hoteli Kranjska gora 503 tisoč din in AvtoCommerce Kranjska gora 314 tisoč dinarjev.

LIKVIDNOST GOSPODARSTVA

Poleg ugodne rasti akumulacije, ki se je v jeseniškem gospodarstvu povečala za 16 %, je prisotna tudi ugodna rast sredstev za reprodukcijo. Rast sicer odstopa od rasti akumulacije odvisno od obračuna minimalne amortizacije. Tekoča revalorizacija osnovnih sredstev namreč ne sledi stvarnemu porastu cen. Nezadostna revalorizacija pa povzroča, da se del amortizacije, oziroma del porabljenih vrednosti osnovnih sredstev direktno preliva v dohodek, kar se letos ob omejevanju vseh vrst porabe odraža tudi v akumulaciji. Tako premiki pa so privedli tudi do izboljšanja reprodukcijske sposobnosti gospodarstva.

Stanje likvidnosti gorenjskega gospodarstva se letos ponovno slabša.

Če primerjamo porast celotnega prihodka s terjatvami, ugotovimo, da terjatve hitreje naraščajo kot celotni prihodek. Nadalje ugotavljamo, da so se neplačani prihodki v enem letu povečali kar za 70 %, med njimi najbolj neplačani skupni prihodki (indeks 204), iz česar je sklepati, da se skupni prihodki ne razporejajo pravočasno. Nekoliko ugodnejše stanje je, če nekatere kategorije, kot so terjatve, menice in obveznosti od dobaviteljev primerjamo s stanjem 31. 3. 1980. Iz teh podatkov ugotavljamo, da je rast počasnejša kot v letu 1979. Zaradi pomanjkanja denarja na žiro računih se uporaba menic tudi letos povečuje, vendar ne s tako dinamiko kot v letu 1979. Tu naj omenimo, da se razlika med prejetimi in izdatimi menicami znižuje. Menice, ki jih je izdalo gorenjsko gospodarstvo, namreč hitreje naraščajo kot prejete menice. Z menicami so sicer terjatve zavarovane, vendar se s tem lahko plačilna doba podaljša do 90 dni. Iz tega sledi, da se medsebojno kreditiranje zopet pojavlja, kar v prvih letih posprejtu zakona o zavarovanju plačil ni bilo zaslediti. Tedaj nekritični terjatve skoraj ni bilo, konec junija letos pa te znašajo kar 1.242 milijonov din, to pa pomeni že 3,1 % celotnega prihodka, lani v enakem obdobju pa 2,4 %.

Za uresničitev politike in ciljev, opredeljenih v resoluciji SR Slovenije za leto 1980, se smejo sredstva za splošno in skupno porabo izločati v skladu z ustvarjenim dohodkom gospodarstva, zbrana masa pa v primerjavi s preteklim letom v globalu ne sme preseči 16 % rasti. V skrbni za uresničitev začrtane ekonomske politike so občine v SR Sloveniji sprejele tudi družbeni dogovor o ukrepih za omejevanje splošne porabe. Spremljanje in izvajanje tega dogovora naj bi zagotovila služba družbenega knjigovodstva po metodologiji, ki je sestavni del tega dogovora. Služba bo primerjala skupne prihodke s prihodki, doseženimi v letu 1979, ob vsakem tromesečju pa tudi z ustvarjenim dohodkom gospodarstva ter o tem obveščala izvršne svete občin. Če bo ob primerjanju ugotovila, da so izvirni prihodki z izračunom v posameznem obdobju za več kot 16 % večji kot lani, bo ugotovljeni presežek prednesla na posebno partijo žiro računa. Prvi izračun je bil opravljen za dobo januar-junij, sledili pa mu bodo mesečni izračuni, in sicer po izteku vsakega meseca (kumulativno) do konca leta.

Po polletnih podatkih ugotavljamo, da se je tako splošna kot tudi skupna poraba v gorenjskih občinah gibala v skladu s predvidenimi resolucije in v skladu s sklenjenimi družbenim dogovorom.

R. Košir

Železarski globus

FILIPINI

Avstrijska železarska družba je dobila naročila za gradnjo tovarne za izdelavo železne zlitine ferokrom na filipinskem otoku Mindanao. Njena letna proizvodna zmogljivost bo 50.000 ton te zlitine in bo pričela obratovati leta 1982. Investicijska vrednost celotnega projekta se giblje okoli ene milijarde šilingov.

SPOMINSKI PARK NA KATEREGA SMO LAHKO PONOSNI

Vsakdo, ki se poda v spominski park na Jesenicah, in teh ni malo, tja, kjer je bilo nekoč staro pokopališče, mora priznati, da je park res lepo urejen in da je vedno tudi skrbno negovan. Res je lahko za zgled mnogim drugim krajem in prebivalci Jesenic se z njim res lahko po-

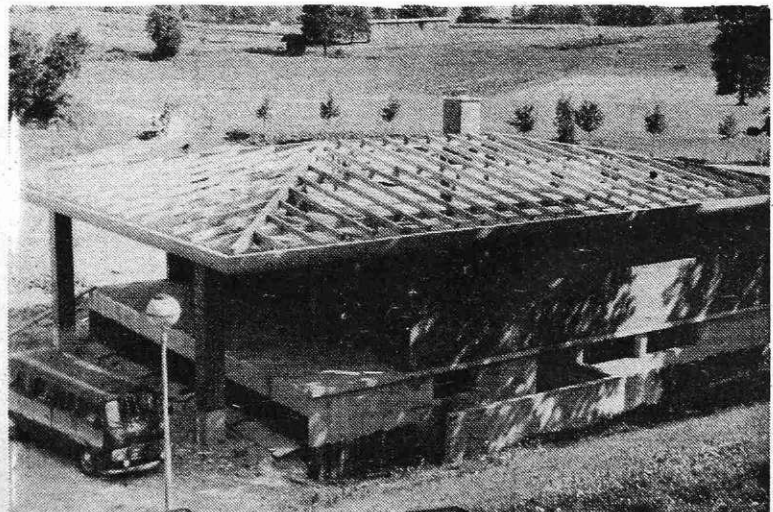
našajo. Nekaj po vseeno marsikaterega obiskovalca tega spominskega parka moti. To je stara zapuščen kapelica v središču parka. Že na zunaj ne kaže lepe podobe, še bolj pa razočara, ko človek pogleda v notranjost, kjer je sedaj čisto navadno skladišče orodja in drugega blaga, kar bi vsekakor spadalo kam drugam. To res zelo kvari estetski izgled tako lepo urejenega spominskega parka.

Že pred leti se je govorilo, da naj bi se kapelica preuredila v nekaj spominski objekt, kot spomenik padlim Jesenčanom v prvi svetovni vojni, padlim prostovoljcem za našo severno mejo v letih 1918/1919 in seveda še posebno padlim borcem NOV. Na prečljup zapuščen kapelice so sicer stare spominske plošče, na katerih so imena padlih Jesenčanov v prvi svetovni vojni, imena padlih prostovoljcev za severno mejo in tudi nekatera imena umrlih ruskih vojnih ujetnikov v prvi svetovni vojni, vse pa je med seboj pomešano, pa tudi plošče bi bile potrebne obnove.

Že pred leti je Franc Konobelj-Slovenko na občnem zboru občinske

organizacije Zveze prostovoljcev borcev za severno mejo 1918/1919 na Jesenicah predlagal, naj bi se zapuščen kapelica primerno obnovila in preuredila, oziroma obnovila kot spominski objekt, spominske plošče pa obnovile tako, da bi bila razvidna imena padlih Jesenčanov v prvi svetovni vojni in padlih prostovoljcev za severno mejo, posebej pa plošča umrlih ruskih vojnih ujetnikov. Vsa ta imena so sedaj med seboj pomešana. Še posebno razvidna bi morala biti spominska plošča padlih Jesenčanov v času narodnoosvobodilne vojne, ustrelenih talcev in umrlih v nacističnih koncentracijskih taboriščih. Šele, ko bi bila omenjena zgradba res urejena tako, kot je predvideval tovariš Slovenko, bi dobila svoj pravi pomen, a tudi spominski park bi s tem mnogo pridobil.

Seveda bi bilo vse to združeno z nemajhnimi stroški, prej ali slej pa bo treba o tem razmisliti, ker kapelica, kakršna je sedaj, res ne daje lepega izgleda temu nadvse lepemu spominskemu parku na Jesenicah.

Končno so se sporazumeli in začeli graditi poslopje pogrebnega zavoda na Blejski Dobravi. Dogradili so do strehe in postavili opaže, toda tu se je zataknilo, zmanjkalo je denarja? Veter, sonce, dež pa morda še sneg bodo vsak po svoje puščali svoje posledice, toda v našo škodo.

ŠE ZA VEČJO VARNOST NAŠIH OTROK NA CESTI

Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu pri skupščini občine Jesenice je tudi v šolskem letu 1979/80 posvetil veliko pozornost vzgoji najmlajših in njihovi varnosti v prometu. Prizadeval si je, da bi resnično postala prometna vzgoja in skrb za najmlajše družbena skrb, da bi čim bolj podprli prometno vzgojo, saj nesreče iz leta v leto naraščajo in ceste zahtevajo vse večji krvni davek. Svet za preventivo in vzgojo ugotavlja, da je in bo tudi v bodoče najuspešnejši boj proti temu družbenemu zlu preventivna in vzgojna najmlajših. To pa ne samo zato, da naši najmlajši ne bi bili žrtve prometa danes in jutri, ampak so to daljnosežni načrti, saj naj bi postali čez nekaj let vozniki z več prometne kulture in vozniške etike kot je imajo vozniki danes.

Čez nekaj dni se bo pričelo novo šolsko leto. Več tisoč otrok se bo znašlo na poti v šolo in domov. Tisoče tistih, ki smo jim ob koncu junija zaželeli veselja, sreče in varnosti v počitnicah, tisoče pa bo malčkov, ki bodo prvič prestopili prag šole in jih bodo pestile bolj druge skrbi in novo okolje, kakor nevarnosti na cesti. Še več nas mora biti zato tistih, ki se bomo čutili odgovorne za njihovo varnost in jim pomagali. Nič ne sme prezreti malčka, ki stoji ob prehodu in še ne zna dovolj prepoznati situacije in si izbrati pravi trenutek za prečkanje ceste. Predvsem to velja za voznike motornih vozil, da bodo obzirni, da se prilagodijo razmeram na cesti, predvsem pa, da bodo pozorni ob konicah, ko gredo otroci v šolo ali domov. Če bodo upoštevali omejitve, bodo s tem lahko preprečili tudi nesreče, ki je drugače ne bi mogli. Taki vozniki bodo prisilili tudi tujce, da bodo vozili počasneje.

V imenu sveta in komisije za vzgojo in varnost v cestnem prometu prosim vse občane, da se vključijo v to akcijo, ki mora postati dolžnost vseh občanov in ne le članov sveta, komisije ali delavcev milice. Le tako bomo še naprej, že šesto leto občina, ko nam na cesti ni umrl noben otrok.

V Sloveniji umre zadnja leta na cesti od 60 do 80 otrok letno, torej več kot je občin. Verjetno ne moremo prištevati le zgolj srečnemu naključju, da pri nas nismo imeli žrtv. Skrb, delo in finančna sredstva so se nam verjetno bogato obrestovali. Prav ta uspeh nas mora še bolj spodbuditi, da bomo na tem področju še več storili.

Da je prometna vzgoja postala del družbene samozaščite, so pripomogli tudi predlogi, navodila, priporočila in naloge republiških organov in zavoda za šolstvo. Vse šole so morale izdelati prometno varnostne načrte šole. Ti načrti morajo med drugim predvideti predvsem vzgojo o prometu učencev vseh razredov, predavanje staršem in enem ali dveh roditeljskih sestankih, opravljanje kolesarskih izpitov, določitev poti v šolo, kjer je najbolj varno, določitev prehodov čez glavne ceste, pionirsko prometno službo in drugo.

Vse to so šole različno sprejele. Ene šole kot pomoč, druge kot novo dodatno breme. Ene so temu posvetile večjo, druge manjšo skrb. Ene so to prenesle na mentorje za pro-

metno vzgojo, le redke pa so o tem razpravljale na učiteljskih zborih, ki naj bi bili v celoti odgovorni za prometno vzgojo svojih učencev.

Šole morajo prevzeti še večjo skrb in odgovornost za varnost učencev. To je bilo sicer že čutiti v preteklem letu in zato smo lahko optimisti. Noben pedagog ne bi ostal neprizadet, če bi ostal prostor v razredu prazen zato, ker se je učenčeva pot za vedno končala na cesti. Prav tako si ne moremo predstavljati bolečine staršev, ki bi prejeli samo še torbo in vest, da se otrok ne bo več vrnil.

V nadaljevanju navajam nekaj podatkov o delu na posameznih šolah. Omenil bom šole oziroma vzgojno varstvene ustanove, ki so me povabile, da sem predaval otrokom in staršem. Ob tej priliki sem predvajal tudi diafilme in najnovejše filme, ki nam jih je priskrbel svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu občine Jesenice.

V začetku leta 1979/80 smo člani sveta z delavci milice obiskali vse šole v občini in posvetili pozornost predvsem kolesarjem. 22. maja sem z delavcem milice ponovno obiskal Žirovnico in Mojstrano. Rezultat obiska je bil porazen. V šolo v Zabrznici so se učenci peljali v skupinah drug poleg drugega. Na kolesih so nekateri vozili še po enega učenca. Večina koles ni bila brezhibna. Med poukom sva pregledala 121 koles, od katerih je bilo le 19 koles brezhibnih. Z več kot 100 kolesi ne bi smeli na cesto. Dokaj boljše je bilo v Mojstrani, kjer je zaradi slabega vremena prišlo v šolo s kolesi le 17 učencev in od tega 12 z brezhibnimi. Opozorila sva vodstvo šole, da o tem obvesti starše in jih opozori na pomanjkljivosti koles in predznanost posameznih kolesarjev na cesti, ki ne ogrožajo le svoje varnosti, ampak ogrožajo tudi varnost drugih in ovirajo promet po že tako ozki cesti. Za take učence bodo morali odgovarjati starši, če se bo to še nadaljevalo.

V posameznih šolah sem predaval in predvajal diafilme in filme: - v vrtcu na Koroški Beli 70 otrokom

- v vrtcu na Blejski Dobravi 57 otrokom
- v OŠ Koroška Bela 181 staršem
- v vrtcu na Koroški Beli 9 staršem
- v vrtcu na Blejski Dobravi 27 staršem
- v OŠ Tone Čufar Jesenice 308 otrokom
- v OŠ P. Voranc Jesenice 339 staršem

SKUPAJ: 990
Kolesarske izpite je opravljalo čez 1000 učencev, uspešno pa jih je opravilo 416, in sicer:

- osn. šola Jes.-bohinjski odred Kranjska gora 55 učencev
- osn. šola 16. december Mojstrana 24 učencev
- osn. šola Tone Čufar Jesenice 130 učencev
- osn. šola Prežihov Voranc Jesenice 54 učencev
- osn. šola Karavanski kurirji NOB Koroška Bela 7 učencev
- osn. šola Gorenjski odred Žirovnica 146 učencev

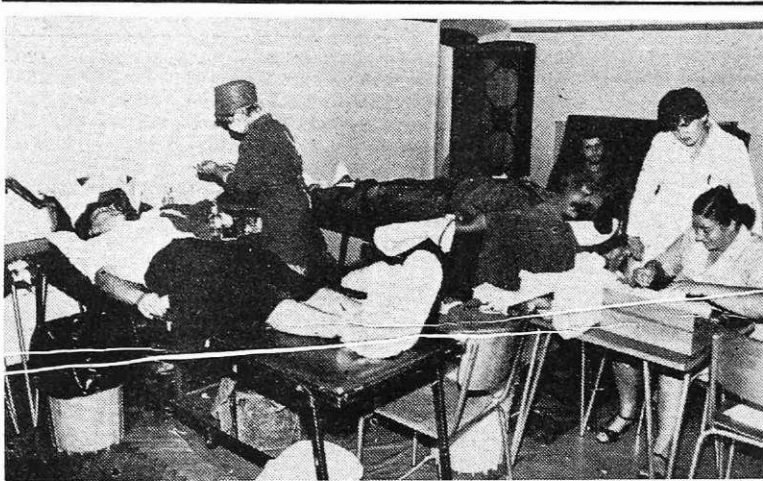
SKUPAJ: 416 učencev
Z vsake šole se je včlanilo tudi več učencev v AMD Jesenice, več kakor 100 učencev samo z osnovne šole Tone Čufar Jesenice. AMD Žirovnica pa pomaga in zbira člane na OŠ Gorenjski odred.

Na vseh šolah so dokaj uspešno izvedli tekmovanje »kaj več o prometu« in tekmovanje pionirjev prometnikov. Vse šole so se udeležile tudi občinskega tekmovanja, kjer so udeleženci pokazali precej znanja. Osnovna šola Gorenjski odred je sodelovala tudi na republiškem tekmovanju.

Precej so prispevali k varnosti učencev tudi pionirji prometniki, ki so tudi v slabem vremenu in mrazu na nekaterih šolah vztrajali, dokler njihovi vrstniki niso bili vsi v šoli ali varno čez glavno cesto na poti domov.

Vsem, prav vsem, ki ste kakorkoli pomagali, da nismo imeli žrtve med najmlajšimi v občini, predvsem tudi voznikom motornih vozil za strpnost in pomoč, hvala. Prosim vas, sodelujmo tako še v bodoče. Ohranili bomo življenja tistih, ki si niso omislili te tehnike, v katero pa se morajo vključevati in ki ne prinaša le radosti, ampak včasih tudi najhujše zlo.

Predsednik komisije
Jaka Klinar

Iz letošnje krvodajalske akcije (Foto S. Kokalj)

IX. SREČANJE VEZISTOV NOV SLOVENIJE BO NA POLŽEVEM 20. SEPTEMBRA

V ponedeljek, 25. avgusta, je bila na sedežu za PTT promet v Ljubljani druga seja odbora za pripravo devetega zbora vezistov NOV Slovenije. Dogovorili so se, da bo zbor 20. septembra (in ne 28. septembra, kot je bilo prvotno mišljeno) ob 11. uri na Polževem.

Udeleženci bodo prišli tja z lastnimi vozili, avtobusi in vlaki, tako pač, kot se bodo za prevoz sami odločili ali dogovorili po področnih pododborih. Od železniške postaje v Višnji gori bo ta dan vozil na Polžev poseben avtobus. Vsem vezistom, ki jih imajo v evidenci, oziroma imajo njihove naslove, so že poslali osebna vabila s prijavnico, ki jo mora vsak, ki se namerava udeležiti zbora, poslati najkasneje do 5. septembra na naslov: Odbor vezistov NOV in POS, Cigaletov 15, Ljubljana, da bodo lahko poskrbeli za ustrezno število kosil in spominskih daril (skodelica in žlica in partizanski golaš s kruhom). S to prijavnico je vsak dobil tudi ustrezno vabilo s potrebnimi informacijami. S pozivom prosijo vse veziste, da o tem obvestijo tudi tiste, ki vabila niso prejeli, da so vabljeni in naj sporoče svoje osebne podatke z natančnim naslovom, kje je deloval kot vezist in kdo bo še z njim prišel na Polžev. Kdor bi na Polževem želel prenočiti, mora sporočiti odboru, da bo poskrbel za ustrezno število rezervacij.

Na seji so se dogovorili o vsem, da bi zbor potekal kar najbolj prijetno. Kulturni program bodo predvidoma izvajali delavci PTT podjetja, in

sicer njihovi pevci, pihalni orkester in drugi. Program ne bo strnjen, ampak v presledkih, tako da bo čim bolj vabljiv in prijeten. Pripravili bodo tudi različna športno-rekreativna tekmovanja, kot je vlečenje vrvi, streljanje z zračno puško in podobno. Na prireditveno mesto bo prišla tudi pohodna enota, ki se bo med potjo večkrat oglasila po brezžični zvezi in tako že vnaprej pozdravila udeležence srečanja. Udeležence bodo pozdravili tudi radioamaterji širih Slovenije, ki bodo po svojih radiopostajah pošiljali pozdravne brzojavke.

Na prireditvenem prostoru bodo udeležencem predstavniki Iskre in JLA prikazali nekaj najodobnejših sredstev za zveze, sporazumevanje in obveščanje. Zbor bo tako prijetna kulturno-družabna in poučna prireditev, na kateri se bodo devetletni po osvoboditvi srečali borci - vezisti NOV Slovenije.

Predvidevajo, da se bo zbor udeležilo približno 400 nekdanjih vezistov NOV, borcev NOV PTT delavcev in povabljenih gostov. Srečanje pripravlja odbor v povezavi z občinskim odborom ZZB NOV Grosuplje ter drugimi, ki bodo pri tem sodelovali.

B.

OBVESTILO BIVŠIM VOJNIM UJETNIKOM

Komisija za bивše vojne ujetnike pri republiškem odboru ZZB NOV Slovenije pripravlja gradivo o življenju in delu v nemških in italijanskih taboriških vojnih ujetnikov, predvsem o njihovem političnem delovanju in organiziranem boju za cilje narodnoosvobodilnega gibanja. Zbrano dokumentarno gradivo bo obdelano in posredovano zvezni komisiji, ki pripravlja Zbornik dokumentov o življenju, delu in organiziranem političnem boju v taboriških vojnih ujetnikov. To gradivo bo tudi podlaga za razstavo v muzeju NOB v Brestanici, kjer bo razstavni prostor tudi bivšim vojnim ujetnikom omogočil, da lahko prikažejo organiziran protifašistični odpor ter svojo politično aktivnost v boju za cilje NOB v domovini.

Komisija prosi vse bивše vojne ujetnike, ki so prebili določen čas v nemških in italijanskih ujetniških taboriških, da ji sporočijo, ali imajo kakršenkoli material o življenju in delu v ujetništvu, predvsem pa o odporniškem delu in političnem boju v ujetniških taboriških (fotografije, pisma, obtožnice vojaških sodišč, radioaparate, raznoževalne stroje, orožje in podobno). Naprošajo se tudi, da napišejo spomine o posameznih zanimivih dogodkih iz ujetniškega življenja, predvsem seveda o dogodkih, ki se nanašajo na aktivno in organizirano delo za NOB.

Svoja sporočila naslovite na: Komisija za bивše vojne ujetnike pri republiškem odboru ZZB NOV Slovenije, Ljubljana, Vrtača 11. R-n.

VELIKO NALOG ZA TURISTIČNO DRUŠTVO JESENICE

Po kratkem poletnem predahu bo danes, 28. avgusta, razširjena seja upravnega odbora Turističnega društva Jesenice. Na njej bodo poslušali poročilo Cirila Čopa o delu in ugotovitvah komisije za izvajanje akcije »Lepe rože in urejena okolica«. Sprejeli bodo prve predloge za pohvale in priznanja najprizadevnejšim občanom in organizacijam na tem področju. Dogovorili so bodo o pripravah na tekmovanje turističnih podmladkov po šolah, pripravi poročil o njihovem delu, pripravah na kviz ter o pisanju šolskih nalog o turistični tematiki. O vsem tem bo poročala predsednica komisije Ema Vesek.

O sklepih komisije za turistični promet, informativno službo in ljudski odpor ter družbeno samozaščito bo poročala Marija Kostanjšek. Pripravili bodo tudi predlog za cene v prihodnjem letu. Te morajo namreč sporočiti republiški turistični zvezi za sestavo cenika kompletne gostinsko-turistične ponudbe Slovenije, ki ga pripravi Gospodarska zbornica Slovenije. Pogovorili se bodo tudi o kadrovskih in vsebinskih pripravah na tretjo skupščino gorenjske turistične zveze ter o udeležbi na srečanju turističnih delavcev Gorenjske.

B.

VABILO NA SPREJEM AVSTRIJSKIH GODBENIKOV

Pihalni orkester Jeseniški železarji gosti v soboto in nedeljo, 30. in 31. avgusta, godbo iz južne Avstrije: Trachtenkapelle Schwarzahtal iz Wimpasinga, ki je pred leti že uspešno gostovala na Jesenicah. Priredili bodo slovesen sprejem gostov v soboto, 30. av-

gusta, ob 15.30 pred avlo osnovne šole Tone Čufar na Plavžu.

Sodelovali bodo: pihalni orkester Jeseniški železarji in folklorna skupina DPD Svoboda Tone Čufar z Jesenic.

Ob 17. uri bodo gostje izvajali promenade koncert v zdraviliškem parku na Bledu.

Vabimo vse občane, da se sprejema in koncerta na Bledu udeležijo.

VABIJO GODBENIKI!

STE ŽE KDAJ PRIPRAVILI IN KUHALI OGLJE?

Z avtomobilom sem poskakoval po hribovskih vaseh v Selški in Poljanski dolini. Mnogokrat sem kot partizan prekrizal te vasi, toda čas je naredil svoje. Spremenili so se ljudje, spremenile so se vasi, ki so skoraj vse »okrašene« z vikendi, spremenil sem se jaz. Le z redkimi domačini smo se še poznali, nekateri kmečki gospodarji, ki so zdaj stari od 40 do 50 let, pa se me spominjajo samo po imenu in pripovedovanju staršev in vaščanov.

Ko sem v Četeni Ravni, gorski vasi v Poljanski dolini, ki je že na meji s Selško dolino, obiskal kmeta, ki je partizanko Tanjo Sajovic iz Kranja, ki je padla v zadnji nemški ofenzivi marca 1945. leta uro daleč od njegove hiše, trikrat pokopal in odkopal, mi je njegova žena rekla, da je na košnji na travniku. Peš sem jo mahnil v hrib, mu pomahal, naj pride bliže, ker je bil precej visoko v pobočju. Medtem sem se zvedavo

oziral na oglarsko kopo, ki jo je za oglarski praznik, ki ga organizira turistično društvo Stari vrh, pripravil upokojenec jeseniške železarne Janez Dolinar iz Mlake v Selški dolini.

»Danes se ne spleča dajati v kopo lepih drva. Tu je zloženo 37 kvd. metrov polen bukve, javorja, hrasta, kostanja in jesena. Drva zasujemo s smrekovimi vejami ali praproto in listjem, nato pa pokrijemo s pregorelo črno zemljo, ki je ostala od kuhanja prejšnjih kop. Deset do štirinajst dni bom dežural pri goreti kopi, kajti če se kje pokaže ogenj, ga je treba zasuti in udušiti z zemljo, sicer bi vsa kopa pogorela in oglja ne bi bilo.« mi je razlagal Janez Dolinar, ki še vedno rad prebira železarja in spremlja uspehe in težave jeseniške železarne. »Iz te količine drv bomo dobili od 4 do 5 ton oglja.« mi je rekel od slovesu.

Jože Vidic

Upokojenec Železarne iz Mlake v Selški dolini Janez Dolinar je za turistično prireditev »Dan oglarjev« na Greblici pod Starim vrhom, na meji med Selško in Poljansko dolino, pripravil in 14 dni kuril kopo. (Tekst in foto Jože Vidic)

OBSEŽNA KOMUNALNA DELA V JESENIŠKI OBČINI

Čeprav smo sredi poletja in vročih avgustovskih dni, v jeseniški občini potekajo različna komunalna dela, in sicer v okviru sprejetega programa del komunalne skupnosti občine Jesenice za letošnje leto. Velika pridobitev so novi kilometri asfalta in posodobitev cest. V teh dneh zaključujejo z asfaltiranjem Razgledne poti nad Jesenicami, asfaltirali so tudi že Tavčarjevo cesto na Plavžu, Industrijsko cesto pa bodo predvidoma v tem tednu. Zaenkrat iz programa komunalnih del niso še asfaltirane predvidene ceste v krajevni skupnosti Blejska Dobrava.

Prejšnji teden so na Belem polju začeli z geodetsko izmero zazidalnega načrta za gradnjo individualnih in družbenih stanovanj. Nadalje opravljajo meritve za izgradnjo glavnega kanalizacijskega zbiralnika v krajevni skupnosti Žirovnica. Med ostalimi deli naj še omenimo, da potekajo pripravljajalna dela za pokopališče v Kranjski gori, začeli so z gradnjo mostu Piškovci in Zvagnovega mostu na Plavžu.

J. R.

NOVOSTI NA POLICAH JESENIŠKE KNJIŽNICE

Henri TROYAT: **Pajek**. Prešernova družba 1980.

Francoski izvirnik je izšel že 1938. leta. Lahko po tem sklepamo, da imamo prevedene že vse pomembne romane svetovne književnosti v zadnjih desetih, dvajsetih letih, in da je torej treba posttrgati predale, če naj še kaj zanimivega najdemo? Ali pa je naneslo, da so tisti, ki pripravljajo programe naših založb, po naključju pozabili na pomembno delo in bi zdaj radi poravnali dolg iz preteklosti? Ali gre za delo, ki je doma v Franciji štiri-deset let po izidu doživelo nenaden uspeh?

Prejke je med drugim krivo tudi to, da Troyat je poznano kot avtorja dveh zelo kvalitetnih in obsežnih literarnokritičnih študij: o Puškinu in o Tolstoju. Nedvomno gre torej za avtorja, ki mu ne manjka ne znanja o literarni zgodovini ne estetskega čuta. Če gledamo na pričujoči roman s te plati, si človek ne more kaj, da se ne bi vprašal: kakšno literaturo piše nekdo, ki je zmožen soditi o velikanih književnosti, kot sta Puškin in Tolstoj? Mu ne bo prav njegovo znanje ohranilo lastni ustvarjalni zagon? Reči pa je treba, da so študije o velikih Rusih nastajale kasneje. **Pajek** je Troyatovo mladostno delo, saj je imel avtor ob izidu komaj sedemindvajset let.

Vsekakor pa bi pri avtorju, ki je, pa četudi kasneje, pisal o drugih, pričakoval, da se bo v lastnem delu izkazal z oblikovno dognanostjo, z bleščočim slogom, z upoštevanjem vsega tistega, kar predpisujejo pravila poetike. Podobno, kot je André Maurois, biograf Byrona, Sandove itd. hkrati avtor zelo lepih romanov. Na drugi strani pa je tu Turgenjev, čigar tankočutni in estetsko dovršeni romani so nastajali v tesnem stiku s francosko kulturo. Seveda: pozabil sem zapisati, da je tudi Troyat po rodu Rus. Tega iz pričujočega romana ne bi mogel uganiti, pač pa bi morda lahko uganil njegova leta. Kot da gre za delo, ki naj bi dobilo najvišjo oceno profesorjev. In res jo je dobilo, namreč Goncourtovo nagrado.

Nekateri pravijo, da se psihoanaliza na francoskem nikoli ni mogla prav uveljaviti, bojda zato ne, ker spolnost za Francoze že dolgo ni več problem, kot je bila za zapete Angleže in za lepo zdresirane Srednjeevrope. O tem zelo francoskem delu pa bi lahko vendarle rekli, da je nekakršna psihoanalitična študija v obliki romana. Naj v nekaj besedah povem, za kaj v romanu gre, pa bo to takoj jasno.

Glavni junak romana Gérard je mlad človek, ki je zatri v sebi vsakršna čutna in ljubezenska nagnjenja, hkrati za njimi pa tudi vsako željo po »malomeščanski sreči v dvoje«.

Po psihoanalizi gre tako zatrtje vstrec s čezmerno navezanostjo na mater in na sestre. Tudi Gérard je zelo navezan na mater, svojo navezanost kasneje prenese na tri sestre. No, psihoanalitična teorija pravi, da se tak človek tudi drugače ne more razviti: kdor ni zmožen zrele »genitalne« seksualnosti, ostane zatrt egocentrik, narcisist, homoseksualec, sadist ali kaj podobnega. Tudi to se kristalno jasno odraža v značaju našega junaka.

Gérard je občutljiv in krhek mladenič, hkrati za zakrknjen spletkar. Ker se boji, da ga bodo sestre zapustile, kar naprej zahrbtno razdira njihove zakone in ljubezenske zveze. Eno izmed poročenih sestra skuša zaplesti v zakonolom, drugi očrni moža, tretjo skuša obdržati pri sebi z grožnjo, da bo napravil samomor. Konec koncev mu pri vseh treh spodleti in njegov konec je karseda klavrn.

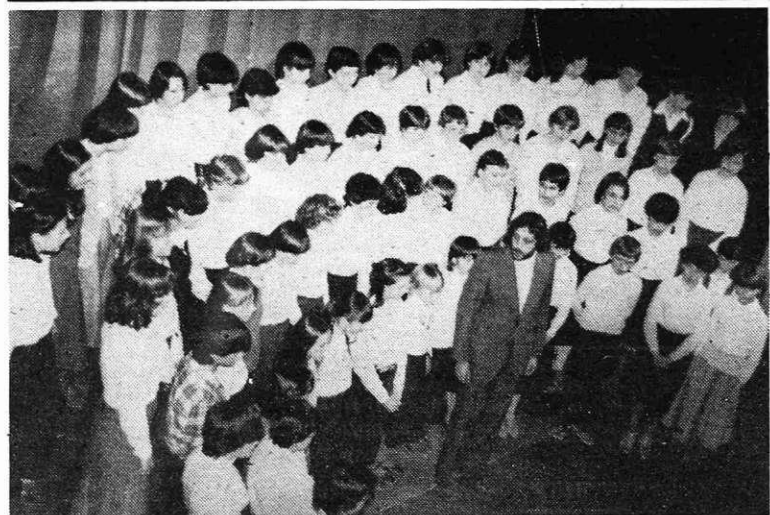
Precej mrakobna zgodba torej. Vendar avtor ne more skriti pi-

sateljske ljubezni do svojega antijunaka. Ali čuti tudi pisatelj — podobno kot Gérard — odpor do vsega tega, čemur se je Gérard odrekel? Kljub vsemu to ni le roman o izkrivljenem značaju, ampak tudi roman o meščanski družbi in o njeni osnovni celici, o meščanski družini.

Gérard med drugim piše esej »O Zlu« in z občudovanjem prebira in citira Nietzscheja. Prav Nietzsche pa je bil tisti, ki je zapisal največ grdih besed o vseh tistih vrednotah, ki so fasada meščanske družbe. Gérardov »pajkovski« značaj konec koncev le ni brez vsakega leska. Tudi za tako hladnokrvno analizo — kot kar se konec koncev kaže — Troyatovo slikanje tega značaja — se skriva neka vnema, neko čustvo, nekaj, kar izžareva tudi v bralca. Ne gre le zato, da bi se nam ta »hudoobni otrok« smilil. Tudi Gérard nosi skozi življenje svoj delček splošnočloveške

(in hkrati »zgodovinske«) resnice. V tej točki roman presega svoja psihoanalitična izhodišča in se zdi, da ne govori več o zatrtem seksu, ampak o zatrtem celem človeku. Vse, kar človek čuti in misli, da bi lanko bil, je onemogočeno in izkrivljeno. Je temu krivo zagatno vzdusje meščanske družine?

Morda sem s tem razglabljanjem temu ali onemu izmed bralcev vzel veselje, da bi se spoprijel s to knjigo. To ni bil moj namen. **Pajek** bi utegnil biti za marsikoga zgolj neprijetno branje. Kdo drugi bi spet užival v njegovem temnem lesku in se morda zamislil nad ničejanskim pozivom k prevrednotenju vseh vrednot, ki se skriva v njem. Lenin je sicer rekel drugače, namreč, da moramo od preteklosti vzeti vse, kar je vrednega. O tem, katere vrednote ostanejo, nam pa kaže premisliti. Marko Hudnik

Solski pevski zbori v naši občini so bili v preteklem šolskem letu zelo delovni. Utečeno delo se bo nadaljevalo še z večjim uspehom v šolskem letu, ki se začne v ponedeljek. Na sliki: mladinski pevski zbor osnovne šole Prežihov Voranc, ki ga vodi Roman Ravnič. (Tekst in foto B. Blenkuš)

USPEŠNO DELO PIHALNEGA ORKESTRA

Po enomesečni prekinitvi dela v juliju zaradi dopustov so člani pihalnega orkestra Jeseniški železarji v avgustu krepko poprijeli za delo. V tem mesecu so imeli kar deset nastopov, kar je za ta letni čas veliko.

Ob občinskem prazniku 1. avgusta so sodelovali v kulturnem programu pri otvoritvi šolskega centra na Plavžu. Že naslednji dan so nastopili v povorki in svečani razglasitvi rezultatov tekmovanja gasilskih enot treh dežel ob 75-letnici delovanja gasilstva na Jesenicah. Še istega dne so imeli koncert na blejskem jezeru. Osmega avgusta so s koncertom sodelovali na proslavi prvega krajevnega praznika v krajevni skupnosti Podmežaklja. Naslednji dan so nastopili na prazniku glasbe v Podkloštru v sosednji Avstriji. Sledili so še štiri koncerti na Bledu in to dva promena na zdraviliškem parku in dva na jezeru.

Ob koncu meseca pa sprejemajo v goste pihalni orkester Trachtenkapelle Schwarzatal iz Wimpasinga, s katero so že več let prijateljsko povezani.

V tem sestavku ne bom navajal izvajane programa skladb in ocenjeval kvalitete posameznih nastopov, ampak bi rad izrazil nekaj mnenj o novem šolskem centru, ki smo ga odprli ob občinskem prazniku. Pri tem ne gre toliko za samo zgradbo in notranjost, pač pa za prostor pred šolo. Menim, da smo na Jesenicah s tem pridobili zelo primeren prostor za prirejanje promenadnih koncertov. Ta prostor je izredno akustičen in omogoča izredno možnosti za koncertiranje različnih glasbenih ansamblov, kjer lahko vsak posameznik in celoten ansambel prikaže vse svoje znanje v neokrnjeni obliki in kvaliteti. Mislim, da bi tudi naš pihalni orkester v prihodnje lahko večkrat nastopal v tem okolju seveda v dogovoru z vodstvom šolskega centra. Torej poleg velike pridobitve za našo bodočo generacijo

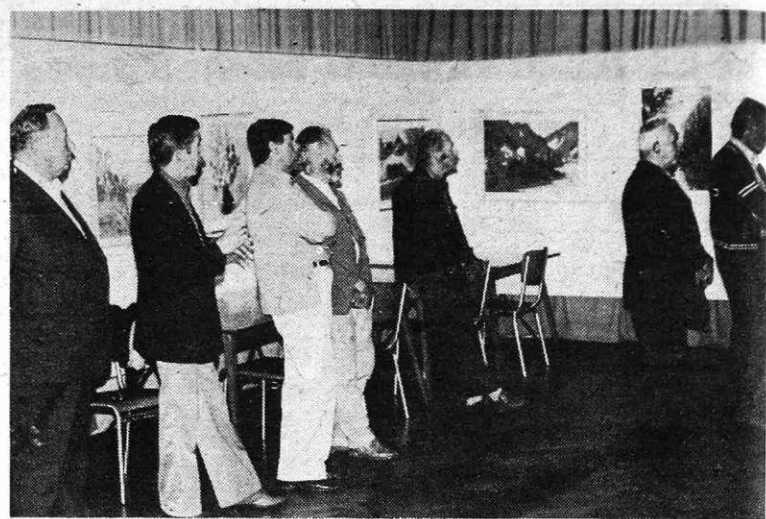
tudi primeren prostor na prostem za kulturne prireditve, ki ga na Jesenicah tako primanjkuje.

Devetega avgusta je pihalni orkester gostoval na festivalu glasbe v Podkloštru na Koroškem v organizaciji temkajšnje železničarske godbe. Pobuda za to gostovanje je prišla na športnem tekmovanju smučarjev tekačev treh dežel, ki je bilo končano prav v Podkloštru. Tamkajšnji športni in kulturni delavci so se dogovorili, da bi sodelovanje med deželami ob tromeji še popestrili. In godbeniki iz Podkloštra so ta dogovor vzeli zelo resno in na njihov praznik glasbe poleg okoliških pihalnih orkestrrov povabili tudi orkester iz Vergnaccia v bližini Vidma in naš jeseniški pihalni orkester. Skupno je nastopilo osem pihalnih orkestrrov.

V programu je bila parada vseh orkestrrov po ulicah Podkloštra, nato pa krajši koncerti gostujočih orkestrrov pod velikim sotorom, ki je ob tej priložnosti sprejel pod svojo streho blizu 2000 ljubiteljev te vrste glasbe. Vsi orkestri so prikazali dokaj kvalitetno raven, raznolik program, primeren za počitniške dni. Naš orkester je izvajal predvsem domače skladbe narodnega melosa in požel veliko priznanje sodelujočih orkestrrov in publike, tako da je moral na željo občinstva ob koncu celotnega programa dodati še nekaj skladb. Prireditve je bila zelo dobro organizirana in je dejansko izvenela kot pravi praznik glasbe.

Blejski koncerti so že leta zelo pomembni za predstavitev orkestra širši domači javnosti, pa tudi številnim gostom in tujine. Večkrat smo ob teh nastopih dobili priznanje, pa tudi vabila na razna gostovanja. Na Bledu so se stakale tudi vezi z pihalnim orkestrom iz Wimpasinga v južni Avstriji. S tem orkestrom sodelujejo že tri leta. Pred tremi leti je ta orkester gostoval na Jesenicah in na Bledu. V soboto in nedeljo, 30. in 31. avgusta pa bodo ponovno naši gostje. Ob tej priliki jih bomo slovesno sprejeli pred novim šolskim centrom na Plavžu, nato pa bodo nastopili s promenadnim koncertom v zdraviliškem parku na Bledu. Vsekakor bo to gostovanje izredno zanimivo, saj bomo spoznali, kako delajo drugod, oziroma bomo lahko primerjali moči obeh orkestrrov, izbiro in sodobnost programov itd. Za ljubitelje te vrste glasbe pa bo nastop prav gotovo osvežitev ob koncu počitniške sezone in ne nazadnje bo dodan nov člen k ohranjanju prijateljskih vezi med dvema sosednjima deželama.

M. S.

Ob otvoritvi razstave likovnih del slikarjev iz Krškega (Foto B. Blenkuš)

LIKOVNIKI IZ KRŠKEGA PREDSTAVLJAJO SVET OB KRKI IN POSAVJU

V soboto, 23. avgusta, ob 18. uri je likovni klub DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice v mali dvorani Delavskega doma na Jesenicah odprl letos že enajsto razstavo likovnih del. Tokrat se s svojimi deli predstavljajo slikarji, člani likovnega kluba KLIK iz Krškega, in sicer: Rajko Čuber, Stanko Fabjančič, Lojze Pirc, Pavle Predanič, Ivan Romih in Aleš Vodopivec.

Razstavljeni dela je ocenil in o delovanju slikarjev samorastnikov nasploh je ob otvoritvi spregovoril Cene Avguštin, likovni kritik in umetnostni zgodovinar. Poudaril je viden napredek likovnega ustvarjanja v Krškem. Avtorji se nasplošno predstavljajo z dobrimi likovnimi deli, nekaj del pa je prav imenitnih. Avtorji-slikarji samorastniki realistično predstavljajo zanimiv svet ob Krki, Posavini in iz krajev, ki so jih s svojimi platni obi-

skali. Ob razlagi posameznih slik, njihove vsebine, tehnike izdelave in kvalitete je omenil, da so z nekaterimi etnografi že razmišljali, da bi morala etnografija v svoj inventar vključiti marsikatero delo, ki izredno dobro ponazarja ter ohranja značilno arhitekturo in sploh etnografske posebnosti. V tem pogledu je dejal, slikarji samorastniki s svojimi realističnimi deli pomembno dopolnjujejo slikarsko tvornost, saj se poklicni slikarji v glavnem podajajo na abstraktna področja likovnega ustvarjanja. Omenil je tudi izreden pomen sodelovanja med slikarji samorastniki.

Za razlago sta se zahvalila Alojz Šabec, predsednik KLIK Krško in Joža Varl, ki je razstavo tudi odprl in čestital krškim slikarjem za lep napredek ter izrazil zadovoljstvo, da KLIK in DOLIK že desetletje in več zelo uspešno sodelujeta.

B.

ŽIVAHNO V NOVIGRADU

V otroškem letovišču v Novigradu je tudi v letošnjih poletnih mesecih izredno živahno. V okviru občinske zveze društev prijateljev mladine Jesenice v tem kraju letujejo otroci vseh starosti. V prvih obdobjih so bili otroci vseh vzgojnovarstvenih ustanov, sedaj pa se vrstijo izmene, v katerih so učenci posameznih osnovnih šol jeseniške občine. V predzadnji izmeni so bili učenci osnovne šole Prežihov Voranc z Jesenic, v zadnji izmeni pa so učenci osnovnih šol Tone Čufar in 16. december iz Mojstrane.

V letovišču dopustniški čas poteka po programu, ki ga pripravljajo in vodijo pedagoški vodje in vodiči.

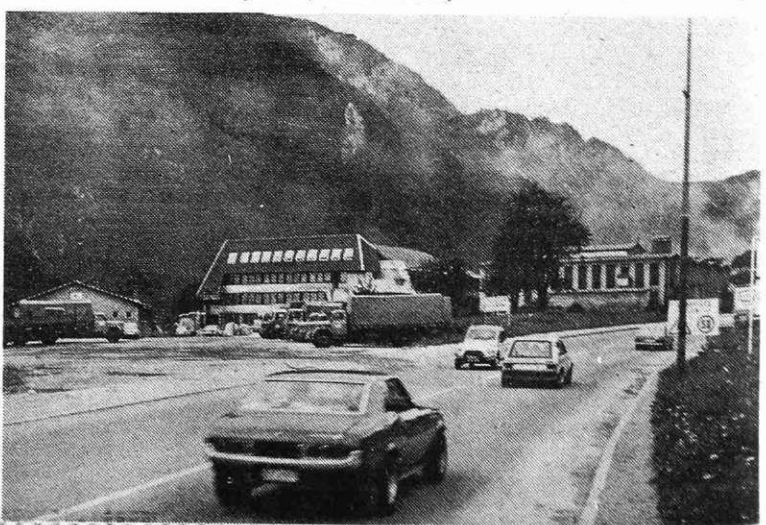
Osrednja pozornost je namenjena tečaju plavanja, otroci pa poleg tega pripravljajo tudi različne kulturne prireditve in športna tekmovanja.

Skupaj bo v Novigradu letos letovalo okrog 800 jeseniških otrok. Naj še omenimo, da bodo od 31. avgusta do 21. septembra v Novigradu še tri izmene šole v naravi, ki so jo letos v jeseniški občini organizirali prvič. Pra izmena šole je bila v mesecu juniju za učence osnovne šole Tone Čufar, v preostalih treh izmenah šole pa bodo učenci ostalih šol z jeseniške občine, in sicer učenci, ki bodo začeli obiskovati četrti razred osnovne šole.

J. R.

Otroško letovišče v Novigradu (Foto J. Rabič)

Dom družbenih organizacij Julka in Albin Pibernik na Javorniku

KOLENDAR GORENJSKEGA MUZEJA

V Mestni hiši je na ogled stalna arheološka, etnološka, kulturnozgodovinska in umetnostnozgodovinska zbirka ter stalna razstava del slovenskega kiparja Lojzeta Dolinarja. V Prešernovi hiši sta odprta Prešernov spominski muzej in Jenkova soba. V galeriji Prešernove hiše je odprta razstava slikarskih in kiparskih del Viljema Jakopina.

V mali galeriji Mestne hiše si lahko ogledate razstavo del slikarke Zlate Volarič in kiparja Jožeta Volariča. V galeriji Mestne hiše je na ogled razstava del avstrijskega slikarja Andree Verlona, ki jo je posredoval avstrijski kulturni inštitut iz Zagreba.

V baročni stavbi v Tavčarjevi 43 je na ogled stalna zbirka Narodnoosvobodilna borba na Gorenjskem, in republiška stalna zbirka Slovenka v revoluciji.

Razstave oz. zbirke so odprte vsak dan od 10. do 12. ure in od 17. do 19. ure, ob sobotah in nedeljah pa od 10. do 12. ure, ob ponedeljkih so zaprte.

V kasarni Staneta Zagarja v Kranju je odprt muzej Prešernove brigade. Na Zg. Jezerskem si lahko ogledate restaurirani poznosrednjeveški kulturni spomenik »Jenkova kasarna«. Ki je opremljen z etnološkim gradivom.

ALI SE BOMO KONČNO OTRESLI STARIH NAPAK?

Hokej na Jesenicah »DA« ali »NE« je v zadnjih dneh krožil med ljubitelji hokeja na Jesenicah. Takšno je bilo namreč vprašanje, na katerega naj bi neposredno pred začetkom letošnje hokejske sezone odgovorili predstavniki skupščine občine Jesenice, društvenopolitičnih organizacij in združenega dela jeseniške občine.

Že samo vprašanje dovolj zgovorno pove, da se je jeseniški hokej znašel v težkem položaju in zato je telesnokulturna skupnost Jesenice na razgovor povabila resnično najpomembnejše predstavnike občine, ki naj bi spregovorili o nadaljnji poti in razvoju jeseniškega hokeja.

Slo je torej za nadaljnji razvoj panoge, ki ima več kot 25 let tradicije na Jesenicah, o sportu, ki je jesenčanom in jesenčanom prinesel 18 krat naslov državnega prvaka, o sportu, ki je ime Jesenic ponese širom po Evropi. Ravno zaradi tega se zdi marsikomu čudno, da je sploh lahko prišlo do tako resnega položaja. Toda izkazalo se je, da je bil razgovor zelo potreben, kajti v preteklosti je bilo marsikaj, kar je bilo v zvezi s hokejem, reševano površno, nedosledno, nesistematično in predvsem kratkoročno. Zato je položaj današnje generacije jeseniških hokejistov, ki je mimogrede povedano ena najbolj nadarjenih in najbolj discipliniranih, kar smo jo imeli na Jesenicah v zadnjih letih, tako težak. Da to ni iz trte zvito, naj pove tudi podatek, da hokejski klub Jesenice nima v blagajni niti dinarja, da pa je za preteklo sezono dolžan okoli 750.000 dinarjev; od tega okoli 400.000 dinarjev za refundacije jeseniški železarni za nadomestilo osebnih dohodkov igralcev v pretekli sezoni.

Tako torej jeseniški hokejisti pričakujejo pričetek letošnje hokejske sezone brez potrebnih sredstev, brez zagotovila, da bodo lahko normalno trenirali dvakrat na dan, oziroma da bodo lahko igrali v državnem prvenstvu po sistemu sredo – sobota, kajti nihče jim ni zagotovil, da bodo igralci lahko v času tekmovalne sezone odsotni z delovnih mest. Zato jeseniški hokejisti mislijo le na trening in priprave, ko je njihov največji konkurent ljubljanska Olimpija gostovala v Italiji in Demokratični republiki Nemčiji in tam nabirala moči, jeseniški hokejisti niso vedeli, ali bodo lahko sploh nastopili v državnem prvenstvu ali ne. Treba je priznati, da je to precej zahtevna breme za mlade ljudi, kajti povprečna starost jeseniških hokejistov je med 22 in 23 let.

In sedaj preidimo k samemu sestanku. Na njem je bilo še enkrat potrjeno, da je na Jesenicah hokejska igra priljubljena in kvalitetna, da je v to športno panogo vloženega precej denarja in da bi bilo neumestno odgovoriti se nečemu, kar so generacije sportnikov in strokovnjakov ustvarjale več kot 25 let. Če so bili vsi navzoči enotni v oceni, da na Jesenicah hokej niti vse »umre« in da mu bo potrebno nuditi vse za čim hitrejši razvoj in dvig kvalitete – še zlasti ker je v državni reprezentanci več kot polovica jeseniških igralcev – pa te enotnosti nismo čutili v predlogih, kako najti pravo pot in priskrbiti hokejskemu klubu potrebna sredstva, plačano odsotnost z delovnih mest za hokejiste, potrebno opremo, da bi se lahko v letošnji sezoni resno potegovali za najvišji naslov. Ob tem je potrebno še omeniti, da je bilo večkrat omenjeno tudi dejstvo, da je bilo

cej jeseniških hokejistov nastopilo na prihodnjih zimskih olimpijskih igrah v Sarajevu in da je naša dolžnost omogočiti reprezentantom čim boljše priprave, da bi lahko dostojno branili jugoslovanske barve.

Kot že rečeno, je bilo za sanacijo stanja precej različnih predlogov, vse pa se je seveda sukal okrog potrebnega denarja in dopustov za hokejiste v času sezone. Čeprav je bilo več različnih predlogov, so vsi vsebovali nekaj enotnega. Slo je namreč za dejstvo, da je končno prišel čas, da tudi druge organizacije, združenega dela v jeseniški občini – in ne le Železarna – podprejo vrhunski in tako tudi hokejski sport. O tem so se navzoči predstavniki združenega dela tudi strinjali. Pa še ena ocena je bila v vseh razpravah enotna: namreč ta, da je potrebno daljnoročno in dokončno urediti sistem financiranja te športne panoge. Na ta način bo odpadla vsa negotovost, ki se je ponavadi pojavljala skoraj vedno ob začetku sezone.

Ob koncu so navzoči ugotovili, da gre pravzaprav za rešitev dveh problemov. Prvi je, da bo potrebno poiskati možnost zagotovitve potrebnih sredstev za začetek sezone in normalne refundacije osebnih dohodkov za hokejiste, ki delajo v jeseniški železarni, drugi pa zadeva sistematično in daljnoročno ureditev financiranja hokeja na ledu, kar naj bi veljalo že v začetku leta 1981. To bodo uredili s samoupravnim sporazumom, ki naj bi ga podpisale vse organizacije združenega dela jeseniške občine in s katerim naj bi zbrali del potrebnih sredstev za vrhunski hokej.

Delovne organizacije jeseniške občine bodo skupaj pomagale tudi pri zagotovitvi sredstev za normalni začetek letošnje sezone. Določili so posamezne skupine, ki bodo v teh dneh pripravile konkretne predloge in akcija bo kmalu stekla. Kot kaže, bo potrebno največ truda, da se zagotovi regularna odsotnost z delovnih mest za tiste hokejiste, ki so zaposleni v jeseniški železarni (zavarovanje, soc. varnost in podobno). Po samoupravnih aktih je namreč delavec železarne lahko odsoten le sedem dni, ob tem, da koristi tako imenovani plaščani dopust ter 30 dni, ko lahko koristi neplačan dopust. To seveda zahteva neko novo rešitev, da se, kot že rečeno, delavcem hokejistom zagotovi socialna varnost in vse, kar iz tega izhaja.

Ob koncu je potrebno še enkrat poudariti, da so predstavniki skupščine občine, društvenopolitičnih organizacij ter združenega dela jeseniške občine na ponedeljkovem sestanku potrdili, da je hokej na ledu na Jesenicah potreben. Dogovorili so se tudi za konkretne rešitve problemov, ki jih ni malo pred začetkom letošnje hokejske sezone. Iz tega razloga lahko optimistično pričakujemo prelomnico s starim, kratkoročnim in improviziranim reševanjem problemov hokeja in začetek dolgoročnejšega in bolj stabilnega reševanja teh vprašanj.

Jeseniški hokejisti se bodo prvič predstavili v letošnji sezoni v nedeljo, 31. avgusta, v dvorani v Podmežaklju, ko bodo odigrali prvo srečanje za pokal Karavanz za avstrijskim moštvom Kapfenberg. Srečanje se bo začelo – tako kot večina v letošnji sezoni – ob 18.30.

TOČKE V GOSTEH

LITILJA: JESENICE (1:1) 2:4

V prvem kolu zahodne slovenske lige so jeseniški nogometaši v nedeljo, 24. avgusta, gostovali v Litlji in osvojili prvi dve točki. To je vsekakor uspeh, saj ekipa Litlje uvršča med kandidate za naslov prvaka.

Jeseničani so prvi povedli in sicer z golom Zeca v prvem polčasu, vendar so domačini uspeli rezultat izenačiti. V nadaljevanju so gostje zaigrali odlično in s hitro igro povsem razbili domačine. Najprej je Lamberger povedel goste v vodstvo, dve minuti pozneje pa je Kovatič po hitrem nasprotnem napadu rezultat povaljal na 3:1. Četrty gol za Jesenice je dosegel Mlakar po lepem samostojnem prodoru. Domači so v zadnjih minutah z enajstmetrovsko rezultati znižali na 4:2.

Jesenice: Tokić, Zubanović, Bakonić, Ibrahimović, Omanović, Troha, Kovatič, Zec, Ignjatović, Lamberger, Mlakar.

Naslednjo tekmo igrajo Jeseničani v nedeljo, 31. avgusta, ob 16.30 doma proti ekipi Kočevja.

ZK

REKREACIJSKO DRSANJE

Rekreacijsko drsanje za delavce TOZD in delovnih skupnosti Železarne in njihove sivoce bo vsak petek od 19. do 21. ure, s pričetkom v petek, 5. septembra. Vstop na drsalnice je mogel s tovarniško izkaznico, sivoce pa ob vstopu pokažejo osebno izkaznico.

PLANINSKI TABOR V VRATIH

Od 16. do 20. avgusta smo imeli planinci mladinskega oddelka Planinskega društva Javornik-Koroška Bela planinski tabor v Vratih. Udeležilo se ga je 17 članov, dva vodnika in vodja oddelka Jožica Bakonić, ki je poskrbel tudi za vso organizacijo tabora.

Zbirališče je bilo na Koroški Beli. Tam smo naložili težke nahrbtnike v avto, nato pa se z avtobusom odpeljali do Mojstrane. Brez priloge je bilo pot zelo prijetna in kmalu smo prispeli na cilj. Najprej smo postavili šotore, nato pa smo nabirali in zagali drva. Ko je bilo vse pripravljeno, smo igrali odbojko, mlajši udeleženci pa so se lovili in se šli razne igre. Za našo želodce je skrbela odlična kuharica Jerca Guzelj.

V četrtek jutraj smo bili že navezgodaj pripravljani za dvodnevni izlet. Naš prvi cilj je bil Pogačnikov dom. Bil je lep sončen dan in po strmi poti nam je bilo kar precej vroče. Nekaj časa smo hodili po senci, nato pa po melišču. Globoko pod nami je bila dolina Vrat. Kamenje se je kotil pod nogami, zato smo bili kar zadovoljni, ko smo bili spet v skalah. Pot se je kar naprej vzpenjala in ni je hotelo biti konec. Pa smo vendarle prišli do bivaka 4. Nad nami se je vzpenjal močnejši Stenar, zavržen na Kriz, ki je bil videti še zelo zelen. Zapustili smo pot, ki je peljala na Skrlatico in mimo velikih razpok prispeli do sedla. Tu smo pustili nahrbtnike. Na Kriz smo hodili samo dobrih petnajst minut. Pod sabo smo zagledali Kriska jezera ter Pogačnikov dom. Videti je bil zelo blizu, zato kar verjeti nismo mogli, da je to njega še celo uro hoda.

Popoldne smo zbijali kozo in metali kamne. Videli smo tudi kozoroga in planinskega svizca. Prav nič ni bil boječ, le radovedno nas je gledal. Prespali smo v Pogačnikovem domu.

Naslednjega dne smo se namenili na Razor. Bilo je lepo jasno jutro. Zagrizli smo v strmino. Pot je bila dobro zavarovana in zelo prijetna dokler smo hodili v senci. Pod vrhom grebena nas je obsijalo vroče sonce, zato smo slekli vsa odvečna oblačila. Le še pol ure strme poti, ponekod je bilo treba tudi nekoliko plezati in bili smo na vrhu. Odprli se nam je čudovit razgled na eni strani na Prisojnik, Jalovec, Mojstrovko, na drugi pa na Triglav, Kriz, Stenar. Dolgo se nismo smeli zadrževati, ker smo bili namenjeni še na Stenar. Vrnili smo se k Pogačnikovemu domu in se pripravili na novi vzpon. Med potjo smo si ogledali spodnja Kriska jezera. Na sedlu smo se razdelili v dve skupini: nekateri smo zavili proti Stenaru, večina pa v dolino.

Pot na Stenar sploh ni bila tako huda, kot se nam je zdelo v dolini. Motila nas je le megla, ki se je podila po stenah in nam na vrhu povsem zakrila pogled. Nič se ni videlo, le globoko spodaj se je včasih prikazala krpa skal. Zato smo se takoj začeli spuščati. Megla se je kmalu razklopila; lahko smo opazovali kozoroge in game in jih celo slikali. Čez dve uri smo bili že v taboru. Samo

Jeseničani na balinišču v logu Ivana Krivca

KJE SO TISTE STEZICE...

Množično rekreativno planinstvo je v zadnjem času postalo last vseh delovnih ljudi in mladine. Po gosti mreži dobro in skrbno nadelanih planinskih poteh hiti vsako leto v planinski svet skoraj dva milijona domačin in tujih ljubiteljev in obiskovalcev gora. Planinsko alpinistične organizacije Slovenije se trudijo, da so planinske poti vzorno oskrbovane, dobro markirane in zavarovane za prijetno in varno hojo v vse predele našega planinskega sveta. V Sloveniji imamo več kot 700 km planinskih poti. Posamezna planinska društva s komisijo za planinska pota pri Planinski zvezi Slovenije vlagajo velike napore in znatna sredstva za vzdrževanje teh poti.

Na žalost pa se v zadnjih letih opaža tudi vedno več zapuščenih, zanemarenih in slabo vzdrževanih planinskih poti, ki vodijo do planinskih postojank, razgledišč in podobno, ki so dosegli v avtomobilski ali celo avtobusni. Do tega so se pred leti vodile lepe, mehke gozdne planinske poti. Tudi planinska društva, ki oskrbujejo planinske postojanke v bližini teh zapuščenih poti, ne čutijo potrebe da bi jih vzdrževali. Mnogo bolj so v planinskih kočah in domovih zaželeni petičnejši gostje, ki se do planinskih postojank pripeljejo z jeklenimi konjčki, za prave, skromne ljubitelje, ki pripeljejo v gore, pa oskrbnikom planinskih koč in domov ni dosti mar.

Ljubitelji lepote in miru gora neradi obiskujejo gorski svet po prometnih, avtomobilskih cestah, ki so nasičene z benzičnimi hlapi in cestnim prahom, ne-nehno izpostavljeni morebitni nevarnosti. Lepše in mnogo prijetneje je obiskati Planico in Tamar, Vršič, dolino Vrat in Aljažev dom, dolino Krne, Kamniško Bistrico, Logarsko dolino, Jezersko, Koritnik in Trento po starih, samotnih planinskih poteh.

Od velikih skakalnic je vodila proti Tamarju pred leti lepa samotna pot po sončni strani Ponc, ki pa je na žalost v zadnjih letih neuporabna, zanemarena in

uničena zaradi napeljevanja vodovoda od izvira Nadiže do Rateč. Naloga in dolžnost domačega Planinskega društva Rateč ali Planinskega društva Medvode, ki upravlja in oskrbuje planinsko postojanko Tamar ali podjetja, ki je gradilo vodovod, bi morala biti, da čim prej obnovi lepo sprehajalno pot, da se ne bi reke obiskovalcev lepote Planice dušile v benzičnih hlapih in prahu po avtomobilski cesti. V gore in v Planico prihajajo mnogi z željo in življenjsko potrebo, da se naužijejo poleg lepote in miru tudi svežega zraka.

Enako ali še mnogo slabše je na izletu na Vršič, čez katerega se pode nepretrgane kolone vseh mogočih vozil. Izletniki, turisti in planinci se sicer lahko odločijo za pešpot, ki pa je mnogo bolj podobna razpadajočemu hudourniku kot planinski poti, ki je pred leti, ko še ni bilo asfaltirane ceste, pripeljala na sedlo med Prisojnikom in Mojstrovko množice ljubiteljev in obiskovalcev čudovitega sveta gora med Savo in Soto. Po novonastajajočem hudourniku je zelo težko slediti stari planinski pešpoti, ker leži preko nje polno podrtih dreves. Planinska društva, ki upravljajo in oskrbujejo planinske postojanke tostran in onstran Vršiča (PD Jesenice, Kranjska gora in PTT Ljubljana), bi morale boljše oskrbovati in varovati staro traso planinske poti od Mihovega doma dalje in mimo Ruske kapelice do svojih planinskih postojank. Zavedati bi se morala, da vsi planinci, plezalci in alpinisti še niso tako premožni, da bi bili lastniki kakršnihkoli jeklenih konjčkov.

Skorzi dolino Vrat se iz Mojstrane mimo mogočnega alapa Peričnik pod severno steno Triglava v zadnjih letih naglo gradi in ureja lepa alpaka avtomobilska cesta, na kateri je vedno manj prostora za prave, iskrene in kulturne gornike. Planinsko društvo Dovje-Mojstrana, ki vzorno skrbi za razvoj in vzpon planinstva v Vratih in sploh Triglavu in okolici, bi moralo razmišljati o trasi nove planinske pešpoti skozi to dolino ali na desni strani čez rove in senožeti ali pa ob desnem bregu kristalno čiste Bistrice pod Črno Goro, ki bi polepšala in znatno olajšala množični obisk doline Vrat, Aljaževga doma in končno tudi Triglava.

Planinsko društvo Javornik-Koroška Bela, ki oskrbuje in upravlja Kovinarsko koto na Zasipki planini in pota skozi Krmo v Lipanco in proti Staničevemu domu, pa bi v vsesplošno radost lahko za majhen denar uredilo in markiralo lepo, mehko pot po travnikih iz Gorenje Radovne na sončni, desni strani Srednje gore do Kovinarske koče.

Take in podobne, prav nič rožnate ugotovitve veljajo tudi za Valvasorjev dom in številne druge planinske postojanke, ki so dostopne z vozili, kamor ne vodijo več planinske peš poti, ki so včasih bile...

Planinska društva, ki skrbijo za lepe, varne in prijetne planinske poti v triglavskem pogorju, bi se morala zavedati, da so tistih, ki so lepo nadelani in varno zavarovani novo planinsko pešpoti Stahovec nad desnim bregom Bistrice do planinskega doma v Kamniški Bistrici. Planincem ni potrebno korakati po asfaltirani cesti v Bistrico. To je vsakakor lepa in bogata investicija, ki se stotero obrestuje pri obisku kamniških gora nad Kamniško Bistrico med Kokrškim sedlom, Jermanovimi vrati, Koroško in Veliko Planino.

Stotinam in stotinam ljubiteljev in obiskovalcev gora, ki si želijo in življenjsko potrebujejo lepoto in mir gora in psihično ter fizično aktivno razvedro, moramo planinski svet približati prvenstveno z lepo nadelanimi in varno zavarovanimi planinskimi pešpotmi. Če je planinstvo last mladine in delovnih ljudi, moramo ustvariti najboljše, idealne pogoje za napredek in zdrav rast množičnega aktivnega planinstva.

Ob zaključku bi rad še omenil porazno dejstvo in ugotovitev, da na žalost opuščen in zanemaren številne planinske poti, ki so jih s krvavimi žilji in za drag denar zgradili naši najboljši graditelji planinskih poti: Hans Vertel, Tone Kravanja-Kopitar in drugi, ki so zgradili in skrbno zavarovali naše najlepše planinske poti, na primer, od koč na Gozdu na Prisojnik in po polihah in okrajkih tisočmetrskih severne stene Kanjčeva od prevala Dolci preko Vršica k Prehodavcem. Za vzdrževanje teh in drugih edinstvenih planinskih poti je potrebno le malo dobre volje in nekaj sredstev, so pa vsekakor posebnost v mreži naših planinskih poti, ki so navduševale in osrečevale mnoge prave ljubitelje naših gora.

Uroš Zupančič

OBISKOVALCEM UMETNEGA DRŠALIŠČA V PODMEŽAKLJI

Pričetek rekreacijskega drsanja v drsalni sezoni 1980/81 bo v soboto, 30. avgusta. Drsanje bo ta dan organizirano samo enkrat, in sicer od 16. do 18. ure.

V nedeljo, 31. avgusta, rekreacijsko drsanje zaradi priprav na hokejsko tekmo, ki bo 18.30 odpade.

Pričetek rekreacijskega drsanja za delavce TOZD in delovnih skupnosti Železarne in njihove sivoce bo v petek, 5. septembra, ob 19. uri in ne kot vsa leta doslej ob 20. uri. Koristniki bodo pri vstopu morali pokazati izkaznico za vstop v Železarno. Drsalci bodo lahko dve uri, to je od 19. do 21. ure.

V nedeljo 31. avgusta, bo na umetnem drsalnišču ob 18.30 otvoritvena hokejska tekma letošnje sezone za karavanski pokal med moštvoma HK Jesenice in HC Kapfenberg iz Avstrije.

Cena vstopnic: odrasli 50,00 din, otroci do 14. leta 20,00 din.

Dobijo se tudi že permanentne vstopnice za hokejske prireditelje v sezoni 1980/81, in sicer po 600,00 din, za upokojeince in študente pa je cena 400,00 din.

Iz pisarne ŠD Jesenice

PRIPRAVE NA DAN PLANINCEV V VRATIH

Skozi dolino Vrat se v teh avgustovskih dneh številni planinci od blizu in daleč vzpenjajo v triglavsko pogorje in na vrh Triglava. V tej prelepi alpaki dolini pa v teh dneh tudi hitijo s pripravami na letošnje praznovanje dneva planincev, ki bo 14. septembra pred Aljaževim domom v Vratih. Organizacijo te velike planinske manifestacije je Planinska zveza Slovenije zaupala Planinskemu društvu Dovje-Mojstrana.

Posebni pripravljajni odbor pod vodstvom Stanka Kofarja skrbi, da bo prireditve pod Triglavom resnično uspele. Program letošnjega dneva planincev se bo začel ob 11. uri pred Aljaževim domom. Slavnostni govornik bo predsednik skupščine SRS Milan Kučan, v kulturnem programu pa bodo nastopili člani KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana, gledališki in filmski igralci, domačin Rudi Kosmač in pevski zbor Drago Bregar planinskega društva Ljudska pravica iz Ljubljane. Predvideva se, da bo ta dan v Vratih okrog 5000 planincev.

Precej dela člani pripravljajnega odbora sedaj čaka pri tehničnih zadevah. V Vra-

tih bodo uredili potrebna parkirišča, ta dan pa bo za vožnjo iz Mojstrane v Vrata in nazaj veljal tudi posebni prometni režim. Objavljen bo pravčasno v radijskih obvestilih in v časopisih.

V Vratih potekajo tudi ostala pripravljajna dela. Med drugim so mojstranski planinci izvedli več udarniških akcij za čiščenje in ureditev okolice Aljaževga doma. Posebna skupina je zadožena tudi za preskrbo za ta dan.

Pred dnevom planincev bo v soboto zvečer v Aljaževem domu tudi seja glavnega odbora Planinske zveze Slovenije, na kateri bodo sprejeli več pomembnih sklepov za nadaljnji razvoj slovenskega planinstva.

Plakati za dan planincev so že izdelani, prav tako so v prodaji že značke. Društva, ki so naročila značke, so jih že prejela, sicer pa bodo značke v prodaji še v Aljaževem domu, dobiti pa jih bo moč tudi pri PD Dovje-Mojstrana.

Tudi brošura, ki bo vsebovala delo Jakoba Aljaža, predvsem njegovo planinsko izročilo, je že v tisku.

Priloge za velika planinska manifestacija tečejo pri načrtih in vsi upajo, da bo ta ob lepem vremenu tudi uspele. J. Rabič

Jeseniška dolina

RAZPIS PRVENSTVA ŽELEZARNE V PLAVANJU

Komisija za športno rekreacijo pri izvršnem odboru konference osnovnih organizacij sindikata Železarne razpisuje jutri, 29. avgusta, ob 16.30 tekmovanje v plavanju za prvenstvo Železarne v kopališču Ukova.

Tekmovanje v ženski in moški konkurenci je razdeljeno v naslednje starostne skupine:

- ženske do 30 let in nad 30 let;
- moški: do 20 let; od 20 do 30 let; od 30 do 40 let; od 40 do 50 let in nad 50 let.

Plava se 50 m prsni slog, 50 m prosto in štafeta 3 x 50 prosto. Štafeta se plava samo v moški konkurenci. Vsak plavalec lahko nastopi trikrat, in sicer enkrat 50 m prosto, enkrat 50 m prosto in enkrat v štafeti 3 x 50 m prosto. Starejši tekmovalci ali tekmovalka lahko nastopa v mlajši skupini, mlajši v starejši ne sme nastopiti. Za ekipno uvrstitev se šteje seštevek časov treh plavalcev in to iz starostnih skupin od 20 do 30, od 30 do 40 in nad 40 let plus čas štafete.

Število prijav po posameznih skupinah je neomejeno. Tudi število štafet iz posameznih TOZD ali delovnih skupnosti ni omejeno. Prijave sprejema vodja tekmovanja na dan tekmovanja ob 16. ure do 16.20.

Igor Razinger